

SAN LUCAS

Lucas a daacátjidih jwí túi beh joyát pínah naawát

¿Déhe tiguaá daacniji? Lucas judío nihcanni jumna, griego wéheatjih át daacáp wut jī. Caán nin núodih daacnit, Hechosdihbut át daacáp wut jī. Pablojeéh jib bejniji, (Hch 16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1—28.16) cohni cáac át jumap wut jī. (Col 4.14)

¿Déhedih át daacji? Lucas á chéen, Teófilo, wut jumnidih át daac wahap tají. Dawá jéihnit “Teófilo Romano tútchidih bóo, maátajeéh jumni, búdí dinero bíbohni Lucasdih át daacát tútjti taga”, í níj jengah joiná caá. Obohjeéhtih, Teófilodih daac wahna yuhna, nihat Jesúhwādhbut át daacáp wut jī.

¿Dedmant, débólih cah, át daacji? Chah dawá jéihnit “Roma tútchiboó jumna, nin núodih át daacáp wut jī”, í níj jengah joiná caá. Biquína jéihnit “Jópchi 59—63 (Jesucristo á wunat túttimah 26—30 jópchi túttimah) át daacáp wut jī”, í níj jengah joiná caá. Bitá jéihnitboó “Jópchi 70—80 (Jesús á wunat túttimah 37—47 jópchi túttimah) át daacáp wut jī”, í níj jengah joiná caá.

¿Dedé pínah tiguaá át daacji? Jesúsdih dawá ennitjidih wébh joinít, í naawátdih á túi bohéat túttimah, Lucas nin núodih át daacáp wut jī. Pánih túi daacna, Jesúhwādh át teo wáaquhip wut jī, caandih túi jengah joinít, Jesúsdih náahcannitdih yoobópdih áih doonádh í naawát pínah niijná. Judíowā nihcannitbut Jesúsdih jepahna, queébtut Dioihwā í jumatdih Jesús á bohéatjidih Lucas cáacwādh át jéihyaship wut jī. Lucas ded pah yaádhdh, moh yéejnitdihbut Jesús á teo wáacatjidih chah át daacáp wut jī.

San Lucas ded pah á jumtat:

1. Lucas Teófilodih á naóh jwíihat (1.1-4)
2. Juan Daabáni, Jesucristobut í cáac jumtatji (1.5—2.52)
3. Jesús á teo jwíihat pínah játih, ded pah á yapatji (3.1—4.13)
4. Jesús Galilea baácboó jumnit, ded pah á chājatji (4.14—9.50)
5. Jesús Jerusalén tútchina behnit, ded pah á chājatji (9.51—19.27)
6. Jesús Jerusalén tútchiboó jumnit, ded pah á chājatji (19.28—21.38)
7. Jesús á wunat, á boo pud jéuwát (22.1—24.53)

Á daac jwíihat

1 ¹Wā dée Teófilo, weém Lucas meemdih bainí wā naóh daácipna caá. Jwí cātih Jesús á chājatjidih dawá cáacwā ít daac jwíihip tají. ²Jesús á cáac jumni yeó jáapdih púú á péani yeó jáapna ájeéh jumnitji, ded pah á chājatdih ennitji, á naawátdihbut joinítji, jwíitdih í bohénap jī. ³Páant í bohéatdih joinítji weembút buu wā jéihyep buca. Pánih jéihnit, “Nin pah Teófilodih wā daac wūhuchah, á túibipna caá”, wā níj jengah joyóp be.* ⁴Páant níj jengah joinít, meemdih wā daac wahna caá,

ma joinítji doonádh túi yoobópdih ma jéihyat pínah niijná.

Juan Daabáni á cáac jumtat pínahdhíh ángel á naawát

⁵Jesucristo á cáac jumtat pínah játih, Herodes Judea baácddih moón í maáh jum láa, Zacarías wut jumni sacerdoté át jumap wut jī. Caán Abías wut jumni sacerdotewā poómpdih bóo wut jī. Yad Elisabetbut Aarón juima mit jumap wut jī.* ⁶Queét chénewā Dios á enechah, nihat á wutajidih túi jepahnit ít jumap wut jī. ⁷Obohjeéhtih, Elisabet weh wihcannih wut jī. Pánihna, queét chénet pah behnitjeh

* 1.3 Hch 1.1 * 1.5 2Cr 24.10

jumna, weh wihcannitjeh máahna it chājap wut jī.

⁸Biíc semana Zacarías jumni sacerdotewā poómp Dioíh muúdh ñahwat en daonít pínah it túut nuumúp wut jī. ⁹Biíc yeó jáapdh sacerdotewā ípī chājat pah, Zacaríasdih it ñiwip wut jī, Dioíh muúdh waadnít, chej jumnidih ā cáwat pínah niijná. ¹⁰Chej jumnidih í cáwat horadih waad béjnit, ā cáwachah, táahmant bóo tólihdih dawá cáacwā Diosdih úbh páina it chājap wut jī. ¹¹Zacarías chej jumnidih ā cáwachahjeh, Dios ā wahní ángel át jígohop wut jī. Chej jumni cáwat dah jéhiyepmant bóo buwámant át ñuhup wut jī. ¹²Pánihna, Zacarías caandíh en wúhi bejnit, búdí át úmup wut jī.

¹³Páant ā úmúchah ennit, ángel caandíh nin pah át niǵ naáwáp wut jī:

—Zacarías, ma úmca bojóo. Ma úbátndih Diosboó át joiná wut be. Yeebdíh ā tēi chājachah, majeéh bóli, Elisabet, newé weépdih mi weh jumnipna caá. Caandíh Juan ma wút búúhdhúp. ¹⁴Ñi wúh ā cáac jumúchah enna, búdí ñi wēbipna caá. Dawá cáacwábut biíc yoobó í wēbipna caá. ¹⁵Dios ā enechah, caán oboh jumni nihcan niít. Á ñíoni jumna, jiwá iguúh mac, pooni, pooannidihbut ā babhcan niít. Beh wilífh wúdah dítmah jum jwuhna, Táiini Espíritu ā wēpatdih ā bífohbipna caá.* ¹⁶Ma wúh behna, dawá quíib buúdnít judíowádh Diosdih ā jwúub jepahat túutbipna caá. ¹⁷Dios ā wahní ā jūúwát pínahdih naóh waóhni pínah ā jumnipna caá. Dios ā wēpat búdí bífohna, Elíasji ā wēp naáwátji pah muntih ma wúhbut biíc yoobó wēp naóhni ā jumnipna caá. Páant ā naáwáchah joinít, behnitboó túut nuumnít, í wehdih í tēi oibipna caá. Túinidih yap yohnitbut túut nuumnít, tēi chájnit í jenah joyát pah muntih í jwúub jenah joibipna caá. Pánihna, Cristo ā jūúwát pínah játih, cáacwā túut nuúm páinit í jumnipna caá, caandíh í tēi jepahat pínah niijná, ángel Zacaríasdih át niǵip wut jī.*

¹⁸Páant ā niǵichah joinít, Zacarías ángeldih nin pah át niǵ úbh joyóp wut jī:

—¿Ded pah tigaá ma naáwátndih wā jéihbi? Weém behe caá. Wájeéh bólibut beh wili caá, át niǵip wut jī.

¹⁹—Weém Gabriel, Diosdih teo wúhni caá. Weém ájeéh jumnidih ā wahap be, nin tēini doonádh meemdíh wā naáwát pínah niijná.* ²⁰Wā naáwátndih ‘Yoobópdih nihcan caá’, ma niǵ jenah joyát júb, meém jéih wéhecanni ma jum jwúhbipna caá. Wā niǵat pah ā yapachahjeh, ma jwúub wéhebipna caá, páant muntih, ángel caandíh át niǵip wut jī.

²¹Zacarías maatápdih ā jígochah, táahmant bóo tólihdih úbh páinitboó it náhni dahwanap wut jī. ²²Pánihna, jwúub bac jūóhni, jéih naóhcanjeh, queétdih áih téihyajíh át jenah júut naáwáp wut jī. Á jéih wéhecach ennit, “Oo júmat déedih át en tagaá”, it niǵ jéhiyep wut jī.

²³Táttimah, Zacaríaswā í teo péanachah, áih muúboó át jwúub bejep wut jī.

²⁴Páant ā jwúub bejat táttimah, ájeéh bóli Elisabet mit wúdu jumup wut jī. Wúdu jumnit, bícǵih bóo téihya widh mit míic júutcap wut jī.

²⁵Pánih wúdu jum wēina, nin pah mit míic niǵip wut jī, “Weém weh wihcannihji tíic náah jumnihdih jígah ennit, Dios weemdíh át teo wáacap taga. Weemdíh newé weép át wúhup taga, cáacwā weemdíh yeejép dooná í jwúub naóhcat pínah niijná”, mit niǵip wut jī.

Dioíh ángel Mariádih ā naáwát

²⁶Elisabet seis widh mi wúdu jumúchah, Mariádih naáwát náahna, Dios áih ángel Gabrieldih át jwúub wahap wut jī. Pánihna, Gabriel Galilea baácboó Nazaret táтчidih juibíni, María pebhna át juibínap wut jī. ²⁷María neonájeéh jum jwúhcannih José áa pínah wut jī. José Davidji juima wut jī. Caán David judíowá í chah maáh át jumup wut jī.*

* 1.15 Nm 6.3 * 1.17 Mal 4.5-6 * 1.19 Dn 8.16; 9.21 * 1.27 Mt 1.18

²⁸Gabriel Mariádih naáwádih jaibínit, nin pah caántdih át niijíp wut jí:

—¿Ma jum, Dios chah oiníh? Dios majeéh ā jumna caá, át niijíp wut jí.
²⁹Obohjeéhtih, páant ā niijíchah joinít, María búdí mit jói wáhi bejep wut jí. Pánih jói wáhinit, caántjeh nin pah mit míic niij wábh joyóp wut jí: “¿Ded pah ā nihát pínahdíh niij tígáá ā cháj, páant niijná?” mit niijíp wut jí.

³⁰Páant mi niij jenah joyóchah, ángel caántdih nin pah át niij naáwáp wut jí:
 —iMa úmca bojóo, María! Dios meemdíh búdí ā wēi enna caá. ³¹Ded pah meemdíh yapat pínahdíh naáwádih wā júóhna caá. Meém wudú pínah caá. Newé weépdih ma weh jumáipna caá. Caán ā cáac jumuchah, Jesús ma wut búudhdép.* ³²‘Dios chah wēpni wúúh caá’, caandíh ī niijbípna caá. David jumma jumna, David maáh ā jumatji pah Dios caandíh maáh ā waadábipna caá.

³³Pánihna, ma wúúh nihát judíowádih maáh ā jumáipna caá. Nihat bitadíhbut maáh ā jumuchah, jwáub túnt nuumní pínah ā wihcan níit, át niijíp wut jí.*

³⁴Páant ā niijíchah joinít, María ángeldih nin pah mit niij wábh joyóp wut jí:

—¿Dedé, weém neonájeéh jumcannih, ded pah tígáá wā wudú jumáibí? mit niijíp wut jí.

³⁵—Téini Espíritu meemdíh ā waadáchah, Dios ā wēpatjih ma wudú jumáipna caá. Pánihna, ma wúúh téini, yéjeat wihcanni ā jumáipna caá. ‘Dios wúúh caá’, caandíh ī niijbípna caá. ³⁶Ma dée wili, Elisabetbut beh wili yuhna, wudú caá. Caántbut newé weépdih mi weh jumáipna caá. Búu bíic peihcanni widhjeh judhna caá, caánt mi weh jummat pínah. Jáap wili jumna, weh wihcannihji búu wudú caá búca. ³⁷Dios nihát jéihni dedé ā búwacan caá, ángel Mariádih át niijíp wut jí.*

³⁸Páant ā niijíchah joinít, María caandíh nin pah mit niij jepahap wut jí:

—Weém Diofih wili caá. Ma niijátji pah weemdíh ā yapa naáh, mit niijíp wut jí.

Páant mi niijíchah joinít, Dios pehbboó ángel át jwáub bejep wut jí.

María Elisabetdih enedih mi bejat

³⁹Ángel páant ā niiját túttimah, María waicanjeh mi dée wilidih enedih mit bejep wut jí. Caánt mijeéh bóo Zacaríasjih Judea baác jeé cáfih bóo tútchidih it jumap wut jí. ⁴⁰Pánihna, íih muúná waád jaibínit, Elisabetdih mit wábh wut jí. ⁴¹Caántdih mi wábhuchah joinítjeh, Téini Espíritu mi weépdih ā weñanachah, tubit át wálinap wut jí. Mi weépdih weñanit, beh wilidihbut Téini Espíritu búdí át weñanap wut jí. ⁴²María mi wábh pínahdíh ā jéihyanachah, búdí wéinit, nin pah Elisabet mit niij wēp naáwáp wut jí:

—María, nihát yaáhdih en beedánit, meemdíh wēi ennit, Dios át téi chájap taga. Ma wáúhdihbut ā téi chájipna caá. ⁴³Oboh jumnih wā jumuchah yuhna, wā Maáh íin pínah weemdíh enedih ma juyúchah, bainí wā wéican caá. ⁴⁴Ma wíhenachahjeh, wā weép wéina, áí wēp wálinap be. ⁴⁵Pánihna, Diofih ángel ā naáwátji pahjeh ā yapat pínahdíh jenah joiná, meemdíh ā téi chájachah, bainí ma wéican níit, mit niijíp wut jí.

⁴⁶Páant mi niijíchah joinít, Mariábut nin pah mit wēi niij naáwáp wut jí:

“Jwí Maáh Diosdih búdí wā wéina caá.

⁴⁷Caán weemdíh téi ubnidih bainí wā wéican caá.*

⁴⁸⁻⁴⁹ Caandíh oboh teo wáhnih wā jumuchah yuhna, jígah ennit, weemdíh át teo wáacap taga. Dios wēpni, téini yoobát jumna, weemdíh chah téini át chájap taga. Páant ā chájachah jéihnit, nihát cáacwā, búu jumnit, túttimah jumnitbut ‘Caántboó Dios ā chah téi chájnih wut jí’, weemdíh ī niijbípna caá.

⁵⁰Det caandíh jepahnitdih jígah ennit, ápi teo wáacna caá. Jon játih jumnit, búu jumnitdihbut teo wáacnit, púú túttimah

* 1.31 Mt 1.21 * 1.32-33 2S 7.12,13,16; Is 9.7 * 1.37 Gn 18.14; Jer 32.16,27
 * 1.46-47 Is 61.10

- jumnitdihbut ã teo wáacbpna caá.
- ⁵¹ Ded pah náahna, ã wēpatjīh āpí chājap wut jī. Pānih chājnīh, ‘Weém túi jéihni caá’, níj jengah joinítidih teo wáaccan, búdí ã wēpatjīh át wah peetép wut jī.
- ⁵² Yeejépwā ī maáh wēpatdih át déuc wáyap wut jī. Obohjeéhtih, ‘Weém oboh jumni caá’, níj jengah joinítidih teo wáacnit, maáta dée át waadánap wut jī.
- ⁵³ Moh yeejnitdih táinidih át wūhup wut jī. Obohjeéhtih, dawá bíí dée bfbóhnitboodíh wūhcanjeh, bíáboó át wahap wut jī.
- ⁵⁴ Jwiít caandíh teo wūhnit judíowādih jígah ennit, át teo wáacap wut jī.
- ⁵⁵ Bíic yoobó muntih jwī n̄o Abraham ã juimenádih jígah ennit, át teo wáacat pínahdih jwī n̄owājídih át naáwáp wut jī”, * María mit níj wēi naáwáp wut jī.*
- ⁵⁶ Pānih juibínihji Elisabetjeéh bíic peihcanni widh mit jum jwūhup wut jī. Táttimah, míh tátchina mit jwúub bejep wut jī.

Juan Daabáni ã cáac jumat

⁵⁷ María mi jwúub bejat táttimahbit, Elisabet mit weh jumup wut jī. Newé weépdih mit túuhup wut jī. ⁵⁸ Míih m̄uu pébh jumnit mi déewābut Dios caántdih jígah ennit ã teo wáacat doonádih joinít, mijeéh búdí it weñep wut jī. ⁵⁹ Ocho yeó jáap táttimah, sacerdotewādih caandíh quehli nah yapat chóodih it bóodat túutup wut jī. Páant judíowā ípí chājap wut jī. Caandíh beheih wūtjeh it búúhdhíhip wut yuh jī. * ⁶⁰ Obohjeéhtih, páant ī níjíchah joinít, ã únboó nin pah mit níjíp wut jī:

—Zacarías nihcan caá. Juan caá ã wūt pínah, mit níjíp wut jī.

⁶¹—Obohjeéhtih, ñi déewā poómpdih Juan wūt jumni ã wihcan caá, cáacwā caántdih it níjíp wut jī.

⁶² Páant níj péanit, queét Zacaríasdih téihyajih it júutup wut jī, “¿Dedé tiguaá wūt ma búúdhbi?” níjnā. ⁶³ Páant ī júutuchah ennit, Zacarías áih téihyajih daacát naadhíh júut úúbhniit, “Juan caá ã wūt”, át níj daacáp wut jī. Páant ã daacáchah en wáhi bejnit, queét nihát it joí yai ñúh bejep wut jī. ⁶⁴ Pānih daácnajeh, wéhecanniji át jwúub wéhenap wut jī, páant muntih. Pānih wéhenit, Diosdih búdí át wēi naáwáp wut jī. ⁶⁵ Pānihna, nihát ī pebh jumnit búdí it wáhi bejep wut jī. Páant ã yapat doonádih joinít, nihát cáacwā, Judea baácboó jumni jeé cáth jumni tátchinadih moón it míic wéhenap wut jī. ⁶⁶ Pānih míic wéhenit, Dios caandíh ã túi chājachah jéihnit, “¿Caán wébit ded pah chājni pínahna tiguaá?” búdí it níj jengah joyóp wut jī.

Zacarías Diosdih ã wēi naáwát

⁶⁷ Táini Espiritu Zacaríasdih ã weñanachah, ã wēpatjīh nin pah Diosdih át níj wēi naáwáp wut jī:

⁶⁸ “¡Jwiít judíowā jwíípí wēini Diosdih búdí wā wēina caá! Jwiít áih cáacwādih teo wáacadih júóhniit, chéonit panihnit jwí jumcat pínah níjnā, nemépwā ī maáh ã wēpatdih ã déucbpna caá.

⁶⁹⁻⁷⁰ Jon játih Dios naáwátidih naóh yapanitji nin pah it níj daacáp tají: ‘Diosdih teo wūhni David juima chah wēpni jumna, jwiít áihwādih teo wáacnit, iiguípnā jwí bejat déedih túi úbni pínahdih Dios ã wahbpna caá, ⁷¹ jwiítidih eníhcannit ī wēpatdih ã déucuchah, jwí túi jumat pínah níjnā.

⁷²⁻⁷³ Pānihna, jwí n̄owādih ã naáwátji pahjeh muntih, jígah ennit, jwiítidih ã teo wáacbpna caá. Nin pah jwí n̄o Abrahamjídih át níjíp wut jī:

⁷⁴ “Ma juimenádih eníhcannit ī wēpatdih wā déucbpna caá, úmcanjeh, weemdíh ī weñat pínah níjnā.

⁷⁵ Pánihna, nin baáčboó jum jwəhñit, wā enechah, táinitjeh wííhwā ī jum̄bipna caá”, Abrahamdih āt niijíp wut jī”, Dios naáwátđih naóh yapanit ī niij̄ daacáp tajī”, Zacarías Diosdih āt niij̄ wēi naáwáp wut jī.

⁷⁶ Diosdih páant niij̄ péanit, ā wūúhdih jwəh nin pah āt jwəub niij̄ naáwáp wut jī:

“Wūúhā, jwī Maáh jwiítđih túi ubni pínah ā jūúwátđih naóh waóhni ma jum̄bipna caá. ‘Dios naáwátđih naóh yapani caá’, meemđih ī niij̄bipna caá.*”

⁷⁷ Jwiít̄ áihwāđih jwī yéejatđih yohñit, iiguípna jwī bejat déedih ā túi ubat pínahđih ma naóh̄bipna caá.

⁷⁸ Jígah en teo wáacñit, jwiítđih túi ubni pínahđih Dios jeámant ā wahbipna caá, baabát panih̄ipboó jwī jum̄at pínah niijná.

⁷⁹ Wunatđih úumna, đupúát panih̄ipboó jum̄nitđih jiiát déedih ā wūh̄bipna caá, túini namáđih ī jiī en bejat pínah niijná”,* Zacarías āt niij̄ wēi naáwáp wut jī.

⁸⁰ Pánihna, Zacarías wūúh āt behep wut jī. Dios ā túi teo wáacachah, caolih júut̄l̄hni, caandih̄ túi jepahni āt behep wut jī. Pánih behñit, judfowāđih ā bohéat pínah játih muú wihcapboó āt jum̄ap wut jī.

Jesucristo ā cáac jum̄at (Mt 1.18-25)

2 ¹⁻² María mi weh jum̄at pínah játih, Cirenio Siria baáčđih moón ī maáh jum̄ láa, César Augusto Roma tútchimant jum̄na, nihat baáčđih moondih̄ wətni āt jum̄ap wut jī. Démoón cáacwā ī jum̄atđih jéihyat túut niijná, nihat cáacwāđih iih wətnad̄ih āt daacát túut̄ap wut jī. Caandih̄ náahna, nihat cáacwāđih ā daáčni núodih̄ āt wahap wut jī. Páant ā ch̄ajat túutni yeó jáap ī jwíih wūt daacát yeó jáap wut jī. ³Páant

ā wutuchah joinít, nihat cáacwā ī nuowāji ī cáac jum̄ni tútchina yoobó wūt daacáđih īt bejep wut jī. ⁴⁻⁵ Josébūt yad pínah̄jīh īt bejep wut jī. María wud̄u jum̄na yuhna, Galilea baác Nazaret tútchimant, púú Judea baác Belén tútchina mit bejep wut jī. Belén tútchidih̄ Davidji āt cáac jum̄ap wut jī. Pánihna, David juima jum̄na, José yad̄jīh Belén tútchina wūt daacáđih īt bejep wut jī.

⁶⁻⁷ Queét chénewā Belén tútchiboó juib̄n̄it, dawá cáacwā ī jum̄uchah, úwat muuná ā yáwachah, momo jiwíwā úwat tólih̄boó Joséwā īt úw̄ap wut jī. Caánboó jum̄na, María mi jáap bácađih bóodih̄ mit weh jum̄ap wut jī. Pánih weh jum̄ péanit, mi wūúhdih̄ yéguéh̄jīh túi pin bojñit, momo jiwíwā jeémát yacat pahđih mit cáagap wut jī.

Ovejawāđih en daonít Jesúsdih̄ enedih̄ ī bejat

⁸Páant mi weh jum̄ni chei, Belén tútchi jwéejđih ovejawāđih en daonít iih ovejawāđih en daoná īt ch̄ajap wut jī. ⁹Páant ī en dawáchah, Dioiñ ángel queéđih̄ āt jígohop wut jī. Pánih jígohñit, búdí ā yeh iiguíchah enñit, búdí īt úum̄ap wut jī.

¹⁰Páant ī úum̄uchah enñit, ángel queéđih̄ nin pah āt niij̄ naáwáp wut jī: “iN̄i úum̄ca bojoó! iN̄i joyoó! Búdí n̄i weñat pínah túini doonáđih̄ yeebđih̄ naáwáđih̄ jūóhna caá wā ch̄ajap. Caán doonáđih̄ joinít, nihat cáacwābūt búdí ī wēibipna caá. ¹¹Butéh Daviíh̄ tútchidih̄ cáacwāđih̄ túi ubni pínah ā cáac jum̄ap be. Caán Dios ā wahni Cristo, nihat cáacwā ī maáh pínah caá. ¹²Wā niijníđih̄ n̄i bid juyúchah, momo jiwíwā jeémát yacat pahđih̄ yéguéh̄ ch̄oojīh̄ pin bojñi, ā lajbipna caá”, āt niij̄p wut jī.

¹³Ángel queéđih̄ páant ā niij̄chahjeh, dawá ángelwā ájeéh̄ jígohñit, Diosdih̄ nin pah īt niij̄ wēi naáwáp wut jī:

¹⁴ “iNihat jeáboó jum̄nit Dios wēpnidih̄ ī weñe naáh! iNin baáčboó ā oinit ī túi jum̄u naáh!” īt niij̄p wut jī.

* 1.76 Mal 3.1 * 1.79 Is 9.2

¹⁵Ángelwā queétdih páant niíf naóh péanit, Dios ā jumapboó it jwáub bejep wut jī. Í jwáub bejat túttimahbitjeh, ovejawādh en daonit nin pah it miíc niijíp wut jī:

—Chóbe, Belén tútchina Dioíh ángel jwiítidih ā niijátidih enjīh, it niijíp wut jī.

¹⁶Páant niijnít, Belén tútchina wépép caandíh enedih it bejep wut jī. Pánih bej, caanná juibínit, María, José, wébítidihbat it enep wut jī. Wébít momo jiwíwā jeémát yacat pahidih át lajap wut jī. ¹⁷⁻²⁰Pánih bid juinít, ángel ded pah ā niijátidih Mariawādh it naóh yapanap wut jī. Pánih en péanit, íh ovejawā pehbóo it jwáub bejep wut jī. Pánih bejnit, ángel queétdih ā niijátjī pahjeh ennitjī Diosdih búdí it wēi naáwáp wut jī. Nihat í jwááhnitidihbat it naáwáp wut jī. Páant í naáwáchah joinít, cáacwā it joí wúhi bejep wut jī. Obohjeéhtih, beh wilibóo wébítidih páant í niijátjidih caántjeh búdí mipí jenah joyóp wut jī.

Dioíh muáboó Jesúsdi h í ub bejat

²¹Jesús ā cáac jumniiji ocho yeó jáap túttimah, sacerdotewādhíh áih quehli nah yapat chóodih it bóodat tútup wut jī. Páant judíowā ípí chájap wut jī.* Pánih bóod péanit, ā íin wudú jumat pínah játih ángel ā niijátjī pahjeh caandíh Jesús it wūt báudhdap wut jī.*

²²Biíc widh túttimah, Moisés ā wutatjī pah cháj péanit, mi wúhdih Diosdih wúhat tút niijná, Jerusalenna it ub bejep wut jī. ²³Pánih wúhnit, Dios nin ā wutatjidih it jepahap wut jī: “Jáap báahdih bóo newé weép ā jumuchah, weemdíh ní wúhuú. Caán wíih, weemdíh teo wúhni pínah caá”,* Dios át niíf wutup tají. ²⁴Pánihna, Jerusalenna Dioíh muédhíh juibí, jopwādhíh jiiib chájnit, sacerdotewādhíh it wúhup wut jī, Diosdih í cáo wúhat pínah niijná. Pánih chájnit, Dios nin ā wutatjidih it jepahap wut jī: “Chénewā jopwādhíh ní wúhuú weemdíh, jáap báahdih bóodih tút nuumná”, Dios át niíf wutup tají. Pánih

chájna, í weh jumat túttimah, nihat Dios ā wutatjidih it cháj péanap wut jī.*

²⁵Caán láa Dios naáwátidih túi jepahni, Simeón wut jumni, Jerusalén tútchidih át jumup wut jī. Caán Diosdih túi wēini jumna, Dios ā wahní judíowādhíh túi ubni pínahdih páina át chájap wut jī. Caandíh Túini Espírítu ā wēpat búdí át jumup wut jī. ²⁶Pánih jumna, nin pah caandíh átát niíf jéihyanap wut jī: “Ma wunat pínah játih Dios ā wahní Cristo, áih cáacwādhíh túi ubni pínahdih meéboó ma enbipna caá”, át niijíp wut jī. ²⁷Pánihna, caandíh Dioíh muéna Túini Espírítu át bejat tútup wut jī. Joséwā Jesúsdi h í ub waad béjehah, Dios ā wutatjī pah chájat tút niijná, Simeón queétdih át jwááap wut jī. ²⁸Pánih jwááhnit, Túini Espírítu caandíh ā jéihyanachah, wébítidih át ub túhup wut jī. Ub túhnit, nin pah Diosdih át niíf wēi naáwáp wut jī:

²⁹⁻³⁰ “Maá, meém ma niijátjī pahjeh míih cáacwādhíh túi ubni pínahdih ma wahnidih buú wā enna caá. Weém, meemdíh teo wúhni, buú wā wunuchah, ā túibipna caá, buca.

³¹Nihat cáacwā í enechah, meém nindih mat wahap taga, cáacwā iiguipna í bejat déedih ā túi ubat pínah niijná.

³²Nin tígáa nihat judíowā nihcannitdih ded pah Dios ā jumatdih ā jéihyabipna caá. Páant ā jéihyanachah, judío ā jumuchah jéihnit, bitaboó míih judíowādhíh í túi wēibipna caá”,* Simeón át niijíp wut jī.

³³Páant ā niijíchah joinít, Joséwā búdí it wēi jenah joyóp wut jī. ³⁴Túttimah, Simeón queétdih wēinit, “Dios yeebdíh ā túi chájna naáh”, niijnít, Mariadih jwuh nin pah át jwáub niíf naáwáp wut jī:

—Nin wā naáwátidih ma túi joyóo. Nin wébít Dios ā wahní caá. Dawá judíowā caandíh í náahcatjī peéh í buúdbipna caá. Obohjeéhtih, dawá bita judíowā caandíh náahnit, í túi jumbipna caá. Caán Dios ā weñat pínahdih jéihyani ā jumuchah

* 2.21 Lv 12.3 * 2.21 Lc 1.31 * 2.23 Ex 13.2,12 * 2.22-24 Lv 12.6-8 * 2.32 Is 42.6; 49.6; 52.10

yuhna, dawá caandíh yap yohnit, yeejép í naóhbiþna caá. ³⁵Nihat cáacwá ded pah í jengah joyátdih jéihyani pínah Dios nin webítdih át wahap taga. Obohjeéhtih, meémboó búdí ma jígahþina caá, Simeón caántdih át niijíp wut jī.

³⁶Caanjíh beh wili Ana wūt jumnihbūt mit jumap wut jī. Caántbūt Dios naáwátdih naóh yapanih wut jī. Caánt Fanuelji nuám, Aserji juimená poómpdih bóli wut jī. Caánt jáap beh toáhnih jumna, mit áa jumap wut jī. Obohjeéhtih, siete jópchijeh caántdih bíbohñit, mijeéh bóo át éemp wunap wut jī. ³⁷Pánih éemp wunnih jumna, ochenta y cuatro jópchi bíbohñit, Dioíh mué díftboó mipí jumap wut jī. Yeó jáap jumap pah, chei jumap pahbūt jeémp jwuhcan, Diosdih mipí wēi úbh jáanap wut jī. ³⁸Caán horadih pohba Joséwá pebhna mit juibínap wut jī. Pánih juibí, Jesúsdi h enna, Túini Espíritu á jéihyanachah, Diosdih mit wēi naáwáp wut jī. Dios á wahni, queétdih túi ubni pínahdih judíowá ípí páñap wut jī. Pánihna, Jesús í bidni á jumatdih nihat queétd pánitdih mit naáwáp wut jī.

Nazaret tátchiboó í jwáub bejat

³⁹Joséwá nihat Dios á wutatji pah chá j pēa, jwáub bejnit, Belén tátchidih ít jam jwuhap wut jī. Túttimah, Galilea baác í jumnijí Nazaret tátchina ít jwáub bejep wut jī. ⁴⁰Í wūúh túi behnit, caolih júutíhñijeh jumna, Dios á weñat pínahdih át túi jéihyep wut jī. Pánihna, Dios caandíh túi wēi ennit, búdí át teo wáacap wut jī.

Jesús doce jópchi á bíbohochah, Dioíh muúná caandíh í numah bejat

⁴¹Oveja wūúhdih í mao jeémát yeó jáap, Pascua í niijní, paacánni pandihbūt í jeémp wēi láa, Dios á wutatjidih jepahñit, nihat judíowá jópchi jumap pah, Jerusalén tátchidih ípí míic wáac juibínap wut jī. Jesús mánabūt jópchi jumap pah Jerusalénna ípí aab béjep wut jī. ⁴²Jesús doce jópchi bíbohñit, caanbút á mánajeéh

át bejep wut jī. ⁴³Pánih juibínit, í wēi jeémát á beedéchah, í chéenwá bífcdih Joséwá Nazaret tátchina ít jwáub dei bejep wut jī. Obohjeéhtih, á mána í jéihchah yuhna, Jesús Jerusalénboojéh át chāwáp wut jī. ⁴⁴“Dawá jwí bejehchah, jwí wūúh jwí déewājeéh á jumna nacaá”, ít niij jengah joyóp wut jī. Páant niij jengah joiná, nihat yeó jáap bejnit, cheyeh caandíh ítih bidip wut yah jī. Obohjeéhtih, ít bid juicáp wut jī. ⁴⁵Pánih bid juicán, Jerusalén tátchina bididih ít jwáub bejep wut jī.

⁴⁶Jerusalénna jwáub juibínit, caanná í wūúhdih búdí ít bidip wut yah jī. Chéne yeó jáap túi bid, bíh yeó jáapdih ít bid juyáp wut jī, buca. Dioíh mué díftna Moisés á wutatjidih bohénit cátdíh cháudñit, queétdih joiná, úbh joí enna át chājap wut jī. ⁴⁷Beh joinít, á túi jepahachah, nihat caandíh joinít búdí ít joí wáhi bejep wut jī. ⁴⁸Pánihna, á mána Dioíh muúná waád juibínit, caanná behnitjeéh á cháuduchah ennit, queétd búdí ít wáhi bejep wut jī. Páant á chājachah ennit, á íin nin pah mit niij úbh joyóp wut jī:

—¿Wūúhá, dépanih tígáa jwítdih páant ma nih chá j? Ma joyoó, ma íbijíh meemdíh búdí jwí bidip be. Meemdíh bid juicán, búdí jwí náhni dahwanap be, mit niijíp wut jī.

⁴⁹—¿Dépanih tibeé weemdíh ñi bid? ¿Wá ípíh muúboó á náahatdih chá jni wá jumatdih ñi jéihcannit beé? Jesús queétdih át niij jepahap wut jī.

⁵⁰Obohjeéhtih, ded pah á niijátdih ít beh joicáp wut jī.

⁵¹Caandíh bid juinít, Nazaret tátchina ít numah jwáub dei bejep wut jī. Caanná jwáub dei juibínijí behna, á mánadih ápí túi jepahap wut jī. Obohjeéhtih, beh wili nihat páant á chájatjidih búdí mipí jengah joyóp wut jī. ⁵²Jesús túi jéihñijeh át behep wut jī. Páant á jumachah, Dios caandíh búdí át wēi enep wut jī. Cáacwábūt bíic yoobó caandíh ít weñep wut jī.*

* 2.39 Mt 2.23 * 2.41 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8 * 2.52 1S 2.26; Pr 3.4

Juan Daabáni mué wihcapboó
Dios naáwátdih á naóh yapaat
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3¹⁻²Táttimah, Zacarías wúúh Juan behna, mué wihcapboó á jumuchah, Dios caandíh át jwíh naáwát tútutur wut jī. Caán láa Roma tútchidih moón í maáh Tiberio César quince jópchi maáh át jumur wut jī. Poncio Pilato Judea baácdih moón í maáh át jumur wut jī. Herodes Galilea baácdih moón í maáh át jumur wut jī. Á úd jeñé Felipe Iturea baácdih moón, Traconite baácdih moón bícdih í maáh át jumur wut jī. Lisaniás Abilinia baácdih moón í maáh át jumur wut jī. Páant í maáh jumuchah, Anás Caifásbut sacerdotewá í maáta ít jumur wut jī. ³Caán láa, Juan mué wihcapboó á jumuchah, Dios caandíh át naáwát tútutur wut jī. Pánihna, Dios á naáwát tútuchah joinít, Juanboó Jordán muj pebh dei juibínit, át táoh naóh jibip wut jī. Nin pah ápi níj naóh bohénar wut jī: “Ní yéej chájatdih cádahnit, túiniboodíh ní túet nuumú. Páant ní túet nuumúchah, Dios ní yéejatdih á yohbipna caá. Páant ní chájachah, yeebdíh wá daabábipna caá, ní yéejat yohat júttat pínah níjñá”, cáacwádh át níijp wut jī.

⁴Jan játih Dios naáwátdih naóh yapani Isaías, nin pah Juan á chájat pínahdih át níj naóh daacáp wut jī.

“Dios naáwátdih naóh yapani mué wihcapboó jumni nin pah á níj ñaac bohéipna caá: “Jwí Maáh á júúwát pínah játih ní yéej chájatdih cádah, túiniboodíh túet nuumnít, caandíh ní táí páñaá.

⁵Det jígah náah jumnitdih á teo wáacipna caá. Obohjeéhtih, det “Weém nihat jéihni, dedé weemdhíh judhdát wihcan caá”, níj jenah joinítidih í wépatdih jwí Maáh á déuc wáibipna caá. Det bíaboó jenah joinít í jenah joyátdih á yoobábipna caá.

⁶Pánihna, nihat cáacwá yoobópdih í jenah joibípna caá, iiguípna í

bejatji déedih Dios á táí ubatdih í jéihyat pínah níjñá”, á níj naóhhipna caá”, Isaías át níj daacáp wut jī. *(Is 40.3-5)*

⁷Dawá cáacwá Juan pebhna ít juibínar wut jī, queétdih Juan á daabáat pínah níjñá. Á pebhna juibínitdih nin pah ápi níj naáwáp wut jī: * “Yéeb yeena caá ní chájap! íMawá panihnit yeejépwá jumna, peéh chájat pínahdih úum jweífihnitjeh caá! Obohjeéhtih, yeéb ní yéej chájatdih ní cádahfícat jíib, Dios yeebdíh á peéh chájachah, ní jéih jweicán níit. ⁸Ní yéejatdih cádahnit, túiniboodíh túet nuumát caá yeebdíh náahap. ‘Abrahamjidih Dios át wéi enep wut jī. Pánihna, á juimená jwí jumuchah, jwiítdihbut á táí wéi enna caá, ní níj jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, pánihcan caá. Yeejéj ní chájachah ennit, á wéican caá. Ní joyoó. Dios náahna, Abrahamji á juimená pah nin jee dáhnadih á jéih túet nuumná caá.*

⁹Wápchi mínah áih wápchidih en dawát pah, yeebdíhbut Dios á en daoná caá. Biquí nahna yeejéj á quehechah enna, tib yohnit, áih náatnadihbut á pud yohbipna caá. Pánih péanit, caan náhdih, áih náatnadihbut á cáo yohbipna caá. Páant á chájat pah muntih, yeejéj ní chájachah enna, Dios yeebdíhbut iiguípna á wahbipna caá”, Juan át níijp wut jī.*

¹⁰Páant á níijchah joinít, cáacwá Juandih nin pah ít níj wúbh joyóp wut jī: —¿Ded pah tígáá jwí túet nuumbí? ít níijp wut jī.

¹¹—Ded chéne yégueh chóo bíbohni yégueh wihcannidih á wáhu naáh. Jeémát bíbohni but jeémát wihcannidih á wáhu naáh, queétdih át níj jepahap wut jī.

¹²Romanowá maáta í wúbat túetni dinerodih wúbh wúhni but daabáat túet níjñá, Juan pebhna juibínit, nin pah ít níj wúbh joyóp wut jī:

—¿Bohéní, jwiítboó ded pah tígáá jwí túet nuumbí? ít níijp wut jī.*

¹³—Ní maáta í wútat pah bóojeh ní wúbúp. Chah ní wúbatdih ní cádahaá, queétdih át níijp wut jī.

* 3.7 Mt 12.34; 23.33 * 3.8 Jn 8.33 * 3.9 Mt 7.19 * 3.12 Lc 7.29

¹⁴Biquína soldadowābut caandfh nin pah it niŋ wūbh joyóp wut jī:

—¿Jwíftbut ded pah tīgáá jwí túut nuumbí? it niijíp wut jī.

—Bíh pah bóonadh en ñinahnit, ñi dúuc wáica bojóó. Dawá láa néo náahna, cáacwādh yee naóh úmanit, nemat muúboó bejihcan í jīb chājatdih ñipí wutna caá. Páant ñi chājatdih ñi cādahaá. Ñi tewat jībdiyhjeh wēinit, ñi teweeé, át niijíp wut jī.

¹⁵Nihat judfowā Dios ā wahní queétdih tūi ubni pínadhíh íť bidip wut jī. Pánihna, Juan páant ā niijíchah joinít, queétjeh nin pah íť niŋ jengah joyóp wut jī: “¿Nin Dios ā wahní jwí páini naniít?” íť niijíp wut jī. ¹⁶Obohjeéhtih, Juan queétdih nin pah át niijíp wut jī: “Weém yeebdíh mahjīhjah wā daabána caá. Obohjeéhtih, wā túttimah jūóhni, chah wēpni ā jumna caá. Páant ā jumachah jengah joinít, ‘Weém oboh jumni caá’, wā niŋ jengah joiná caá. Caánboó mahjīh daabáát panihni, yeebdíh Túini Espírítu ā wēpatdih búdí ā wāhbična caá. Caán ā wēpat tūu iigát panihniŋh ñi yeejatdih cáwat pah ā chājbipna caá, jwúub yéej chājíhatdih ñi jengah joicát pínah niijná. ¹⁷Trigo teoni panihni caá. Aih chóonadhíh caóh caj péanit, caán tíbna yoobátdihjeh wuh wūhboó júi yacnit, áih muúboó ā ámhobipna caá. Obohjeéhtih, ā caóh cajni chóonaboodíh ā cáo yohbipna caá. Páant ā chājat pah, wā túttimah jūóhni caandfh jepahnitdih ā tūi ubbipna caá. Obohjeéhtih, caandfh jepahcannitboodih iiguípna ā wahbipna caá. Caán iigát dedé ā noón dūbcan níť”, át niijíp wut jī.

¹⁸Páant niijnít, bíh naawátjīhbut Juan cáacwādh ápi bohénah wut jī, túut nuumnít, iiguípna í bejcat pínah niijná.

¹⁹Galilea baácđih moón í maáh Herodes ā úd Felipe áa Herodíasđih ā dúuc wái áa jumatji peéh Juan át jūihñup wut jī. Nihat bíh yeejép ā chājatjidiyhbut át jūihñup wut jī. ²⁰Páant ā niŋ jūihñatji jīb Herodes Juandih jóíhcan, át nemat túutup wut jī. Pánih chājna, chah át yoób yéej bejep wut jī.*

Juan Jesúsđih ā daabáát

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹Nemat muúboó Herodes ā nemat pínah játih, Juan cáacwādh ā daabánachah, Jesúsbut ā pebhna daabáát túutudih át juibínah wut jī. Páant ā daabáát túttimah, Jesús Diosđih ā wūbúchah, jeá át jéweah bejep wut jī.

²²Páant ā jéweah bejchah, jop pah jíghni Túini Espírítu jeámant dei jūóhni, caandfh át jwí jaamáp wut jī. Páant ā jwí jaamáchah, jeámant Dios Jesúsđih nin pah át niŋ naawáp wut jī: —Meém wā wūúh, wā oini caá. Meemđh búdí wā wēina caá, át niijíp wut jī.*

Jesús ā nuowā í wūt

(Mt 1.1-17)

²³Túini Espírítu ā dei jūúwát túttimah, Jesús treinta jópchi bíbohni, cáacwādh át bohé jwíhip wut jī.

Nit wut jī Jesús ā nuowā: “José ā wūúh caá”, cáacwā íť niŋ jengah joyóp wut yuh jī.

José Elí ā wūúh
át jumup wut jī.

²⁴Elíboó Matat ā wūúh
át jumup wut jī.
Matatboó Leví ā wūúh
át jumup wut jī.
Levíboó Melqui ā wūúh
át jumup wut jī.
Melquiboó Jana ā wūúh
át jumup wut jī.

Janaboó José ā wūúh
át jumup wut jī.

²⁵Joséboó Matatías ā wūúh
át jumup wut jī.
Matatíasboó Amós ā wūúh
át jumup wut jī.
Amósboó Nahúm ā wūúh
át jumup wut jī.
Nahúmboó Esli ā wūúh
át jumup wut jī.
Esliboó Nagai ā wūúh
át jumup wut jī.

²⁶Nagaiboó Maat ā wūúh
át jumup wut jī.

* 3.19-20 Mt 14.3-4; Mr 6.17-18 * 3.22 Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; Mr 1.1; Lc 9.35

- Maatboó Matatías ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Matatíasboó Semei ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Semeiboó Josec ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Josecboó Judá ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 27 Judáboó Joanán ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Joanánboó Resa ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Resaboó Zorobabel ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Zorobabelboó Salatiel ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Salatielboó Neri ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 28 Neriboó Melqui ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Melquiboó Adi ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Adiboó Cosam ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Cosamboó Elmadam ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Elmadamboó Er ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 29 Erboó Josué ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Josuéboó Eliezer ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Eliezerboó Jorim ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Jorimboó Matat ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 30 Matatboó Leví ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Levíboó Simeón ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Simeónboó Judá ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Judáboó José ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Joséboó Jonam ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Jonamboó Eliaquim ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 31 Eliaquimboó Melea ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Meleaboó Mena ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- Menaboó Matata ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Matataboó Natán ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 32 Natánboó David ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Davidboó Isaí ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Isaíboó Obed ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Obedboó Booz ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Boozboó Sala ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Salaboó Naasón ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 33 Naasónboó Aminadab ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Aminadabboó Admin ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Adminboó Arni ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Arniboó Esrom ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Esromboó Fares ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Faresboó Judá ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 34 Judáboó Jacob ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Jacobboó Isaac ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Isaacboó Abraham ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Abrahamboó Taré ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Taréboó Nacor ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 35 Nacorboó Serug ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Serugboó Ragau ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Ragauboó Peleg ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Pelegboó Heber ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Heberboó Sala ā wūúh
 āt jumup wut jī.
 Salaboó Cainán ā wūúh
 āt jumup wut jī.
- 36 Cainánboó Arfaxad ā wūúh
 āt jumup wut jī.

Arfaxadboó Sem ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Semboó Noé ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Noéboó Lamec ā wūáh
 át jumup wut jī.
 37 Lamecboó Matusalén ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Matusalénboó Enoc ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Enocboó Jared ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Jaredboó Mahalaleel ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Mahalaleelboó Cainán ā wūáh
 át jumup wut jī.
 38 Cainánboó Enós ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Enósboó Set ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Setboó Adán ā wūáh
 át jumup wut jī.
 Adánboó Dios wūáh,
 ā jwíih chājnjiji,
 át jumup wut jī.

Nemépwā ī maáh
Jesúsdiĥ ā yéejaíĥat
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 ¹⁻²Juan Jesúsdiĥ ā daabánachah, Túini Espírĥtu caandĥ ā yáwachah, Jesús Jordán mujmat át jwúeb aab béjep wut jī. Jwúeb aab béjnit, Túini Espírĥtu caandĥ muú wĥcapboó át numah bejep wut jī. Caánboó cuarenta yeó jáap ā jumuchah, Satanás, nemépwā ī maáh, caandĥ átiĥ yeejép chájat túutup wut yuh jī. Páant bó yeó jáap caánboó jumna, Jesús jeémpcan, nuugúp wunna át chájap wut jī.

³Páant ā nuugúp wunuchah jéihnit, Satanás caandĥ nin pah át niĥ naáwáp wut yuh jī:

—Meém Dios wūáh jumna, can jee dáhdĥ “Pan dah ma jumúá”, ma niĥjĥ, át niĥjĥ wut jī.

⁴—Páant wā chájcan niĥt. Dios naáwátđiĥ naóĥ yapani nin pah át niĥ daacáp tajĥ:

‘Jeémátđiĥjeh pohba ī jeéméchah, cáacwáĥ caolĥi tái booni panĥni ā jumcan niĥt’, át niĥjĥ

daacáp tajĥ,

(Dt 8.3)

Jesús Satanásdiĥ át niĥjĥ jepahap wut jī.

⁵Páant ā niĥjĥ jepahat túttimah, jap bóo jeená Jesúsdiĥ Satanás át numah púuh laab béjep wut jī. Caán jeejĥna púuh laab juibĥnit, niĥat cáacwā ī jumat yoobó Jesúsdiĥ át jéutup wut jī. Niĥat bícdĥiĥ náap jígoh, át buúđáĥ bejep wut jī. ⁶Pánĥiĥ jéutnit, nin pah caandĥ át niĥjĥ wut yuh jī:

—Niĥat baácboó jumnit ī maáh wépat weemđĥiĥ wūhniĥi caá. Ded wā wūhĥnidĥiĥ wā jéiĥ wūhna caá. ⁷Pánĥihna, meém bóđĥĥa caj yoh nájnit, ‘Meém niĥatđiĥ chah maáh caá’, weemđĥiĥ ma niĥjĥchah joinĥt, niĥat ī maáh wépatđiĥ meemđĥiĥ wā wūhbiĥna caá. Niĥat míĥ pĥnah ā jumbiĥna caá, Satanás Jesúsdiĥ át niĥjĥ wut jī.

⁸—Páant wā chájcan niĥt. Dios naáwátđiĥ naóĥ yapani nin pah át niĥjĥ daacáp tajĥ:

‘Ma Maáh Diosdiĥjeh wéinit, ā wúatđiĥjeh ma jepahaá’, át niĥjĥ daacáp tajĥ, *(Dt 6.13)*

Jesús Satanásdiĥ át niĥjĥ wut jī.

⁹Páant ā niĥjĥat túttimah, Jerusalén túttĥina Dioĥi muúboó Satanás Jesúsdiĥ át numah bejep wut jī. Dioĥi muú jap bóo muú wut jī. Caanná numah juibĥnit, Satanás caán muú chah jap bóo jumni waolĥ beo nah yapatboó Jesúsdiĥ át nuĥat túutup wut jī. Pánĥiĥ nuĥat túutnit, nin pah át niĥjĥ naáwáp wut yuh jī:

—Meém Dios wūáh jumna, meemđĥiĥ ā wapap pĥnahđiĥ jéutat túut niĥjĥná, ninmāt ma náap jéen bejeé. ¹⁰Davidji nin pah ā niĥjĥ daacátjĥidĥiĥ ma tái náhninaá:

‘Dios áĥiĥ ángelwáđiĥ meemđĥiĥ ā en dawát túutbiĥna caá.

¹¹Pánĥihna, meemđĥiĥ ī jípónĥiĥ teobiĥna caá, jee dáĥboó míĥ jĥtĥa ā buug lájcat pĥnah niĥjĥná’, át niĥjĥ daacáp tajĥ, *(Sal 91.11-12)* Satanás caandĥ át niĥjĥ wut jī.

¹²—Páant wā chájcan niĥt. Nin pah Dios naáwátđiĥ naóĥ yapani át niĥjĥ daacáp tajĥ:

‘Ñi Maáh Dios ā niĥjĥatjĥidĥiĥ
 “¿Yoobópđiĥ niĥt?” niĥjĥ jéiĥfhna,

caandih ñi chājat tūtca bojó’,
āt niij daacáp tajī, (Dt 6.16)

Jesús caandih āt niij jepahap wut jī.

¹³Pánih yee naóh péanit, Satanás
Jesúsdih cádah jwúb bejnit, ā jwúb
yéejaat pínah yeó jáapdih āt páñap wut
jī.

Galilea baácdih moondih
Jesús ā bohé jwíhah
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴Páant Satanás ā chājat túttimah,
Jesús Galilea baácna jwúb juibínit,
Túini Espíritu búdí ā wēpatjih āt táoh
bohé jwíhip wut jī. Páant ā bohéat
doonádih cáacwā it naóh peetép wut jī.
¹⁵Pánih táoh bohénit, judiowā ī bohéat
mūnā waadnit, queétdih āpí bohénap
wut jī. Páant Dios naáwátdih ā
bohénachah, nihah caandih joinit it wēi
naáwáp wut jī.

Nazaret tútchiboó
Jesús ā jwúb juibíat
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶Pánih bohé jibnit, Nazaret, ā behni
tútchina āt jwúb juibínap wut jī. Pánih
jwúb juibínit, judiowā ī chooát yeó
jáapdih, āpí chājat pah caanbút ī míc
wáacat mūdih āt waadáp wut jī. Pánih
waád juibí chéudniji ñah ñuh bejnit, Dios
naáwátdih en naáwát tūt niijná, naóhni
ī ñuhupna āt juibí ñuhup wut jī.
¹⁷Caanjih ā juibí ñuhuchah, Isaías ā
daácni tólihjidih it wūhup wut jī.
Pánihna, caán tólihdih pah teonit, ā
naáwát pínahdih bid juinít, nin pah āt
niij en naáwáp wut jī:

¹⁸“Wā Maáh Dios Túini Espíritu ā
wēpatdih weemdih búdí ā
wūhup be, cáacwádh wā teo
wáacat pínah niijná. Pánih
wūhni, jígah náah jumnit
panihnitdih áih túini doonádih ā
naáwát tūtup be. Chéonit
panihnitdih ā watat pínah
doonádihbut ā naáwát tūtup
be. Jéih encannitdih ā boat
tūtup be, ī jéih enat pínah
niijná. Nihah cáacwā wēcannit,

yeejép yapnitdihbut ā teo
wáacat tūtup be.

¹⁹Pánihna, ‘Bū jwuh caá, Dios jígah
ennit, cáacwádh búdí ā teo
wáacat jwíhbjpna caá’, weemdih
ā niij naáwát tūtup be, Isaías āt
niij daacáp tajī”, (Is 61.1-2a)

Jesús āt niijp wut jī.

²⁰Pánih en naóh péanit, caán tólihdih
jwúb nah teo, sacerdotedih jwúbanit,
āt jwúb chéudup wut jī. Páant ā
chājachah, nihah caánboó jumnit it en
ñuhup wut jī.

²¹Pánih chéudnit, Jesús queétdih nin
pah āt niij bohé jwíhip wut jī:

—Páant ā niij daacátji bū caá buca ñi
cátih ā yapap. Weemdih caá páant āt niij
daácjip taga, āt niijp wut jī.

²²Páant ā téi naáwáchah joinit, nihah
caandih wēi naóhna yuhna, búdí it wáhi
bejep wut jī. Pánih wáhi bejnit, nin pah
it míc niij wúh joyóp wut jī:

—¡Joyoó buca! ¿Nin José wúhjuh
nihcan níit? It míc niijp wut jī.

²³Páant ī míc niij wúh joyóchah joinit,
nin pah Jesús queétdih āt jwúb niij
naáwáp wut jī:

—‘Cohniá, ma míc cohoó’, jwí míc
niiját pah weemdih ñi niijmí nacaá.
‘Capernaum tútchiboó ma wēp chājat pah
múntih ninjih ma behni tútchiboobát biíc
yoobó ma chājaá, Dios meemdih ā
wahatdih jwí jéihyat pínah niijná’,
weemdih ñi niijná yuh caá.

²⁴Obohjeéhtih, ñi joyoó. Ded Dios
naáwátdih naóh yapanidih ā pebh
jumnitboó ípí joíhcan caá. Pánihna, yeéB
weemdihbut biíc yoobó ñi joíhcan níit.*

²⁵Dios naáwátdih naóh yapani Elíasji jum
láa, biíc peihcanni jópchi táí beéd, biíh
jópchi tacdih mah būgcán, nūgúp láa,
Israel baácboó dawá éemp wūnnit yaádh
it jumup wut yuh jī.* ²⁶Obohjeéhtih, ñi
nuowā Diosdih ī jepahcatdih jéihnit, biíh
baácdih bóli éemp wūnnidih teo wáacat
tūtup niijná, Dios Elíasdih āt wahap wut jī.
Pánihna, Sidón tútchi pebh Sarepta
tútchibitdih bólihdih āt teo wáacap wut
jī.* ²⁷Dios naáwátdih biíh naóh yapani
Eliseo jum láabut Israel baácboó dawá

* 4.24 Jn 4.44 * 4.25 1R 17.1 * 4.26 1R 17.8-16

báach moópnit it jumup wut yuh jī. Obohjeéhtih, ñi nuowā Diosdih ī jepahcatdih jéihnit, queétdih booaat tútcan, Naamán Siria baácdih bóodihjeh Elisaidih át booaat tútup wut jī.* Páant caán láa ī jepahcat pah, buu yeebbát weemdíh ñi jepahcan níft, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

²⁸Páant ā niijíchah joinít, nihat caanjíh chéudnit tubit it iijip wut jī. ²⁹Pánih íj ñah ñuh, Jesúsdi h teonit, ī míc wáacat mummánt caandíh it wái bac bejep wut jī. Nazaret tútchimant wái bac bejnit, tútchi jwéedih bóo jeé túluhna it ub bejep wut jī, caandíh too yoh yac bojat tút niijná. ³⁰Obohjeéhtih, Jesúsboó queéť cāfih tac púud ñuhnit, biáboó át bejep wut jī.

**Judiowā ī míc wáacat muáboó
nemép jumnidih Jesús ā booaat**
(Mr 1.21-28)

³¹Nazaret tútchimant Jesúsdi h ī bacaat túttimah, Capernaum tútchina át dei bejep wut jī. Capernaum tútchibut Galilea baácdih bóo tútchi wut jī. Capernaum tútchina dei juibínit, chooát yeó jáapdih judiowā ī míc wáacat munná át juibínap wut jī. Caán muudíh waád juibínit, caanjíh jumnitdih Dios naáwátdih át bohénap wut jī. ³²Pánihna, ā wép bohénachah, búdí it jói wáhi bejep wut jī.*

³³Caanjíh chéudnit bícdih, nemép jumnibut át jumup wut jī. Pánihna, Jesús ā bohénachah joinít, nin pah át níj ñaacáp wut jī:

³⁴—iAyó! Jesús, iNazaret tútchidih bóo jwiútdih tac buugáca bojóó! ¿Jwiútdih dedé tigaá ma chájbi? ¿Yoh bacanadih nit beé ma jüúwáp? Weém meemdíh wā jéihna caá. Dios ā wahni, chah táini caá meém, Jesúsdi h át níj ñaacáp wut jī.

³⁵—iMa laiha bojóó! iCaandíh cádahnit, ma bac bejeé! Jesús nemépdih át niijíp wut jī.

Páant ā níj wutuchah joinít, cáacwā cāfih nemépboó caandíh duó buugnít, át bac bejep wut jī. Pánih duó buugná yuhna, caán newédih át yéejacap wut jī.

³⁶Páant Jesús ā chájatdih nihat cáacwā búdí it en wáhi bejep wut jī.

—iEn yuh buca! iÁ naáwát wépép caá! iÁ naáwáchahjeh, nemépwā yuh buca caandíh ī jepahna caá! it míc niijíp wut jī.

³⁷Jesús páant ā chájatdih nihat Capernaum tútchi pebh jumnit it míc naóh peetép wut jī. Búdí át wut yáanap wut jī.

**Simón Pedro ā chudhdih
Jesús ā booaat**
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸Páant ā chájat túttimah, judiowā ī míc wáacat mummánt Jesúsdi h it bac bejep wut jī. Bac bejnit, Simóníh munná it juibínap wut jī. Caanná ī waád juibínachah, mi índih tubit ā pahachah, Simón áa Jesúsdi h mit naáwáp wut jī. Páant tubit ā pahachah, mit lajap wut jī. “Caántdih ma booaaná”, caán muudíh jumnit Jesúsdi h it niijíp wut jī. ³⁹Páant ī niijíchah joinít, Jesús mi pebh juibí ñuhnit, “Ma yayaá”, pahatdih át niijíp wut jī. Páant ā niijíchahjeh, pahat át dúucup wut jī. Páant ā dúucuchah, ñah ñuhnit, ī jeemát pínahdih mit cáagap wut jī.

Dawá wunnitdih Jesús ā booaat
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰Tóo ñáh jüúwáchah, dawá tubáp chéúhndih Jesús pebhna it ub juibínap wut jī. Dawá mácah wanat queétdih át jumup wut jī. Nihat ī ub juibínit wunnitdih Jesús át teo jáha booaanap wut jī. ⁴¹Dawá nemépwádhbut át bacat tútup wut jī. Páant ā bacat tútuchah, —iMeém Dios wáuh caá! tubit it níj ñaacáp wut yuh jī.

Obohjeéhtih, Jesús queétdih jühnit, “Dios ā wahni caá”, át niiját tútup wut jī.

**Jesús Galilea baáboó
ā bohé jibat**
(Mr 1.36-39)

⁴²Daa jüúwáchah, ā ípdih uúbát tút niijná, Jesús cáac wihcapboó át bejep

* 4.27 2R 5.1-14 * 4.32 Mt 7.28-29

wut jī. Obohjeéhtih, cáacwā caandíh bid bejnit, it jwááap wut jī. Jwááhnit, caandíh íjeéh jumát náahna, it chāwát tútup wut yuh jī.

⁴³—Ñijeeéh wā jéih chāocán caá. Bíh tútchinadih moondíhbut Dios ā maáh jumát doonádih weemdíh naáwát caá náahap. Páant naáwát pínah niijná, Dios weemdíh ā wahap be, Jesús queédih át niijíp wut jī.

⁴⁴Pánihna, nihat Galilea baáčboó jib bejnit, judíowā í míic wáacat muuná waadnít, Jesús apí bohénap wut jī.

**Queéj júut maonitdih
ájeéh Jesús ā bejat tútat**
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5¹Bíh yeó jáap, Jesús Genesaret ím jwéejdih ñuhnit, dawá cáacwādih Dios naáwátidih naóhna át chājap wut jī. Caán ā bohéatdih búdí jóíhna, Jesúsdih it too péenap wut jī. ²Páant túbit caandíh í tóonachah, Jesús chéne búdí jááj chóonadih át enep wut jī. Caanjíh queéj júut maonit í aabní chóona át pahap wut jī. Queéé íih jááj chóona pebh íih ñuonádih chocna it chājap wut jī.

³Pánihna, bíic chóodih Jesús át waadáp wut jī. Caán chío mínah Simón wut jī ā wēt. Caán chóodih waadnít, “Weemdíh chibít ma too páud baca pahanaá”, át niijíp wut jī. Páant ā too páud baca pahanachah, Jesús caán chóodih chúudnit, cáacwādih át bohénap wut jī.*

⁴Pánih bohé péanit, nin pah Jesús Simóndih át niijíp wut jī:

—Ím tac yoób páud bac bejnit, queejwádih mawat tút niijná, ííh ñuonádih ñi yoh báahanaá, át niijíp wut jī.

⁵—Bohéní, nihat chei jwí júut mawachah yuhna, queejwá í wiican beé. Obohjeéhtih, páant ma niijíchah joinít báah, jwííh ñuonádih jwí yoh báaha enmi caá, Simón át niijíp wut jī.*

⁶Páant níj péa, ím tac yoób páud bac bejnit, íih ñuonádih it yoh báahanap wut jī. Páant í yoh báahanachah, dawá yoobát queejwá waadná, íih ñuonádih

boloh wáina it chājap wut jī.* ⁷Páant í boloh wáyachah ennit, í pej jumnit queéé pebh pahnitdih Simón át ejep wut jī: “¡Jwiítidih ñi teo wáac júúwá!” át niijíp wut jī.

Pánih teo wáacadih juibínit, chénat pah chío queejwádih it ub yac yáwanap wut jī. Dawá queejwá jumna, íih jááj chóona át daábíhip wut jī.

⁸⁻¹⁰Páant dawá queejwádih ennit, Jesús ā wēpatdih jéihna, Simón búdí át úmup wut jī. Pánih úmna, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, Jesúsdih nin pah át niijíp wut jī:

—Maá, meém chah wēpni, túini caá. Obohjeéhtih, weémboó yéejni caá. Pánihna, meemdíh wā úmucha, bíaboó ma bejeé, át niijíp wut jī.*

—¡Ma úmca bojoó! Buu meém queejwádih bid jwuhni caá. Obohjeéhtih, meemdíh wā tút nnumúchah, queejwádih ma bidat pah mantih, cáacwáboodíh bidnit, wíih doonádih ma naóhhipna caá, weemdíh jepahna, wííhwá í jumát pínah niijná, Jesús caandíh át niijíp wut jī.

Simón ā úmat bíic yoobó ā pej jumnitbut it úmup wut jī. Santiago, Juan wut jī ā pej jumnit. Queéé chénewá Zebedeo weh wut jī.

¹¹Pánihna, jwáub ñāan juibínit, queéé nihat íih tewatdih cádahnit, Jesúsjeéh it bejep wut jī.

Báach moópnidih Jesús ā booaat
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹²Jesús bíh tútchiboó ā jumuchah, báach moópní ā pebh át juibínap wut jī. Pánih juibíni Jesúsdih ennit, ā wēpatdih jéihna, páah yoh ñajnit, nin pah át níj úúbup wut jī:

—Maá, ma booaíhna, weemdíh ma jéih booana caá, át niijíp wut jī.

¹³Páant ā niijíchah joinít, Jesús caandíh teo jáhanit,

—¡Júu! Wéinit, meemdíh wā booana caá, át niijíp wut jī.

Páant ā niijíchahjeh, moopát nihat át ñumáh bejep wut jī. ¹⁴Pánihna, Jesús

* 5.1-3 Mt 13.1-2; Mr 3.9-10; 4.1 * 5.5 Jn 21.3 * 5.6 Jn 21.6 * 5.8-10 Job 7.19-20; Sal 39.13; Is 6.5

caandíh nin pah át wēp niŋ naáwáp wut yuh jī:

—Bitadih naóhcanjeh, sacerdotedih miíh bácah ā jwúub ñumátidih júutudih ma bejeé. Moisés ā wutatji pah sacerdotewā ī cáo wūhat pínah niŋná, chéne jopwādih ma wūhuú, Dios meemdíh ā booaatjidih ī jéihyat pínah niŋná,* át niŋjíp wut jī.

¹⁵Obohjeéhtih, páant ā niŋjíchah joiná yuhna, bejnit, dawá cáacwādih át naóh peetép wut jī. Páant Jesús ā chājat dooná chah át wūt yáanap wut jī. Caán doonádih joinít, ā naáwátidih joyát túut niŋná, ī wunatdihbut ā booaat pínah niŋná, dawá ā pebhna ípí wáac juibínap wut jī. ¹⁶Obohjeéhtih, Jesús cáac wihcapboó, ā ípidih uúbúdíh ápi bejep wut jī.

Jéih yoocannidih Jesús ā booaat

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷Biíh yeó jáap Jesús cáacwādih ā bohénachah, fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénitbut ít joí chúudap wut jī. Queét Galilea baácmant, Judea baácmant, Jerusalén tútchimantbut bejnit, ítát juibínap wut jī. Jesús ā bohénachah, dawá joiná ít chājap wut jī. Dios cáacwādih booaat wēpatbut Jesúsidih búdí át jumap wut jī. ¹⁸Páant ā bohénachah, biquína neoná jéih yoocannidih ā lajat chóojih Jesús pebh ítih beo waad béj jwejíhip wut yuh jī. ¹⁹Obohjeéhtih, dawá mūdih ī yáo yapachah ennit, chah bóo coahna caandíh ít beo púuh laab béjep wut jī. Pánih púuh laáb juibínit, biquína jeé naanádih ub jwej, íit chājnit, jéih yoocannidih ā lajat chóojih Jesús pebh ít cádah deyanap wut jī. ²⁰Pánihna, caán ā booaat wēpatdih ī jenah joyátidih jéihnít, Jesús caán jéih yoocannidih nin pah át niŋjíp wut jī:

—Ma yéejatdih wā yohna caá, át niŋjíp wut jī.

²¹Páant ā niŋjíchah joinít, Moisés ā wutatjidih bohénit, fariseowábút újnit, queéjtjeh nin pah ít niŋ jenah joyóp wut jī: “¿Dedé cáac tiguaá nin? Diosjeh

yéejatdih ā jéih yohna caá. Pánihna, ninboó cáacjeh jumna yuhna, ‘Ma yéejatdih wā yohna caá’, niŋná, ‘Dios wā jumna caá’, niŋ yeena caá ā chājap”, queéjtjeh ít niŋ jenah joyóp wut yuh jī.

²²⁻²⁴Páant ī niŋ jenah joyóchah jéihnít, Jesús queétdih nin pah át niŋ naáwáp wut jī:

—¿Dépanih tiguaá páant yeejép ñi niŋ jenah joí? ‘Ma yéejatdih wā yohna caá’, wā niŋjíchah joinít, weemdíh jéihcan yuhna, ‘Yeeni caá’, ñi niŋ jenah joiná caá. Obohjeéhtih, ‘Ma ñah ñuhúú. Ma ñajatdih ubnit, ma yáac chūi bejeé’, wā niŋjíchah, caán ā bejchah ennit, wā niŋjít yoobópdih ā jummatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wēpat wā bíbohadtihbut ñi jéihbipna caá. Weém nihat cáacwá úud jeñé, Dios ā wahní nin baácdih moondíh jéih booanít, ī yeej chājatdihbut wā jéih yohna caá. Páant wā jéih yohatdih yeéb ñi jéihyat pínah niŋná, nin pah wā chāj júutbipna caá, Jesús queétdih át niŋjíp wut jī.

Páant niŋ péanit, jéih yoocannidih nin pah át niŋjíp wut jī:

—Ma ñah ñuhúú. Ma ñajat chóodih ubnit, miíh muúboó ma jwúub bejeé, Jesús caandíh át niŋjíp wut jī.

²⁵Páant ā niŋjíchahjeh, nihat ī enechah, jéih yoocanniji ñah ñuh, ā ñajat chóodih ubnit, áih muúboó át jwúub bac bejep wut jī. Pánih bejnit, Diosdih búdí át wēi naáwáp wut jī.

²⁶Páant ā bac bejchah, nihat en wúhi bej, búdí jenah joinít, queébtbut bífc yoobó Diosdih ít wēi naáwáp wut jī.

—ÍEn yuh buca! Búdí náhníat pínahdih buu jwí enna caá, ít míic niŋjíp wut jī.

Jesús Levídih ā júúwát túutat

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷Pánihat túttimah, Jesús wā caán tútchidih jumnitji bac bejnit, biíh tútchina ít bejep wut jī. Caán ī bejni namá jwéejdih Leví wūt jumni ā tewat tólihboó át chúudap wut jī. Caán Romanowā maáta ī uúbát túutni núodih uúbh wúhni át jumap wut jī. Pánihna,

* 5.14 Lv 14.1-32

Levidih ennit, nin pah caandih Jesús át niijíp wut jí:

—Wájeéh ma péé jūúwá, át niijíp wut jí.

²⁸Páant ā niijíchah joinít, ñah ñuh, áih tewatdih cádahnit, Jesúsjeéh át bejep wut jí.

²⁹Pánihat túttimah, Leví áih muáboó Jesúswadih át numah jeémép wut jí. Caán ā nihat pah dawá náodih úúbh wáhnitdih, bita ā chéénwadihbut át numah jeémép wut jí. ³⁰Páant Jesús wá tjeéh í jeéméchah ennit, fariseowá, Moisés ā wutajdih bohénitbut queétdih ít íjip wut jí. Íjnit, Jesús ā bohénitdih nin pah ít níj jūihñup wut jí:

—¿Dépanihna queét dinero numnitjeéh, yéj chājnitjeéhbut jeémp babh tigaá ñi chá? ít niijíp wut jí.*

³¹Páant queétdih í niijíchah joinít, Jesúsboó nin pah át níj jepahap wut jí:

—Tubúp chūáhcanit cohnidih ípí bidcan caá. Wunnitjeh caá caandih í bidip. ³²Pánihat pah ‘Weém yéjeh wihcanni caá’, níj jenah joinít, teo wáacni pínahdih ípí bidcan caá. Obohjeéhtih, ‘Wá yéjehdih jígahnit, wá túnt numíhna caá’, níj jenah joinít caá teo wáacni pínahdih í bidip. Pánihna, ‘Yeejép wá caá jwiít’, níj jenah joinítjeh teo wáacadih wá jūúwáp be, í yéj chājatdih jígahnit, téiniboodih í túnt numát pínah niijná, Jesús át niijíp wut jí.

Jeémp jwuhcatdih Jesúsdi í úúbh joyát

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³Páant queétdih ā niiját túttimah, queét Jesúsdih nin pah ít jwúub níj úúbh joyóp wut jí:

—Dios ā wutat pah jwí nuowā ípí jeémp jwuhcap jí. Juan ā bohénitbut, fariseowā í bohénitbut páant í chájna caá. ¿Dépanihna ma bohénitboó páantjeh í jeémp? ít níj úúbh joyóp wut jí.

³⁴—Nin pah caá ā jumup: Téihya chéoni ā numah jeémpnit bíicdih ā jum jwuhchah, jígahcan, ípí túi wéi jeémpna caá. Páant tigaá, wájeéh jum jwuhna, wá

bohénit í túi wéi jeémpna caá.

³⁵Obohjeéhtih, bita caandih í ub bejat túttimah, ā chéénwá jígahnit, í jeémp jwuhcan níit. Pánihat pah bita weemdh í ub bejat túttimah bách, wá bohénitjeéh wá wihchah, queétdih í jeémp jwuhcan níit, Jesús queétdih át níj jepahap wut jí.

³⁶Ded pah jwí jeémp jwuhcatdih jwí nuowā í wutatdih, áih jáap bohéatjeh fariseowā í widíhichah enna, Jesús queétdih nin pah át jwúub níj bohénap wut jí:

—Jáap yégueh chóo chocca naáh chóojih máa yégueh chóodih nah wai búudhdad ā náahcan caá. Páant ñi chājachah nihna, caandih ñi chocat túttimah, jínt bejna, máa chóodih chah áta yewa tagaá. Páant tigaá, jwí nuowā í naawátjidi, wíh jáap bohéatjeh wid naóhcat caá náahap. ³⁷Pánihat dée, pah jwuhcanni iguúh macdih nuúh chóojih í chājnjí máa wuh wúúhdih yácat ā náahcan caá. Páant ñi yáacachah nihna, iguúh mac pahna, máa wuh wúúh jéih yúuhcan, áta yewah bej tagaá. Páant ā yewechah, chénat pah áta buud tagaá. ³⁸Pánihna, jáap macdih, jáap wuh wúúhboó yácat caá náahap. Páant ñi yáacachah, iguúh mac, caandih yáacni chóobut ā túi jumbipna caá.

³⁹Obohjeéhtih, ded máa iguúh macdih ā babhat túttimah, pah jwuhcanni macdih babhbíhcan, ‘Máa mac chah téini beé’, ā niijbípna caá. Pánihat pah cáacwā wá jáap bohéatdih náahcan, ‘Jwí nuowā í bohéatjiboó chah ā túyup be’, í niijbípna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

Chooát yeó jáapdih ded pah í chájat pínahdih Jesús ā bohéat (Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6¹Bíic chooát yeó jáapdih Jesús ā bohénitdih bohé bejna, trigo wáapdih át numah chóop yap bejep wut jí. Pánih bejna, ā bohénit trigodih úucnit, áih chóodih jéqué yohnit, ít jeémp bejep wut jí.* ²Páant í chājachah ennit, biquína íjeéh bejnit fariseowā íjnit, Jesúsdih nin pah ít níj jūihñup wut jí:

* 5.30 Lc 15.1-2 * 6.1 Dt 23.25

—¿Dépanih tiguaá jwī chooát yeó jáapdih yuhna, ma bohénit í teo? Pánih teona, Dios á wutatdih yap yohna caá í chājap, ít niijíp wut jī.

³⁻⁴Páant í niijíchah joinít, “Wā bohénit í yap yohcan caá”, niiját túut niijná, Jesús queétdih nin pah át niij jepahap wut jī:

—Davidji á bohénit bíicdih nuugúp wūnna, Dioh mūná waadnít, sacerdotewā Diosdih í wūhniji pandih át jeémép wut jī. Pánih jeémpna, á bohénitdihbut át wūhup wut jī. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewājeh í jeémát pínah át jumup wut jī. Dios wutna, bitadih caán pandih át jeémát túutcap wut jī. ¿Davidwā páant í chājatjidih Dios naáwátidih í daádni náodih ní bohécannit jī? Caán pandih í jeéméchah yuhna, Diosboó ‘Ní tēi chājcan beé’, át niijcáp tajī. * Pánihat pah, buu nin trigodih úuc jeémpna, wā bohénitbut Diosdih í yap yohcan caá. *
⁵Weém, nihat cáacwā úud jeñé, chooát yeó jáapdih ded pah í chājat pínahdih wā jéih watna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

Téihya ágahnidih Jesús á booaat
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶Bíh chooát yeó jáapdih Jesús judfowā í míc wáacat mūná waadnít, á bohénachah, caandíh joinít cáacwā cātíh téihya ágahni át jumup wut jī. Áih jéihyepmant bóo muj nah át ágahap wut jī. ⁷Moisés á wutatjidih bohénit, fariseowábut Jesúsdiht í en nuunúp wut jī. Chooát yeó jáapdih yuhna, Jesús téihya ágahnidih á booaachah, caandíh naóh yacat túut niijná, eníhna ít chājap wut jī. ⁸Obohjeéhtih, Jesús páant í jenah joyátidih jéihnit, téihya ágahnidih nin pah át niijíp wut jī:

—Ñah ñuhnit, nit cātíh ma juí ñuhúá, át niijíp wut jī.

Páant á niijíchah joinít, ñah ñuhnit, queét cātíh át juibí ñuhup wut jī.

⁹Pánihna, caandíh naóh yaquíhntidih nin pah át niij úúbh joyóp wut jī:

—Yeéb ní jenah joyóchah, ¿jwī chooát yeó jáapdih Dios jwiútdih ded pah tiguaá wut? ¿Tái chājatdih níit á wutup? ¿Yeeyéj chājatdih níit á wutup?

¿Wūnnidih á booaat túut níit? ¿Cáacdhíh á mao yohat túut níit? Jesús queétdih át niijíp wut jī.

¹⁰Páant niijnít, í jepahatdih páina, Jesús queét nihatdih át en behep wut jī. Í jepahcch ennit, téihya ágahniboodíh nin pah át niijíp wut jī:

—Míh téihyadih ma yoo dūwúá, át niijíp wut jī.

Páant á niijíchah joinít, áih téihyadih át yoo dūwúp wut jī. Páant á yoo dūwúchahjeh, áih téihya át táyah bejep wut jī.

¹¹Obohjeéhtih, queét Jesúsdiht naóh yaquíhntiboó caandíh á booaatdih ennit, bádí ít íijip wut jī. Pánih íjnit, nin pah ít míc niij úúbh joyóp wut jī: “¿Ded pah tiguaá caandíh chājat náah?” ít míc niijíp wut jī.

Jesús doce á naáwát túutnit
pínahdih á níwat
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹²Pánihat táttimah, bíh yeó jáap Jesús jeéboó Diosdih úúbádh át bejep wut jī. Nihat chei át úúbh daa júúwúp wut jī.

¹³Daanachah, á naáwátidih jof péenitdih bid bojnit, doce á bohé bejnit pínahdih át níwip wut jī, áih doonádih naóhntit í jumat pínah niijná. ¹⁴Nit wut jī á níonit: Simóndih níonit, Pedro á wut át búudhdup wut jī. Simón úud Andrésdihbut át níwip wut jī. Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomásdihbut át níwip wut jī. Bíh Santiago Alfeo wūúhdih níó, bíh Simón Celote poómpdih bóodih níó, ¹⁶Judas bíh Santiago wūúhdih níó, Judas Iscariote Jesúsdiht eníhcannitdih duó wáini pínahdihbut át níwip wut jī.

Dawá cáacwádh Jesús á bohéat
(Mt 4.23-25)

¹⁷Pánih níó péa jwúub dei júóhnt, jeé ñaj yacapboó át chāo ñúhup wut jī. Páant á chāo ñúhupboó á naáwátidih dawá joi

* 6.3-4 1S 21.1-6 * 6.3-4 Lv 24.9

péenit jum, dawá bitabat it jumap wat jī. Queét jumnit Judea baácdih moón, Jerusalén táтчidih moón, búdí muj jwéejdih jumni Tiro táтчи, Sidón táтчidih moonbát it juibínap wat jī, ¹⁸Jesús ā bohénachah joyát túut niijná, ī wunatnadihbat ā booaat pínah niijná. Nemép jumnitbat it juibínap wat jī, nemépwādh ā bacat túutat pínah niijná. ¹⁹Booat túut niijná, queét nihat Jesúsdi h ī juibí tewhip wat jī. Caandh ī juibí teonitdh ā wépat ā chūúachah, nihat it boonap wat jī. Pánihna, wunnitjibat, nemép jumnitjibat it túi jumap wat jī, buca.

**Dioih cáacwā ded pah
ī jumat pínahdih ā bohéat
(Mt 5.1-12)**

²⁰Jesús ā bohénitdh ennit, nin pah queétdih āt niij bohénap wat jī: “Yeéb moh yéejnit panihnit Dios ā teo wáacatdh bidnitdh Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, yeebdh ā teo wáacbpna caá, Dios ā maáh jumapboó ni túi jumat pínah niijná. ²¹“Yeéb buu nuugúp wunnit panihnitdh Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, yeebdh ā teo wáacbpna caá, wud jumnit pah ni túi jumat pínah niijná. “Buu yeéb jāinítdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ā teo wáacbpna caá, ni túi weñat pínah niijná.

²²“Weém nihat cáacwā úud jeñédih ni jepahat jīb bita yeebdh enhcān, yeejép naóhni, íh poómpant ī bacanachah, Diosboó yeebdh wēi ennit, ā teo wáacbpna caá.” ²³Páant ni yapachah yuhna, caandh ni cádahcatji jīb Dios pehbóo ni juibínachah, túinidih ā wūhat pínahdih jenah joinít, ñaáp ñahnit, búdí ni weñeé. Pánih chājnit ī nuowābut Dios naáwát dih naóh yapanitjidi h bíc yoobó yeejép it chājap wat jī. Páant queétdih ā yapat pahjeh muntih yeebdhbat yeejép ā yapachah yuhna, ni weñeé.*

²⁴“Obohjeéhtih, yeéb dawá bí dée bfbóhni, Dios ā teo wáacatdh bidcannit, buu nin baáboó jumna pohba ni wēina yuh caá. Túttimah, Dios ā peéh

chājachah, búdí moh yéejnit ni jumbipna caá.

²⁵“Bita yeebbát buu dede ni náahatdh bfbóhni, wud jumnit panihnit ni jumna caá. Obohjeéhtih, túttimah, Dios ā peéh chājachah, tub nuugúp wunnit panihnit, búdí moh yéejnit ni jumbipna caá.

“Bita yeebbát ni weñat pínahdihjeh chājnit, buu búdí wēi jwuhnitji, Dios ā peéh chājachah, búdí ni juibínpa caá.

²⁶“Diosdih jepahcannitboó yeebdh ī túi wēi naáwáchah, íni túi chāja chaáh! Pánihat dée pah jon jātih ī nuowābut ‘Dios naáwát dih naóh yapanit caá’, niijná yuhna, yee naóhni boodh ípí túi wēi naáwáp wat jī. Pánihna, ni túut nuumcāh, Dios yeebdhbat ā peéh chājbpna caá”, Jesús queétdih āt niijjip wat jī.

**“Yeebdh enhcannitdh ni túi
oyoó”, Jesús ā niij bohéat
(Mt 5.38-48; 7.12)**

²⁷“Obohjeéhtih, yeéb weemdih joinítdih nin pah wā naóhna caá: Yeebdh enhcannitdh oinit, ni túi chāja. ²⁸“Meemdih yeejép ā yapa naáh’, yeebdh niijnítdih, ‘Dios meemdih ā túi chāja naáh’, ni niij jwúbanaa. Yeebdh yeejép chājnitdh, Diosdih ni wúbú, queétdih ā teo wáacat pínah niijná. ²⁹Yeebdh íjnit, bíc buwá péo tíbdih maonidih, bíh buwámantbut ni jútú, mawíhna, ā jwúb mawat pínah niijná. Níih cúbuh jweyát hóodih dúuc wáinidih, ā náahachah, níih japih bóo hóodihbut ni wūhuú. ³⁰Ded moh yéejni ā náahatdh ā wúbáchah, ni wūhuú. Ded níih bí déedih dúuc wáinidih, ni jwúbbaat túutca bojóo. ³¹Bita yeebdh ī túi chājat pínahdih ni náahat pah, yeebbát bitadh ni túi chāja. Queét yeebdh ī túi chājchah yuhna, yeéboó queétdih ni túi chāja.*

³²“Yeebdh oinitdhjeh ni oi jwúbanaachah, dede pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannitboó queétdih oinitdhjeh ípí oi jwúbana caá. Pánihna, queét ī oyat chah yeéboodh bitadh oyat caá náahap. ³³Yeebdh túi

* 6.22 1P 4.14 * 6.23 2Cr 36.16; Hch 7.52 * 6.31 Mt 7.12

chājnitdihjeh ñi túi chāj jwúubanachah, dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannit bíic yoobó ĩ chājna caá. ³⁴Wā wayát pah bóo ā jwúubabipna caá, niij jenah joinít, núodih ñi wayáchah, dedé pínah nihcan caá. Yeejépwā yuhna, bitadilh páant ĩpí wainá caá.

³⁵Obohjeéhtih, yeebdíh eníhcannitdih ñi oyoó. ĩ túi chāj jwúubaat pínahdih bidcanjeh, túinidih ñi chājaá. Núodih náahnit ĩ wúbúchah, ĩ jwúubaat pínahdih bidcanjeh, ñi wayaa. Pánih chājna, Dios weh ñi jumuchah, ‘Ma túi chājna beé’, niijnít, caánboó yeebdíh túini ā wúhbiipna caá. Caandíh ‘Túina caá’, niijcánnitdih, yeejép chājnitdihbut Diosboó ā túi chājna caá. Páant ā chājat pah bíic yoobó ñi chājat pínahdih yeebdíh ā wutna caá. ³⁶Dios jwí ĩp yeebdíh jíjgah ennit, ā teo wáacat pahjeh muntih, yeebbát bitadilh jíjgah ennit, ñi teo wáacá”, Jesús át niijjip wut jí.

**“Yeejépwā caá”,
bitadilh niij jéihcat
(Mt 7.1-5)**

³⁷“Meém yeejép caá”, bitadilh ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijcáh, Dios yeebdíhbut ‘Meém yeejép caá’, ā niijcán niít. Bitā ĩ yéej chājachah, ‘Meemdíh peéh chājat caá náahap’, ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijíchah nihna, Diosbut yeebdíh bíic yoobó áta niij tágaá. Bitā ĩ yeejatdih ñi náhnica bojoó. Páant ñi náhnica, Diosbut ñi yeejatdih ā náhnican niít.

³⁸Bitadilh ñi túi wúhuú. Ñi túi wúhuchah, Diosbut yeebdíh ā túi wúhbiipna caá. Bádí béguedih becchidih jui cáj waó bí chājat dée ā wúhbiipna caá. Ded pah yeéb bitadilh ñi wúhat pah bóojeh muntih, Diosbut yeebdíh ā wúhbiipna caá.

³⁹“Jéih encanni bíih jéih encannidih ā duó wáyachah, ĩit jumupboó bejna, yacé chénat pah bíicdih ĩ bueg yácbipna caá” ⁴⁰Jáap bohéni caandíh bohéni chah ā jéihcan caá. Obohjeéhtih, nihát ā jéihyat pínahdih ā bohé péanit, caandíh bohénidih bíic yoobó ā jéihbiipna caá. Pánihna, yeéb bitadilh duó wáíhna, wā naáwátidih

jwíih túi bohéat caá náahap, jéih encannit dée ñi jumcat pínah niijná. Pánihna, wā naáwátidih túi jéihnit, wā bohéat pah muntih bitadilhbut ñi túi jéih bohébiipna caá.*

⁴¹“Nin pah yeéb ñipí chājna caá: Ñi déedih bainí quíib becát ā jumuchah, caanbítdih ñi túi enna caá. Caán bainí oj ā jumuchah yuhna, ñi enat pah, ñi dée ā yeejatbitdih ñipí enna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh bádí quíib becát ā jumuchah yuhna, caandíh ñi jéih encan caá. Caandíh ñi jéih encat pah, bádí yeejép chājna yuhna, ñi míic jéih encan caá. ¿Dépanih tigaá páant ñi chāj? ⁴²Yeebdíh bádí quíib becát panihni ā jumuchah yuhna, ‘Némé, ma quíib becátidih weémboó meemdíh wā póoj yohbiipna caá’, ñipí niijná caá. Pánihat pah, bádí yéej chājnit jumna yuhna, ‘Némé, tubit yeejép chājna caá ma chājav. Caandíh ma cádaahaá’, ñipí niijná caá. ¿Dépanih tigaá yeéb yeejép chājnit jumna yuhna, bádí ñi yéej chājatdih jenah joicánjeh, bita bainí ĩ yéej chājatdihjeh ñi jenah joí? Yeéb yeejépwáá, ñi yéej chājatdih jwíih cádahat caá náahap. Páant ñi túut nuumát túttimah, ñi dée ā yeejatdih ñi jéih cádahat túutbiipna caá”, Jesús át niijjip wut jí.

**Máa quehe ded pah ā jumcat
(Mt 7.17-20; 12.33-36)**

⁴³“Ded túini nah yeejép dahna ā quehcah, yeejép nahbut túini dahna ápí quehcan caá ⁴⁴Pánihna, ded pah máa nahna ā jumcatdih jéihíhna, áih quehe dahnadih enat caá náahap. Nemép óot nahdih higo wút jumni dahnadih ñipí bidcan caá. Ei náhdih iguíh ñipí bidcan caá.* ⁴⁵Pánihat dée pah túini cáac ā túi jenah joyát jíib, túinijeh ā naóhbiipna caá. Obohjeéhtih, yeejép cáac yeejép ā jenah joyát jíib, yeejépjeh ā wéhebiipna caá. Pánihna, cáac ded pah ā jenah joyát bíic yoobó ā naóhbiipna caá”, Jesús át niijjip wut jí.*

* 6.39 Mt 15.14 * 6.40 Mt 10.24-25; Jn 13.16; 15.20 * 6.44 Mt 12.33 * 6.45 Mt 12.34

Chéne muú teonit naáwát
(Mt 7.24-27)

46“¿Dépanihna, ‘Maá’, weemdíh niijná yuhna, wá wutatdih ñi jepahcan? 47Ded wá bohéatdih joinít, jepahna, nin pah á jumna caá: 48Muú chāj pooni panihni á jumna caá. Tái jenah joiní jwumúp baácdih numah baád waadánit, áih jagápdih á tái dodhdop be. Pánih chāj péaat táttimah, muj daabáchah yuhna, áih muú tái chājni jumna, á mónócap be. 49Obohjeéhtih, ded wá bohéatdih joiná yuhna, jepahcanni tái jenah joicánni muú chājni panihni caá á jumúp. Caánboó óon jihbitjeh baád waadánit, áih jagápdih á dodhdop be. Pánihna, caán muúdíh á péaat táttimah, muj á jwíih daabáchah, áih muú tái chājni nihcah, chéwat boloh bejnit, áac bejna, á boto peetáh bejep be”, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

Soldadowā í maáhdih
teo wūhndih Jesús át booaat
(Mt 8.5-13)

7 1Páant cáacwādih bohé péanit, Jesús Capernaum tútchiboó át bejep wut jī. 2Romano cien soldadowā í maáh Capernaum tútchidih át jumúp wut jī. Caandíh teo wūhni á oini búdí wunna át chājap wut jī. 3Pánihna, Jesús á juibíát doonádih joinít, judíowā í maátadih Jesús pebhna át wahap wut jī, caandíh teo wūhndih boonanadh á bejat pínah niijná. 45Páant á wahachah, judíowā í maáta Jesús pebhna juibínit, búdí uábhna, nin pah ít niij naáwáp wut jī:

—Jwiútdih wahni táini caá. Jwiít judíowādih tái oinit, jwí míic wáacat muúdíh chājat pínah dinero á wūhup jī. Páant á tái chājat juib, caandíh ma teo wáac jūúwá, ít niijíp wut jī.

67Páant í niijíchah joinít, Jesús íjeéh át bejep wut jī. Pánih bejnit, cien soldadowā í maáh pebhna í tóah juibínachah, caán bita á chéenwādih wahnit, nin pah át niij naáwát tútup wut jī: “Maá, weem cháh wēpni ma jumuchah jéihna, ma pebhna juibícan, ‘Wíih muúdíh ma waád jūúwá’, niijní dée nihcan caá. Meemdíh wá tac buugáfican caá. Pánihna, yuúpmahjeh

jumna, ma wēpatjīh weemdíh teo wūhndih ma booanaá. 8Wá chah jumnit bita maáta weemdíh í watna caá. Weembút soldadowādih watni caá. Bífcdih ‘Ma bejeé’, wá niijíchah, ápi bejna caá. Bífhdih ‘Ma jūúwá’, wá niijíchah, ápi jūúhna caá. ‘Nindih ma chājaá’, weemdíh teo wūhndih wá niijíchah, ápi chājna caá. Pánihna, ma wutat wēpatdihbut wá tái jéihna caá. Ma wutuchahjeh, weemdíh teo wūhni á boobipna caá”, cien soldadowā í maáh á chéenwá Jesúsdi ih ít niij naóh yapanap wut jī.

9Páant í niijíchah joinít, caán soldadowā í maáh “Jesús caandíh á boobipna caá”, á niij jenah joyátdih jéihnit, Jesús búdí át weñep wut jī. Pánih wēnit, ájeéh péenitdih tac péud ennit, nin pah queétdih át niijíp wut jī:

—Caán soldadowā í maáh judío nihcan yuhna, weemdíh á tái jenah joyát yeéb judíowáboodih á yapna caá, át niijíp wut jī.

10Pánihna, soldadowā í maáh á wahnitjī áih muúdíh í jwúub juibínachah, caandíh teo wūhni booni átát jumúp wut jī.

Éemp wunnih mi wūhjidih
Jesús á booaat

11Táttimah, Naín wūt jumni tútchina Jesús wá ít bejep wut jī. Dawá cáacwábút íjeéh ít péenap wut jī. 12Pánih bejnit, Naín tútchi jēc pebh í tóah juibínachah, caán tútchidih moón wunni bácahjidih yohat tút niijná, caandíh í ub bac jūúwáchah, Jesús wá queétdih ít jwááap wut jī. Beh wili éemp wunnih mit jumúp wut jī. Mi wūh biíc jumni át wunup wut jī. Dawá cáacwábút mijeéh ít ñun bac jūúwáp wut jī. 13Páant í jūúwáchah ennit, Jesús caántdih jígah ennit, nin pah át niijíp wut jī:

—Ma juicá bojoó, át niijíp wut jī.

14Páant niijnít, wunni áih bácahji lajni naadíh á tewechah, caandíh beonit ít chāo ñáhup wut jī. Pánih teonit, “íNémé, ma boo pud jūúwá!” wunnidih át niijíp wut jī.

15Páant á niijíchahjeh, wunniji jwúub boo pud chéudnit, át wéhenap wut jī.

Páant ā boonachah, Jesús beh wilidih nin pah āt niijíp wut jī:

—Dáa, ma wūáh ā jwúub boona caá, páant muntih, āt niijíp wut jī.

¹⁶Páant ā boonachah enna, nihat cáacwā wáhi bejnit, Diosdih búdí ít weñep wut jī.

—Dios naáwátdih wēp naóh yapani āt jui tágaá. Dios jwiít áh cáacwátdih teo wáacadih āt jui tágaá, ít míic niijíp wut jī.

¹⁷Páant ā chājatji doonádh nihat Judea baác, pehbbit jumni baácnadihbut ít naóh peetép wut jī.

Juan Daabáni ā wúbh joyát tútat
(Mt 11.2-19)

¹⁸Jesús páant ā chājatji dooná Juan Daabánidihbut āt juibínap wut jī. Caán nemat muúboó ā jumuchah, ā bohénit caandíh ít juibí naáwáp wut jī. ¹⁹Páant í naáwáchah joinít, chénewā ā bohénitdih Jesús pebhna āt wahap wut jī. “¿Meém Dios ā wahní, jwiít judíowā jwí páini níít? ¿Bíhdih bidat níít náahap?” queétdih āt níj wúbh joyát tútat wut jī.

²⁰Páant ā niijíchah joinít, Jesús pebhna ít bejep wut jī. Caanná juibínit, Jesúsdih nin pah ít niijíp wut jī:

—Juan Daabáni jwiítidih wahnit, nin pah ā níj wúbh joyát tútat be: ‘¿Meém Dios ā wahní, jwiít judíowā jwí páini níít? ¿Bíhdih bidat níít náahap?’ jwiítidih ā niiját tútat be, Jesúsdih ít niijíp wut jī.

²¹Í juibínachahjeh, Jesús dawá cáacwádh boona āt chājap wut jī. Nemeép jumnitdihbut booa, dawá jéih encannitdihbut āt boonap wut jī. ²²Juan ā wahnit í niijíchah joinít, nin pah Jesús queétdih āt níj jepahap wut jī:

—Ded pah ní enatji, ní joyátjidihbut Juandih naáwádh ní bejeé. ‘Jéih encannitji, jéih joicánnitji, jéih bejannitjidihbut ā boona beé. Báchah moópnitji, wunah bejnitjidih yuh buca ā boonap be.* Moh yéejnitdih ā túi ubat pínah doonádhbut naóhna ā chājap be.*

²³“íDed weemdíh túi jenah joí cádahcanidih Dios ā wēi enna caá!” Jesús

ā niijíp be’, Juandih níj naáwádh ní bejeé, Jesús queétdih āt niijíp wut jī.

²⁴Juan ā wahnitji í jwúub bejat túttimah, Juan ded pah ā jumatdih cáacwádh nin pah Jesús āt níj naáwáp wut jī: “¿Dedédh enedih bej tigaá níj chāj, muú wihcapboó bejna? ¿Jiwi jeém ylíp déedih johlit ā joh jwejni panihnidih enedih ní bejnit beé? Obohjeéhtih, Juan pánihcane beé. Det bíaboó í naáwáchah yuhna, caánboó jwehcanjeh yooópndih ápi naáwáp wut jī. ²⁵Pánih jumnidih bidcan, ¿túini yégueh duonidih enedih ní bejnit beé? Obohjeéhtih, túini yégueh duonit, dawá bíí dée bíbohniit, maatafh muúboó ípi jumna caá. Juanboó queétdih pah nihcane beé. ²⁶Pánih jumnidihbut bidcan, ¿Dios naáwátdih naóh yapanidih enedih bejnit beé ní chāj? Páant tigaá Juan ā jumap. Bitá naóh yapanit chah ā jumna caá. ²⁷Juan ā jwíh naóh waáwát pínahdih jon játih nin pah ít níj naóh daacáp tají:

‘Á wúhdih Dios nin pah ā niijíp be: “Ma játih wā naáwátdih naóh waóhni pínahdih wā wahbipna caá, meémboó ma naáwáchah joinít, í jepahat pínah niijná”, Dios ā niijíp be’, āt níj daacáp tají. (Mal 3.1)

²⁸“Yooópndih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat bita chah Juan Daabáni ā jumna caá. Obohjeéhtih, buú láa páant ā jumuchah yuhna, Dios ā maáh jumapna ded oboh jumnijiboó Juan chah ā jumbipna caá”, Jesús queétdih āt niijíp wut jī.

²⁹Juandih í nemat pínah játih, ā bohéátdih joinít, nihat cáacwā, Romano maáta í wúbat túatni náodih wúbh wúhniitbut, Juandih ítát daabáat tútat wut jī. Páant Diosdih jepahnit í jumuchah, Jesúsboó ā niijíchah joinít, “Dios ā wútat yooópndih caá”, ít niijíp wut jī. ³⁰Obohjeéhtih, fariseowā, Moisés ā wútatjidih bohénitbut, Juandih daabáat tútatcan, Dios queétdih ā náah yacat pínahdih ít náahcap wut jī.*

³¹Páant í jumatdih jéihnit, Jesús nin pah āt jwúub níj naáwáp wut jī: “Buú láa

* 7.22 Is 35.5-6 * 7.22 Is 61.1 * 7.29-30 Mt 21.32; Lc 3.12

moón weemdíh jepahcannit, nin pah ñi jumna caá: ³²Yoahdíh tíohnit wébít pah caá ñi jumap. Tíoh cháúdnit, nin pah ípí míic níj jüihna caá: ‘Jwí pelat póoj tíhwichah yahna, yeebboó ñi búúdfhcan beé. Wúnnitdíh jwí jüí tíhwichah yahna, ñi jüí wáaquíhcan beé’, í míic níj jüihna caá. ³³Páant í chājat pah, yeebbút bíic yoobó ñipí chājna caá. Juan Daabáni cáacwājeéh jeémpcan, poonidihbut ápi babhcap jī. Páant ā chājchah enna, ‘Nemép jumni caá’, níj jüihnit, ā bohéátdíh ñi jepahcap jī. ³⁴Obohjeéhtih, weém, nihat cáacwā úud jeñé cáacwājeéh jeémpnit, wāpí babhna caá. Páant wā chājchah ennit, ‘Eneé. Nin búdí jeémpni, máihni caá ā jumap. Romanowā í úúbat túútni núodih úúbh wúhnit, yeejép chājnit bíicdíh ápi pej jumna caá’, níj jüihnit, weemdíhbut ñi jepahcan caá. Páant níj jüihna, wébít pah caá ñi jumap. ³⁵Obohjeéhtih, ded pah Dios ā wutat pah wā túi chājchah enna, ā jenah joyát yoobópdih ā jumatdíh ñi jéihbipna caá’, Jesús queétdih āt níjíp wut jī.

**Yad wili chej jumnijih
Jesúsdih mi puhwat**

³⁶Bíih yeó jáap bíic fariseo, Simón wūt jumni, Jesúsdih āt numah jeémép wut jī. Áih muná juibíni, Jesús ájeéh āt jeémép wut jī. ³⁷Simónih mundíh Jesús ā jumadonádih joinít, queét í jeéméchah, caán tútchidih bóli, deoh nah jumnih, túi chej jumni yíi quítidih mit úb waád juibínap wut jī. Caán quít alabastro í níjíp jeejīh í chājni quít āt jumap wut jī. ³⁸Pánih úb waád juibíni, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh mi oyat júutna, áih jítchanadih míih quíib macjīh jüí chócnit, míih waó yoócjīh mit jöp wiwip wut jī. Pánih chāj péa, áih jítchanadih nomnit, mi úb jüóhni túi chej jumni yíidih puohnit, mit ñáñap wut jī. ³⁹Páant mi chājchah ennit, Jesúsdih numah jeémpni Simónboó nin pah caanjéh āt níj jenah joyóp wut jī: “Nin newé Dios naáwátidih naóh yapani jumna, caandíh teonih yeejép mi jumatdíh āta jéih tagaá. Jéihnit, caántdíh āta tewat túútcac tagaá.

Obohjeéhtih, páant ā chājcan, naóh yapani yoobát nihcan nacaá”, āt níj jenah joyóp wut yah jī. ⁴⁰Páant ā níj jenah joyátidih jéihnit, nin pah Jesús caandíh āt níjíp wut jī:

—Simón, meemdíh baini wā naáwát túútcac caá, ded pah mi chājatdíh ma jéihyat pínah níjíná, āt níjíp wut jī.

—Ma naáwá, Bohéní, Simón caandíh āt níjíp wut jī.

⁴¹—Bíic newédih chéne neoná dinerodih í wayáp be. Bíicboó chéne jópchi ā tewat júibdíh pohba waí, bíihboó chéne widh ā tewat júibbitdíh ā wayáp be. ⁴²Queét chénat pah í wayátjidih í jéih júib chājchah ennit, queétdih wúhniboó ‘Jumna naáh. Ñi júib chājchah, ā téina caá’, queét chénat pahdih ā níjíp be. Páant ā chājchah, úded tigaa caandíh chah ā oibi? Jesús Simóndih āt níjíp wut jī.

⁴³—Búdí núo wainíboó caandíh chah ā oibipna caá, Simón āt níj jepahap wut jī.

—Yoobópdih ma jepahna caá, Jesús caandíh āt níjíp wut jī.

⁴⁴Páant níjínít, yad wilidih júut jáhanit, Simóndih nin pah āt jwúub níj naáwáp wut jī:

—Ma jenah joyoo. Ma chéen yoobát wā jumachah nihna, míih muná wā waád júyáchah, wíih jítchanadih wā chocat pínah níjíná, mah weemdíh mata wúh tagaá. Obohjeéhtih, nintboó wíih jítchanadih míih quíib macjīh jüí chócnit, míih waó yoócjīh mi jöp wiwip be. ⁴⁵Wā júyáchah, meém weemdíh páo tíibdíh nomcanjeh, ma túi úúbhcap be.

Obohjeéhtih, nintboó weemdíh mi oyat júutna, wíih jítchanadih mi nom cádahcan caá. ⁴⁶Wā júyáchah, wíih wao dáhdih yíjīh puoh jáha náicanjeh, ma túi úúbhcap be. Obohjeéhtih, nintboó wíih jítchanadih túi chej jumni yíjīh puohnit, mi ñáñap be. ⁴⁷Yoobópdih meemdíh wā naóhna caá. Búdí mi yéj chājatjidih Dios āt yoh wúh tagaá. Páant ā chājatdíh jéihnit, weemdíh búdí mi oina caá. Obohjeéhtih, ‘Bainjeh wā yéj chājap jī’, níj jenah joinít, ā yeejat yohat úúhniboó bainjeh Diosdih ā oina caá.

* 7.37-38 Mt 26.7; Mr 14.3; Jn 12.3

Pánihatdih ma táí jenah joyoó, Jesús Simóndih át niijíp wut jī.

⁴⁸Caandíh páant niij péanit, caántdih jwuh nin pah át jwáub niijíp wut jī:

—Meém yéejat yohnih caá.

⁴⁹⁻⁵⁰Weemdíh ma táí jenah joyát jíib, ma yéejat peéh iiguípna ma bejatjí déedih, meemdíh Dios át táí úb tagaá. Pánihna, táí wēinit, ma bejeé, át niijíp wut jī.

Páant ā niijíchah joinít, ájeéh jeémpnit nin pah queéjtjeh ít míic niij úúbh joyóp wut jī:

—¿Dedé newéna tigaá nin? ¡Yéejat yohat wēpatbut ā bíbohna caá! ít míic niijíp wut jī.

Jesús wādhíh biquína yaádh ĩ teo wáacat

8¹Táttimah, Jesús táтчина yoobó cáacwādhíh át táoh bohé jibip wut jī. Dios ā maáh jummat doonádhíh át naáwáp wut jī. Doce ā bohénitbut ájeéh ít jib bejep wut jī. ²Biquína yaádhbut íjeéh ít pej jum bejep wut jī. Jesús ā boonanit yaádh, nemép jumnitdih ā boonanitbut ít jumup wut jī. María, Mágdala táтчидih bólidih siete nemépwādhíh Jesús ā bacat túttnihjí jum, ³Juana, Maáh Herodesdih teo wūhni Chuzá áabut jum, Susana wūh jumnihbut mit jumup wut jī. Dawá bita yaádhbut íjeéh ít pej jum bejep wut jī. Queétt yaádh íih dinerójih Jesús wādhíh ít teo wáacat wut jī.*

Waáh momni naáwát (Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴Biíc yeó jáap dawá cáacwā ít jumni tútchinamant bejnit, caandíh enat tútt niijná, Jesús pebhna ít jwibínap wut jī. Dawá páant í wáac jwibínachah ennit, ā jenah joiní naáwátjih queétdih bohéna, Jesús nin pah át niij naáwáp wut jī: ⁵“Biíc newé waáh momodih ā bejep be. Páant ā waáh bojochah, biquí túbna namádhíh ā bueg nájap be. Namádhíh bueg nájni túbnadih cáacwā í néeh chūñup be. Bíih túbnadih jwébehwā jūóhnit, í jeémp beedánap be. ⁶Bíih túbna, jeejéh yewéni baác jumupboó ā bueg nájap be. Bueg nájnit, chíih jūóhna yuhna, mac ā jōpah

bejchah, ā wunah bejep be. ⁷Bíih túbna nemép oot cáth ā bueg nájap be. Pánih bueg nájni ā chíihichah yuhna, caán nemép ootboó caandíh ā chíih yap bejchah, momniboó mánahnit, ā wunah bejep be. ⁸Obohjeéhtih, bíih túbna túini baácboó ā bueg nájap be. Pánih bueg nájna, chíihnit, ā táí quehep be. Pánih quehnit, wawána jummat pah cien túbna ā quehep be”, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

Caán naáwátjih bohé péanit, “iDed moltt jumna, ā táí joyó naáh!” át niij ej náacáp wut jī.

¿Dépanih tigaá ā jenah joyátjih át naóhjí?

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹Páant naáwátjih ā bohénachah joiná yuhna, beh joicán, ā bohénit ā bohéátjidih ít úúbh joyóp wut jī.

—¿Ded pah niij naóh bohé tibeé jwiítdih ma chá? ít niij úúbh joyóp wut jī.

¹⁰Páant í niijíchah joinít, Jesús nin pah át niij jepahap wut jī:

—Ded pah Dios maáh ā jummatdih bitadih naóh jwuhca naáhdih bue yeebdíhjuh wā naóhna caá. Obohjeéhtih, bitadih naáwátjijeh wápi bohéna caá, weemdíh enna yuhna, í beh encat pínah, wā naáwáchah joiná yuhna, í beh joicát pínah niijná. Weemdíh í jepahíhcat jíib páant í jumna caá,* queétdih Jesús át niijíp wut jī.

Waáh momni naáwátjih Jesús ā beh joyátt

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹Táttimah, waáh momni naáwátjidih í beh joyát pínah niijná, nin pah Jesús queétdih át jwáub niijíp wut jī: “Nin pah niij naóhna wā cháap be: Waáh momni túbna Dios naáwát panihni caá.

¹²Biquína joinít namáboó bueg nájni panihni caá. Dios naáwátjidih í joyóchahjuh, nemépwā í maáh í joyátjidih ā jenah joyát túttcan caá, jepahcanjuh iiguípna í bejat pínah niijná. ¹³Bitá joinít jeejéh yewénibit baácboó

* 8.2-3 Mt 27.55-56; Mr 15.40-41; Lc 23.49 * 8.10 Is 6.9-10

bʉug nájni panihni caá. Dios naáwát dih joiná, í tui wēi jwuhna yah caá. Obohjeéhtih, íh caolihboó ñeh jáap choo bejni panihni á jumuchah, bitaboó queétdih deohnit, í yéej chájat tʉutuchah, Diosdih jepah cádahnit, í jwúb yéej chájna caá. ¹⁴Bitá joinítboó nemép óotna cáth bʉug nájni panihni í jumna caá. Dios naáwát dih joinít, í jepahna yah caá. Obohjeéhtih, yeó jáap jumap pah í chájat pínahdih queé tʉbit í náhni dahwana caá. Búdí dinero bíbohatdihjeh í wēina caá. Í weñat pínah chájatdihjeh í jenah joiná caá. Pánih jenah joinít, chéonit panihnit jumna, Dios naáwát dih jenah joicánjeh, queétdih behat dée wihcan caá. ¹⁵Obohjeéhtih, bitá joinítboó táini baácdih bʉug nájni panihni caá. Dios naáwát dih tui joinít, jwúb náhnina, caandíh í cádahcan caá. Pánih jumna, Dios á náhat pah ípí tui chájna caá”, Jesús át niijp wut jī.

Jiiát dah naáwát
(Mr 4.21-25)

¹⁶“Wá bohéat jiiát panihni caá. Ded áih jiiát dahdih jí péanit, pʉubát dahjīh ápí páah jwejcan caá. Caan dáhdih chúdat páha numpboobút ápí jii jwéjcan caá. Obohjeéhtih, japboó ápí jí cáag jwejna caá, á yeh iiguíchah, nihát waadnit í tui enat pínah niijná.” ¹⁷Caán á yeh iiguíchah, dedé í bihniji á jígohipna caá. Dedé í bih chájatjidihbut nihát cáacwá í enbipna caá. Wá naáwát dih í bohénachah, cáacwá ded pah íh caolih á jumatdih á jéihyana caá.*

¹⁸“Íni tui chája chaáh! Ded pah wá naáwát dih joinít, ñi tui jepahaá. Ded wá naáwát dih tui joiní á jwúb náhninachah, Dios caandíh chah á jéihyabipna caá. Obohjeéhtih, ded joiná yuhna, á jwúb náhnichah, á jwíh joyátjidih Dios á dáuc wáibipna caá”, Jesús át niijp wut jī.*

**Jesús íin, á úudwábut
caandíh í bidat**
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹Caán láa Jesús íin á úudwábut á pebhna ítih jwíbínap wut yah jī.

Obohjeéhtih, dawá cáacwá í jumuchah, Jesús dih ít jéih jwááhcap wut jī.

²⁰Pánihna, bita caanjíh jumni Jesús dih nin pah át niijp wut jī:

—Ma íin ma úudwábut meemdíh bidnit, jóocmant í pái ñuhna caá, át niijp wut jī.

²¹—Ma naáwát tui na caá.

Obohjeéhtih, nit panihnit wá déewá yoobát í jumna caá. Dios naáwát dih wá bohénachah, jói jepahnit wá íin panihnit, wá úudwá panihnitbut í jumna caá, Jesús caandíh át níj jepahap wut jī.

Búdí johlit, nolihatdihbut
Jesús á yayáat
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²²Bíh yeó jáap Jesús á bohénitdih jááj chóodih nʉmah waadnit,

—Chóbe conanaáboó ímdih jwí chúh bejjīh, át niijp wut jī.

Páant niijnít, ít chúh bejep wut jī.

²³Páant í chúh bejchah, Jesúsboó át úwʉ wut jī. Á úwat pónih, búdí johlit át jʉúwʉp wut jī. Pánih búdí nolihat á jumuchah, íh jááj chóo át daábíhip wut jī. ²⁴Páant á tobohochah, á bohénit Jesús pebh jwíb wʉcnit, caandíh nin pah ít niijp wut jī:

—iBohéní, Bohéní, daabná caá jwí chájap! iJwí buúdbípna caá! caandíh ít niijp wut jī.

Páant í níj wʉcuchah, jáanit, Jesús johlitdih, nolihatdihbut “Ma yayáa”, át niijp wut jī.

Páant á niijchahjeh, johlit, nolihatbut bícmantjeh át yayáh bejep wut jī.

²⁵—¿Dépanih tibeé weemdíh ñi tui jenah joicán? Jesús á bohénitdih át niijp wut jī.

Páant á yayánachah en wúhi bejnit, búdí ít úmʉp wut jī. Pánih úmna, búdí jenah joinít, queétdjeh nin pah ít míc níj úbh joyóp wut jī:

—¿Dedé cáacna tigaá nin? Á naáwáchahjeh, johlit, nolihatbut á yayáh bejna caá, ít míc niijp wut jī.

* 8.16 Mt 5.15; Lc 11.33 * 8.17 Mt 10.26; Lc 12.2 * 8.18 Mt 25.29; Lc 19.26

**Gadara baácdih bóo nemép
jumnidih Jesús á booaat**
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶Páant á yapat túttimah, Gadara baácboó Jesús wá it chúuh juibínap wut jī. ²⁷⁻²⁹Caanná chúuh juibínit, Jesús wá it aab béjehah, caán tútchidih bóo nemép jumni Jesús dih át jwááh dei jūwúp wut jī. Caán maatápdih yégueh duocán, muúdh jéih jumcanjeh, cáac yohopboó ápi jumup wut jī. Maatápdih nemépwá caandíh it déheanap wut jī. Páant it déheanachah, cáacwá áih téihya colóhnadih, áih jítcha colóhnadihbut ítah tōpjiíh it chéwep wut jī. Pánih chéonit, nemat muúboó ítih nemep wut yuh jī. Obohjeéhtih, í chéwatjidih púud wái daj yohnit, queét nemépwá muú wihcapboó caandíh it numah jwei bác bejep wut jī. Pánihna, Jesús wá dih jwááh dei juibínit, nemépwá dih Jesús á bacat tútuchah joinít, Jesús dih nin pah it níj náacáp wut jī:

—Jesús, Dios chah wēpni wúh, dépanihat tút tigaá weemdh páant ma chá? iWeemdh ma peéh chájca bojó! át níj náacáp wut jī.

³⁰Páant á níj náacáchah joinít,
—Dedé tigaá ma wút? Jesús caán nemépdih át níj wut jī.

Páant á níjíchah joinít, dawá nemépwá jumna, nin pah át níj jepahap wut jī:

—‘Dawá’ caá wá wút. ³¹Búdi iigni fitboó jwítdih ma wahca bojó! it níj wēp wúbup wut jī. ³²Queét pebh, jeé náj yacapboó dawá momo muúwá í bid jeéméchah ennit, —Jwítdih queét muúwá dítna ma wahaá, nemépwá Jesús dih it níj wut jī. Páant it níjíchah joinít, Jesús queétdih át bejat tútup wut jī. ³³Páant á bejat tútuchahjeh, nemépwá newéih bácahmant bac bejnit, muúwá dih í waadáchah, náo dei bej, buug báhni, muúwá it chíic wun beedáh bejep wut jī.

³⁴Páant á yapachah ennit, muúwá dih en daonítjiboó íh tútchina it jwei jwúb bejep wut jī. Jwei jwúb bejna, í jwááhnidih naóhni, íh tútchidih moondíhbut páant á yapat doonádh it naáwáp wut jī. ³⁵Páant í naáwáchah

joinít, cáacwáboó íh tútchimant Jesús á chájtjidih enedih it bejep wut jī. Pánih bej, Jesús wá í jumupna juibínit, nemépwá jumni yégueh duó, túinijeh jenah joinít, Jesús pebh á chúudachah enna, búdi it úmup wut jī. ³⁶Jesús nemépwá jumnidih á booanachah ennitjiboó, jáap junítidih ded pah á yapatjidih it naáwáp wut jī. ³⁷Páant í naáwáchah joinít, nihad Gadara baácdih moón búdi úmni, íh baácmant Jesús dih it jwúb bejat tútup wut jī. Páant í bejat tútuchah joinít, Jesús wá íh jááj chóona it jwúb dei bejep wut jī. ³⁸Páant í jwúb dei bejehah, nemépwá jumni jiboó Jesús dih búdi átih pej jumíhip wut yuh jī.

³⁹—Wájeé ma jūwúwachah, áta túi ta yuh caá. Obohjeéhtih, weém ma Maáh meemdh jíjah ennit, ded pah wá teo wáacatjidih ma déewádh naáwát tút níjná, í pebhboó ma jwúb bejeé, Jesús caandíh át níj wut jī.

Páant á níjíchah joinít, nemépwá jumni jwúb bej, nihad áh tútchidih moondíh caandíh Jesús búdi á teo wáacatjidih át naóh peeté wut jī.

**Áih yégueh chóodih juí teonih,
Jairo numdhíbut Jesús á booaat**
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰Gadara baácmant Jesús wá í jwúb chúuh juibínachah, dawá míic wáac pánit cáacwá wéinit, queétdih it jwááap wut jī. ⁴¹Jairo wut jumni, judíowá í míic wáacat muúdh en daonít í maáh, Jesús pebh át juibínap wut jī. Juibínit, bódiha caj yoh nájnit, Jesús áh muúboó á bejat pínadhíh búdi át wúbup wut jī. ⁴²Á num bíic wilijeh wut jī. Caánt doce jópchi bíbohni, búdi mi wunuchah, caántdih á booaat pínah níjná, Jesús dih áh muúná át bejat tútup wut jī. Páant á níjíchah joinít, Jesús Jairojeé á bejehah, dawá cáacwá caandíh it tóo néeh péenap wut jī.

⁴³Pánihna, queét cāth bíh wili mácanihat panihat wunnihbut mit jumup wut jī. Doce jópchi caán wunatdih mí bíbohochah, í cohochah yahna, át yaicáp wut jī. ⁴⁴Pánih jumna, Jesús íh yégueh chóo yapat waadhíh táahmant mi juibí

tewechahjeh, mi mácanihat panihat wunat át yayáh bejep wut jī. ⁴⁵Páant mi tewechah, Jesús cáacwádih nin pah át níj wúbh joyóp wut jī:

—¿Déhe tiguaá wíh yéguehdih juí teoni? át níjíp wut jī.

—Weém meemdíh wā teocan beé, nihat ít níjíp wut jī.

—Páant Bohéní, dawá meemdíh í too néeh péena caá, Pedroboó át níjíp wut jī.

⁴⁶Páant á níjíchah joinít, Pedrodíh nin pah át jwúub níjíp wut jī:

—Obohjeéhtih, wanni weemdíh juí tewechah, booaat wépat wíh báhahmant áí bejep be, Jesús át níjíp wut jī.

⁴⁷Páant á níjíchah joinít, caandíh juibí teonih, jéih jweicán, éum méménit, Jesús pebh mit bódicha caj yoh ñajap wut jī. Pánih bódicha caj yoh ñajnit, nihat cáacwā í enechah, ded pah mi juibí teonitjeh boootjidih caandíh mit naáwáp wut jī. ⁴⁸Páant mi naáwáchah joinít,

—Némá, weemdíh táí jenah joiná, mat boonap tagaá. Éumcanjeh, wénit ma jwúub bejeé, Jesús caántdih át níjíp wut jī.

⁴⁹Páant á níjíchahjeh, Jairoíh mæmánt bej, Jesús wá pebhna juibínit, Jairoboodíh nin pah át níjíp wut jī:

—Jáantjeh ma nuém mi mæjáh bejep be. Páant mi wunuchah, bohénidih ma jwúub bejat tútú, Jairodíh át níjíp wut yuh jī.

⁵⁰Obohjeéhtih, páant á níjíchah joinít, —Ma éumca bojoó. Wā wépatdih ma táí jenah joyóchah, ma nuém mi boobípa caá, Jesús Jairodíh át níjíp wut jī.

⁵¹⁻⁵³Táttimah, Jairoíh mæuná juibínit, í játih juibínitji wunnihdih búdí jigahnit, í juñéchah, Jesús át enep wut jī.

—Ñi júi cádaaha. Caánt wunnih nihcan caá. Éona caá mi cháap, Jesús queétdih át níjíp wut jī.

Páant á níjíchah joinít, mi wunatdih jéihnit, caandíh ít dehwep wut jī. Queétdih páant níj naóh péanit, Jairoíh mæudíh waadní, ájeéh bejnitdih

jóocmantjeh át chāwát tútup wut jī. Pánihna, Pedro, Santiago, Juan, wunnihji mi mánadih pohba ájeéh át waadát tútup wut jī.

⁵⁴Pánih waadní, Jesús wunnihíh téihyadih teonit,

—iBainíhmaá, ma ñah ñuhú! caántdih át níjíp wut jī.

⁵⁵Páant á níjíchahjeh, caánt jwúub boonit, mit ñah ñuhap wut jī. Mi jwúub boonachah, Jesús mi mánadih caántdih jeémát át wúhat tútup wut jī. ⁵⁶Páant á booaachah, mi mána búdí ít en wúhi bejep wut jī. Obohjeéhtih, caántdih á booaatjidih bitadih Jesús át naáwát tútup wut jī.

Jesús doce á bohénitdih á wahat
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9 ¹Bíic yeó jáap doce á bohénitdih Jesús á pebhna bid wáacnit, nemépwádih í bacaat pínah, wunnitdihbút í booaat pínah níjíná, á wépatdih queétdihbút át wúhup wut jī.

²Pánih wúh péanit, queétdih át wahap wut jī, Dios á maáh jumaditíh í naáwáchah, cáacwā í jepahat pínah, cáacwádihbút í booaat pínah níjíná.

³Pánih wahnit, Jesús queétdih nin pah át níj naáwáp wut jī:

—Bejna, déde bí déedih ñi ub bejca bojoó. Íoh caját nah, wuh wúh, jeémát, dinerodih yuh buca ñi ub bejca bojoó. Ñi dawát chóodihjeh ñi duo béjeé. ⁴Caán tútchidih moondíh bohéna, ded ñi jwíih waadní mæudíhjuh ñi éwú. Caanjíh moondíh bohé péanitjeh caán mæudíh ñi cádah bejeé. ⁵Det tútchidih moón yeebdíh náahcan, ñi naóhni doonádih í jóíhcah, bac bejna, í enechah, queétdih Dios á yohat pínahdih í jéihyat pínah níjíná, ñíih zapatosdih too dugnit, becchídih ñi péoh mao jéenaná, át níjíp wut jī.*

⁶Páant á níjíchah joinít, nihat tútchibitna yoobó ít bejep wut jī. Pánih juibínit, Dioíh táini doonádih nihat cáacwádih naóhni, wunnitdihbút ít boonap wut jī.

* 9.3-5 Lc 10.4-11; Hch 13.51

Maáh Herodes tubit ã úumat

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷Caán láa Maáh Herodes Jesús ã bohénitbut ded pah í chājat doonádih jwúb joiná, búdí át úumat wut jī. “Juanjī át jwúb boo pud jūóh tagaá”, biquína níj, ⁸“Elías át jwúb jígoh tagaá”, bita níj, “Dios naáwátidih bíh naóh yapanijī át jwúb boo pud jūóh tagaá”, bitabut ít niijíp wut yuh jī.*

⁹Páant í niijíchah joinít, Herodesboó nin pah át niijíp wut jī: —Weemjéh tijí Juandih wā waó bóod yohat túutap jī. ¿Pánihna, deh doonádih tigaá wā jwúb joí, páant muntih? át niijíp wut jī. Páant niijínit, Herodes Jesúsdihtubit át eníhip wut jī.

**Cinco mil cáacwádih
Jesús jeémát ã wūhat**

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰Túttimah, Jesús ã wahnitjī ã pebhna jwúb juibínit, ded pah í chājatjidih caandíh ít naáwáp wut jī. Páant í naáwáchah joinít, ã bohénitjīhjah jumíhna, cáacwádih át cádah bejep wut jī. Pánih cádah bejnit, Betsaida tútchina ít bejep wut yuh jī. ¹¹Obohjeéhtih, cáacwāboó í bejadtih jéihnit, queétdih ít ñuun béjep wut jī. Í ñuún jwááachah, Jesús queétdih wēnit, Dios ã maáh jumatdih át bohénap wut jī. Wannitdihbut át boonap wut jī.

¹²Cheyeh doce ã bohénit nin pah Jesúsdihtubit wut yuh jī:

—Nin pehbhit tútchinaboó nitdih ma bejat tútá, í ũwat tólih pínah, í jeémát pínahdihbut í bidat pínah niijná. Ninjīhbitjeh pohba munná ã wihcan caá, ít niijíp wut jī.

¹³—Yeebjéh queétdih jeémát ñi wūhú, Jesús át níj jepahap wut jī.

—Páant, cinco botoni pan dahna, chéne queejwábitdihjah jwí bíbohna caá. ¿Queét í jeémát pínahdih jíib chājadih jwí bejmi nanít? ã bohénit ít níj úubh joyóp wut jī.

¹⁴(Cinco mil neonájuh ít jumap wut jī. Yaádh í weh bícdih chah ít jumap wut jī.)

—Cáacwā poómp jumap pah cincuenta ñi chúdat tútá, ã bohénitdih Jesús át niijíp wut jī.

¹⁵Páant ã niijíchah joinítjeh, queétdih ít chúdat tútup wut jī. ¹⁶Páant í chúduchah, Jesúsboó cinco pan dahnadih, chéne queejwádhbut ubnit, chéi ennit,

—Nin pandih, queejwádhbut ma wūhat táina caá, Paá, ã ípdih át niijíp wut jī.

Páant níj péanit, pan dahnadih queejwádhbut dajnit, cáacwádih í pāáat pínah niijná, ã bohénitdih át wūhup wut jī. ¹⁷Pánihna, nihát ít túi jeémp chūúp wut jī. Í judh jeémpnidih doce wūdhíh ít ub yac yáwanap wut jī.

“Meém Cristo, Dios ã wahní caá”,

Pedro Jesúsdihtubit ã niiját

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸Bíh láa Jesús Diosdih úubh péanit, ã bohénitdih nin pah át níj úubh joyóp wut jī:

—¿Weemdíh ded pah tigaá cáacwā í níj? át niijíp wut jī.

¹⁹—‘Juan Daabáni nacaá’, biquína níj, ‘Elías nacaá’, bita níj, ‘Jon játih Dios naáwátidih naóh yapanijī át jwúb boo pud jūóh tagaá’, bitabut í niijná beé, Jesúsdihtubit níj jepahap wut jī.*

²⁰—Queét páant í niijíchah joiná, ¿yeebboó ded pah tigaá ñi níj jenah joí? queétdih át niijíp wut jī.

—Meém Cristo, Dios ã wahní caá, Pedroboó át níj jepahap wut jī.*

Á wunat pínahdih Jesús ã naáwát

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹Páant Pedro ã niijíchah joinít, Jesús ã bohénitdih nin pah át jwúb níj naáwáp wut jī:

—Dios ã wahní wā jumap doonádih bitaboodíh ñi naóhca bojóo. ²²Weém nihát cáacwā úud jeédhíh tubit yeejép yapat caá náahap. Jwí maáta,

* 9.7-8 Mt 16.14; Mr 8.28; Lc 9.19 * 9.19 Mt 14.1-2; Mr 16.14-15; Lc 9.7-8 * 9.20 Jn 6.68-69

sacerdotewā ī maáta, Moisés ā wutatjidih bohénitbut weemdih náahcan, ī mao yohat táutbipna yuh caá. Obohjeéhtih, páant ī mawachah yuhna, bíc peihcanni yeó jáap túttimah, wā jwáub boo pud jūóhbiipna caá. Páant yeejép yapat caá weemdih náahap, Dios ā jenah joyátjidih bíc yoobó ā yapat pínah niijná, āt niijíp wut jī.

²³Túttimah, queét nihatdih nin pah āt niij naáwáp wut jī:

—Ded wíih jumfina, ā weñat pínahdih jenah joicán, wā weñat pínahboodih jenah joinít, ā jepaha naáh. Bitá caandih ī wēi encah yuhna, caandih tabit yeejép ī chājachah yuhna, ī mao yohíhichah yuhna, weemdih jepah cádahcat caá náahap.* ²⁴Ded ā weñat pínahdihjenah jenah joí chājni iiguípna bejni ā jumbiipna caá. Obohjeéhtih, ded ā weñat pínahdih joyáh bojni, wā weñat pínahboodih chājni, ā buwdcán niít.*

²⁵Ded ā weñat pínahdihjenah chājni, búdí dinero ā bíbohochah yuhna, caandih dedé pínah nihcan caá. Wā weñat pínahdih ā chājcatji jíib, iiguípna ā bejbipna caá. ²⁶Pánihna, weém maáh jumna, wā íp ā yeh iigátjih, áih túinit ángelwā ī yeh iigátjihbut jwáub dei jūóhna, ded weemdih náahcan, wā naáwátidihbut joíhcanndih wā wēpatjih wā yohbipna caá. ²⁷Yeebdih yoobópdih wā naóhna caá. Biquína ninjih ñuhnit ñi wunat pínah játih, Dios ā maáh jummatdih ā jútuchah, ñi enbipna caá, Jesús āt niijíp wut jī.

Dios ā yeh iigátjih Jesús ā ñuhat
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸Bíic semana túttimah, Diosdih wúbát túnt niijná, Pedro, Santiago, Juan queét bíc peihcannidihjenah jap bóo jeená Jesús āt numah púuh laab béjep wut jī. ²⁹Caanná ī púuh laab juibínit, Jesús ā wúbáchah, ā jígohat āt túnt numáp wut jī. Áih móot yeó ā yeh iigát pah yeh íg, áih yéguehbut bíc yoobó táí baabní āt yeh iiguíp wut jī. ³⁰Páant ā yeh iiguíchah, Moisés, Elíasji bícdih ā pebh it jígohop

wut jī. ³¹Queébtut Jesús bíc yoobó it yeh iiguíp wut jī. Pánih jígohnit, Dios ā jenah joyátjidih bíc yoobó ā yapat pínah niijná, Jesús Jerusalén tútchiboó ā wunat pínahdih it míic wéhenap wut jī. ³²Páant ā yapachah, Pedro ā chéenwā bícdih chunít jumna, queédih quíib chei āt jumap wut jī. Obohjeéhtih, jwáub jáanit, Jesús búdí ā yeh iiguíchah, ā pebh ñuhnitdihbut it enep wut jī. ³³Pánih ñuhnitji ī jwáub buúd jūwáchah, Pedro Jesúsdih nin pah āt niijíp wut jī:

—iBohéní, ninjih jwí jumuchah, ā túina caá! ¿Bíic peihcanni maw dáhnadih, míih pínah, Moiséhí pínah, Elíasíh pínahdihbut jwí chāj jíih? āt niijíp wut yuh jī. Páant niijná, āt jenah joicáp wut jī.

³⁴Páant ā niijíhahjenah, mah pōh panihni queédih āt dei juyép wut jī. Páant ā dei juyáchah, búdí it úmup wut jī. ³⁵Mah pōh cátih Dios queédih nin pah āt niijíp wut jī:

—Nin wā wáuh, wā oini caá.* Ā naáwáchah, caandih ñi téi joyoó, Dios queédih āt niijíp wut jī.*

³⁶Páant ā niiját túttimah, Pedrowā jwáub enna, Jesús bícjenh ā ñuhuchah, it enep wut jī. Páant ī enatjidih bitadih it naóh jwuhcap wut jī.

Wáá wunat jumnidih
Jesús ā booaat

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷Cheibit Jesús wā ī jwáub dei juibínachah, dawá cáacwā caandih it jwááap wut jī. ³⁸Páant ī jwááachah, queét cátih bíc newé Jesúsdih ejnit, nin pah āt niij wúbép wut jī:

—Bohéní, meemdih wā wúbhna caá. Wā wáuh bíc jumnidih jígah ennit, ma teo wáacá. ³⁹Dawá láa nemép caandih ápi déheana caá. Pánih déhe buug nájnit, tabit mémé ñaácnit, chái bid ñajnit, ápi jac moj chej bac ñaj jenah caá. Pánih chájna, wā wáuhdih dedé ā noón yaicán caá. Pánihna, áih bácahdih tabit yéjehana caá ā chájap. ⁴⁰Páant ā chājachah, nemépdih ī bacaat pínah niijná, ma bohénitdih wā wúbép yuh be.

* 9.23 Mt 10.28; Lc 14.27; Jn 12.24 * 9.24 Mt 10.39; Lc 17.33; Jn 12.25 * 9.35 Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mr 1.11; Lc 3.22 * 9.28-35 2P 1.17-18

Obohjeéhtih, queé'tboó caandíh í jéih bacacap be, Jesúsdih át niijíp wut jí.

⁴¹Páant ā niijíchah joinít, Jesús queét nihatdih nin pah át niij jüihñap wut jí:

—iYeébe yeejépwā weemdíh jenah joicánnit nī jumna caá! ¿Débólih tiguaá weemdíh túi jenah joicán, nī tac buugábi? át niijíp wut jí. Páant niijnít, —Ma wüúhdih wā pebhna ma ub jüúwá, behedih át niijíp wut jí.

⁴²Páant ā niijíchah joinít, ā wüúhdih Jesús pebhna ā ub jüúwáchah, nemé'pboó déhea ub yoh buugánit, túbít caandíh át méméanap wut jí. Páant ā chájachah ennit, Jesús nemépdih át jüih bacanap wut jí. Pánih baca péanit,

—Dáa, ma wüúh ā túi boona caá buca, behedih át niijíp wut jí. ⁴³Páant ā bacaatdih ennit, Dios ā wépatdih nihah cáacwā ít en wáhi bejep wut jí.

**Jesús ā wunat pínahdih
ā jwúub naáwát**

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Páant nemépdih ā bacaatjidih cáacwā búdí í jenah joyóchah, Jesúsboó ā bohénitdihjenah nin pah át niij naáwáp wut jí:

⁴⁴—Nī táí joyoó. Weém yeebdíh bainí wā naáwát túut caá. Weém nihah cáacwā úúhd jeñédih cáacwā teonit, bitadih í wáhbipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

⁴⁵Páant ā niijíchah joiná yuhna, Dios queétdih ā beh joyát túutcah, ít túi beh joicáp wut jí. Pánih beh joicán, í jwúub wúbh joyátji déeji ít tiiquip wut jí.

“Déhe tiguaá nī maáh panihni”,

Jesús ā niiját

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶Páant Jesús ā niiját túttimah, ā bohénitboó nin pah queé'tjeh ít míic niijíp wut jí: “¿Déhe tiguaá jwí cátlh jwí maáh panihni?” ít míic niij jüihñap wut jí.”

⁴⁷Páant í míic niij jüihñatdih jéihnit, bíic wébdíh Jesúsboó ā pebh át wái boj dodhdop wut jí.

⁴⁸—Det wíuhwā jumna, nin wébt panihni, oboh jumnidih wéi jwááhnit,

weemdíhbut wéi jwááhnit caá. Det weemdíh wéi jwááhnit, weemdíh wahnijidihbut wéi jwááhnit í jumna caá. Pánihna, ded nin wébt dée oboh jumnihoó nī maáh panihni ā jumna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.*

**“Ded jwíútdih en jüihcanni
jwíútdih teo wáacni caá”,**

Jesús ā niiját

(Mr 9.38-40)

⁴⁹Páant ā niijíchah joinít, Juanboó Jesúsdih nin pah át niijíp wut jí:

—Bohéní, jwí enechah, bíic newé ma wépatjih nemépwádh ā bacat túutcap be. Obohjeéhtih, jwíjeéh jumni ā nihah, caandíh páant jwí chájat túutcap be, át niijíp wut jí.

⁵⁰—Páant caandíh nī niijcá bojoó. Ded yeebdíh en jüihcanni jumna, nījeéh ā jumna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

**Samaria baácdih moón
Jesúsdih í náahcat**

⁵¹Pánihat túttimah, jeáboó ā púuh laab béjat yeó jáap pínah toáh jüúwáchah, “Weemdíh Jerusalén tútchina bejat caá náahap”, Jesús búdí át niij jenah joyóp wut jí. ⁵²Páant niij jenah joinít, biquína ā bohénitdih Samaria baácdih bóo tútchina í úwat pínah pebhboó í ámoh pánat pínah niijná, í játih át wah waáwá bojop wut jí. ⁵³Obohjeéhtih, caán tútchiboó í jwíbnachah yuhna, Jerusalén tútchina Jesús ā bejat doonádh joinít íjina, caán tútchidih moón caandíh í náahcat wut jí. ⁵⁴Páant í náahcat doonádh joinít, Jesús ā bohénit Santiago Juanjth nin pah Jesúsdih ít niij wúbh joyóp wut jí:

—¿Maá, meemdíh í náahcatji peéh, queét í íg beedáat pínah niijná, jeámant ígátdih jwí dei jüúwát túut jíjh? ít niijíp wut yuh jí.*

⁵⁵Páant í niijíchah joinít, Jesús tac púud ennit,

—Yeébe íjinit, nī peéh chájihchah, ā túican caá. ⁵⁶Weém, nihah cáacwā úúhd jeñé cáacwádh yohat túut niijná, nin baácbóó wā dei jüóhcap jí. Obohjeéhtih í

* 9.46 Lc 22.24 * 9.48 Mt 10.40; Lc 10.16; Jn 13.20 * 9.54 2R 1.9-16

yéejat peéh iiguípna ī bejat déejidih queétdih táí ubat túut niijná, wā dei jūúwáp jī, Jesús queétdih āt niīj jūihñup wut jī.

Páant niijnít, bíh tútchina īt bejep wut jī.

Biquína Jesúsdiĥ ī péehat

(Mt 8.18-22)

⁵⁷Páant Jesús wā namáboó ī bejehah, bíc ĩjeéh péeni Jesúsdiĥ nin pah āt niīj naáwáp wut jī:

—Deyoób ma bejehah, weembút majeéh wā bejmi caá, āt niījíp wut jī.

⁵⁸—Jia mǔjjiowá ĩh mǔú pínah fítnadih ī bíbohna caá. Jwébehwábút ĩh yécanadiĥ ī bíbohna caá. Obohjeéhtih, weém nihát cáacwá úud jeéh wíih mǔjéh pohba wā bíbohcan caá. Pánihna, wájeéh ma jūúwáchah, bádí bwat meemdíhbut ā jumbipna caá, Jesús caandíh āt niījíp wut jī.

⁵⁹Páant ī bejehah, Jesús bíh ĩjeéh péeniboodíh

—Wájeéh ma jūúwá, āt niījíp wut jī.

—Wā bejmi caá, Maá. Obohjeéhtih, wā bejat pínah játih wā ĩp ā wǔnuchah, áih bácahdih wā yohat pínah niijná, ‘Ma cháō jwáhuú’, weemdíh ma niījí. Ā wǔnuchah, yoh péanit, majeéh wā péebipna caá, āt niījíp wut jī.

⁶⁰—Weemdíh náahcannit wǔnnit panihnit jumna, queét wǔnnitdih ī yoho naáh. Obohjeéhtih, meémboó wájeéh jumni pínah bǔu ma jūúwá. Wíih tewatboodíh chah jenah jointít, Dios maáh ā jumat dooná, bitadiĥ naáwádih bejat caá meemdíh náahap, Jesús caandíh āt niījíp wut yuh jī.

⁶¹Páant ī bejehah, bíh ĩjeéh péenibut nin pah Jesúsdiĥ āt niījíp wut yuh jī:

—Maá, majeéh wā bejmi caá.

Obohjeéhtih, wā bejat pínah játih ‘Wā bejna caá’, wā pebh moondíh wā niīj babhat pínah niijná, weemdíh ma wahaá. Pánih cháĥ péanit, majeéh wā péebipna caá, āt niījíp wut jī.*

⁶²—Ded wā wutni tewatdih teo jwíihna yuhna, ā weñat pínahdih jwáub jenah joí cháĥnit, Diosdih teo wáhni pínah ā jéih

jumcan caá, Jesús caandíh āt niījíp wut jī.

Jesús setenta y dos ā bohénitdih ā wahat

10¹Túttimah, Jerusalén tútchina bejna, Jesús setenta y dos ájeéh péenitdih ñonit, āt wahap wut jī. Pánih wahna, ā bejat pínah tútchinadiĥ ā játih ī naóh waawát pínah niijná, chénewá míic āt wahap wut jī. ²Queétdih ā wahat pínah játih, nin pah āt niīj naáwáp wut jī: “Wíih doonádih jepahnit pínah dawá ī jumna yuh caá. Obohjeéhtih, daocánnit naóhnit ī jumuchah, queét jepahñnit ī joi jwáhcana caá. Pánihna, yeébboó Diosdih ñi úúbú, chah dawá naóhnit pínahdih ā wahat pínah niijná.* ³Pánihna, naáwádih ñi bejeé. Bejnit, nin pah ñi táí jenah joyoó: Diosdih jepahcannit, jiwá cáťih ovejawádih wahat pah, yeebdíh wā wahna caá.* ⁴Pánih bejna, dinerodih úbcana, wuh wúhdihbut úbcana, bíh zapatosdihbut úbcanjeh, wépép ñi bejeé. Dawá cáacwádih táí naáwát túut niijná, deddih jwááh úbhna, cháocánjeh, bejat caá náahap. ⁵Ded ñi jwíih waadni mǔúdh moondíh ‘Dios ā túyat níjeéh ā jumna naáh’, ñi niījí. ⁶Túinit jumna, páant ñi niijíchah jointít, ī túi jepahbipna caá. Obohjeéhtih, táicannit jumna, páant ñi niijíchah yuhna, ī jepahcana níit. Páant ī jepahcah, caán mǔúdh moondíh Dios ā túyat ā wihcana níit. ⁷Yeebdíh jwíih jepahnitjeéh ñi jum jwáhuúp. Queét yeebdíh jeémát, babhatdihbut ī wáhuachah, ñi táí jeémp babhaá. Yeéb queétdih teo wáacnit bohénachah, queétoó ñi teo wáacat jíb jeémát babhat ī wáhuachah, ā túina caá. Caán tútchidih moondíh ñi bohé jwáhna, ñi jwíih jwabíni mǔúdhjeh ñi jum jwáhuúp.* ⁸Ded tútchidih ñi jwabínachah, yeebdíh jepahnit, dedé jeémátidih ī wáhuachah, ñi táí jeémé. ⁹Caán tútchidih moón wǔnnitdih boonit, queétdih nin pah ñi niijí: ‘Dios yeebdíh bádí caá ā bidíp, áihwá ñi jumat pínah niijná. Wǔnnitdih ā booana, Maáh jumna ā wépatdih yeebdíh ā júutna caá. Páant ā

* 9.61 1R 19.20 * 10.2 Mt 9.37-38 * 10.3 Mt 10.16 * 10.7 1Co 9.14; 1Ti 5.18

wēpatdih jéihnit, ñi yéejatdih cádahna, túiniboodíh túut nũmñt, caandíh ñi jepahaá', queétdih ñi niijí. ¹⁰Obohjeéhtih, ded tútchidih jaibí, bohéna, wũnntidih ñi boanachah yuhna, í jephacah, íih namádih bejnit, nin pah queétdih ñi niijí: ¹¹"Dios maáh jumna, ã wēpat yeebdíh ã júutuchah yuhna, yeébbóo caandíh ñi jephacap jí. Pánihna, níih tútchi becchídih jwíih jíтчamant jwí pit yohna caá. Páant jwí chājat pah, ñi jephacatjí jíih Dios yeebdíhbut ã yohbipna caá", ñi niijí. * ¹²Yeébbóo nin pah wã niijátidih ñi túi náhninaá: Sodoma tútchidih moonjí tubit yeejép chājnit ít jumup wut jí. Obohjeéhtih, queétdih Dios ã peéh chājat chah, ã peéh chājat pínah yeó jáapdih ñi bohéatdih jephacannitboodíh ã peéh chājbipna caá", Jesús queétdih át niijíp wut jí.*

Biíh tútchidih moón í jephacat
(Mt 11.20-24)

¹³"íYeéb Corazín tútchidih moón, Betsaida tútchidih moondíhbut Dios búdí ã peéh chājbipna caá! Weém níih tútchinadih jumna, Dios ã wēpatjíh búdí wã teo wáacachah yuhna, ñi jephacap jí. Tiro tútchidih moón, Sidón tútchidih moondíhbut Dios ã wēpatjíh páant wã teo wáacachah nihna, queétdíh jáantjeh í yéejatdih búdí júinít, ita túut nũm tágaá. * ¹⁴Pánihna, Tiro tútchidih moón, Sidón tútchidih moondíhbut Dios ã peéh chāj láa, Corazín tútchidih moón, Betsaida tútchidih moondíhbut chah ã peéh chājbipna caá. ¹⁵Yeéb Capernaum tútchidih moondíhbut peéh chājna, maáta panihnit chājcanjeh, yeebdíh moh yéejnit Dios ã chājbipna caá.*

¹⁶"Ded yeebdíh jóí jephahni, weemdíhbut jephahni caá. Obohjeéhtih, ded yeebdíh jephacanni, weemdíhbut jephacanni caá. Weemdíh jephacanni, wã íp weemdíh wahnidihbut jephacanni caá", át niijíp wut jí. Páant ã niij pėanachah joinít, ã wahnitboó ít bejep wut jí.*

Setenta y dos Jesús ã wahnitjí
í jwáub júyat

¹⁷Pánih bejnitjí wėinit, queétdíh setenta y dos Jesús ã wahnitjí ã pebhna ít jwáub júibínap wut jí. Pánih jwáub júibínit, nin pah Jesúsdih ít niijíp wut jí:

—íMaá, ma wēpatjíh jwí wutuchah, nemépwã yuh buca jepahnit, ít bac bej tagaá! ít niijíp wut jí.

¹⁸—Japmant wedóat pah ã bejchah, nemépwã í maáh ã buúg jėen júúwúchah, wã enep jí. ¹⁹íNí joyoó! Wã wēpat yeebdíh wáat wúhup be, maiwádih, dúowádihbut jwááhnit, ñi jéih chuñat pínah niijná. Nemépwã í maáh ã wēpatjíh yeejép ã chājat déedih jáhat wēpat wã wúhup be. Páant wã wúhuchah, áih nemépwã yeebdíh í jéih yéejacan níft. * ²⁰Pánihna, nemépwádih yeéb ñi wutuchah, í jephahatdih ennit, búdí ñi wėina yuh caá. Obohjeéhtih, nin caá chah búdí ñi weñat pínah pohba: Yeéb Dioíh wã ã pebhboó bejnit pínah ñi jumuchah, áih papélah tólih panihniiboó ñi wũtna daánci ã jumna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

Jesús ã weñat
(Mt 11.25-27)

²¹Páant níj naóh pėanit, Jesús Túini Espíritu ã wēpatjíh búdí wėinit, Diosdih nin pah át niijíp wut jí: "Paá, meém nihat baácdih moón í maáh, nihat jeádih moonbút í maáh ma jumuchah, meemdíh búdí wã wėina caá. 'Jwiít túi jéihnit caá', niijnítidih wã bohéatdih ma beh joyát túutcap be. Obohjeéhtih, jéih jwuhcannitboodíh mapí jéihyanap be. Páant mapí wėi chājna caá", ã ípdih át niijíp wut jí.

²²Páant ã ípdih níj wúbh pėanit, ã pebh joi núhntidih nin pah át jwáub níj naáwáp wut jí: "Dios, wã íp nihat ã wēpat bíc yooó weemdíhbut ã wúhup be. Ded pah wã jumatdih wã ípjuh caá ã jéihyep. Biíh páant jéihni ã wihcan caá. Ded pah wã íp ã jumatdihbut weemjéh

* 10.4-11 Mt 10.7-14; Mr 6.6-11; Lc 9.3-5; Hch 13.51 * 10-12 Gn 19.24-28; Mt 10.15; 11.24

* 10.13 Is 23.1-18; Ez 26.1—28.26; Jl 3.4-8; Am 1.9-10; Zac 9.2-4 * 10.15 Is 14.13-15

* 10.16 Mt 10.40; Mr 9.37; Lc 9.48; Jn 13.20 * 10.19 Sal 91.13

caá wā jéhiyep. Det wā ñfonitdihbut caandih wāpí bohéna caá. Pánihna, jwiítjeh caá caandih jwí jéhiyep”, át niijíp wut jī.*

²³Páant cáacwádih naóh péanit, ā bohénitdih tac páud ennit, queétdihjeh nin pah át niijíp wut jī: “Yeéb wā wēpatdih ennit, Dios weemdih ā wahatjidih ñi tūi jéihna caá. Pánihna, bitabut páant wā jumatdih jéihnit, queébtut tūi wēnit í jumna caá. ²⁴Ñi jenah joyoó. Jon játih Dios naáwátidih dawá naóh yapanitji, dawá maátajibut yeéb ñi ennidih búdí eníhna yuhna, ít encap wut jī. Ñi joinidihbut búdí joíhna yuhna, ít joicáp wut jī”, át niijíp wut jī.

**Samaria baácdih bóo
ā tūi chájat naáwát**

²⁵Bíih láa, Moisés ā wutatjidih bohénit poómpdih bóo Jesús pebh át jwabínap wut jī. Pánih jwabínit, nin pah át niij wábh joyóp wut jī:

—¿Bohéní, Dios pebhna bejihna, ded pah wā chájbi? át niijíp wut jī.

²⁶—¿Moisés ded pah tígá át niijíj? Caandih enna, ¿dépah tí mapí niij jenah joi? Jesús át niijíp wut jī.

²⁷—“Diosdih chah jenah joi, tūi jepahnit, wēina, caandih bóo ñi oyoó.* Meemjéh ma míc oyat pah muntih, bitadidibut búdí ma oyoó’,* Moisés át niij daacáp tají, át niijíp wut jī.

²⁸—Yoobópdih ma jepahna caá. Pánih chájnít, wunna, Dios pebhna ma bejbipna caá,* Jesús caandih át niijíp wut jī.*

²⁹Páant ā niijchah joinít, Moisés ā wutatjidih bohéní ā tūi chájatdih jūtat tūut niijná, nin pah át jwáub niij wábh joyóp wut jī:

—¿Obohjeéhtih, Bohéní, deddih tígáa wā oibi? át niijíp wut jī.

³⁰Páant ā niijchah joinít, nin ā jenah joiní naáwátjih Jesús át niij naóh bohénap wut jī:

—Bíic newé Jerusalén tútchimant Jericó tútchina ā dei bejehchah, namá tacdih nuumnít cáacwā caandih jwááhnit, nihat áih bíí dée, ā ñoní chóodihbut

dúuc wáyat tūut niijná, í wun mao jwejep be. Páant í wun mao jwejni namáboó ā ñajap be. ³¹Páant í chájat túttimah, bíic sacerdote caán namádih dei bejna, í wun mao wewnijidih ā enep yah be.

Obohjeéhtih, enna yuhna, cháocánjeh, ā bóod páud yap bejep be. ³²Túttimah, Leví ā juimená poómpdih bóobut ā bejep be. Caán ñajni pebh jwabí ennit, cháocánjeh, caanbút ā bóod páud yap bejep be. ³³Obohjeéhtih, páant í yap bejat túttimah, ñi enihcanni Samaria baácdih bóo caán namádihjeh muntih ā dei bejep be. Pánih dei bejna, caán ñajnidih jwabí ennit, caandih ā jígah enep be. ³⁴Pánih jígah ennit, ā pebh jwabínit, yíi, iguúh mac bíicdih áih yahwítnadih ā cohoh be. Coh péanit, yégueh chóojih ā chéwep be. Chéo péanit, caandih ñoníji burrodih ub túuh cáagnit, úwat tólihna jumni muná ā numah bejep be. Caanná ub jwabínit, nihat chei ā en dao dáa jūáwúp be. ³⁵Cheibit, úwat muú mínahdih caandih ā en dawát pínah niijná, ā jíib chájap be. Pánih jíib chájnít, nin pah caandih ā niijíp be: ‘Nindih ma tūi en dao jwáhuú. Caandih ma en dawát pínah jíib wā wuhna caá. Pánihna, chah ma jwáub jíib náahachah, jwáub juinít, wā jwáub jíib cháj jáhabipna caá, páant muntih’, Samaria baácdih bóo muú mínahdih ā niij naáwáp be, Jesús át niij bohénap wut jī.

³⁶Páant niij naóh bohé péanit, Moisés ā wutatjidih bohénidih nin pah át niij wábh joyóp wut jī:

—Queé bíic peihcannit bíí déedih chewe maonijidih ennit, ¿déhe tibeé tūi oini ā jum? át niijíp wut jī.

³⁷—Caandih jígah en teo wáacni ā tūi oyop be, át niij jepahap wut jī.

—Pánihna, meembút bejna, bíic yoobó meemdih enihcannitdih oinit, ma tūi teo wáacá, Jesús caandih át niij naáwáp wut jī.

Martawájeéh Jesús ā jumat

³⁸Túttimah, Jesús wā Jerusalén tútchina bejnit, bainí tútchidih ít jwabínap wut jī. Í

* 10.22 Jn 3.35; 10.15 * 10.27 Dt 6.5 * 10.27 Lv 19.18 * 10.28 Lv 18.5

* 10.25-28 Mt 22.35-40; Mr 12.28-34

juibínachah, caán táтчidih bóli, Marta wūt jumnih, Jesús wādih miñ muáboó mit cháō jwáhat táutup wut jī. ³⁹Mi jwan, María wūt jumnihbut mit jumup wut jī. María boó Jesús ā bohénachah, ā pebh mit jói chéudup wut jī.* ⁴⁰Obohjeéhtih, Martaboó yójah jeémát teona, mit íjip wut jī. Pániñ íjnit, Jesús pebh juibínit, nin pah mit niijíp wut yuh jī:

—Maá, wā jwan weemdíh mi teo wáaccah, weém bíc wilidihjeh wái náah jumni tewat ā jumna caá. ⁴²Obohjeéhtih, wā bohéatdih jenah joyát caá chah náahap. Pánihna, Maríaboó chah táinidih mi níwichah, caántdih ded mi joyátjidih ā jéih déuc waícan níit, Jesús Martadih āt niijíp wut jī.

⁴¹—iMarta, Marta, ma joyoó! Dawá tewatnabitdih meém tubit jenah joinít, ma míc íjjana caá. ⁴²Obohjeéhtih, wā bohéatdih jenah joyát caá chah náahap. Pánihna, Maríaboó chah táinidih mi níwichah, caántdih ded mi joyátjidih ā jéih déuc waícan níit, Jesús Martadih āt niijíp wut jī.

Ded pah caá jwí uúbát

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Biñ yeó jáap Jesús ā ípdih ā uúbúchah, ā bohénitbut it jumup wut jī. Páant ā uúbh péanachah ennit,

—Maá, Juanji ā bohénitdih Diosdih ded pah í uúbát pínahdih āt bohénap wut jī. Caán ā bohéat pah muntih jwiítidihbut ma bohénaá, it niijíp wut jī.

²Páant í niijíchah joinít, nin pah queétdih āt níj jepahap wut jī:

—Yeéb Diosdih uúbhna, nin pah ní niíj uúbú:

³Paá, meém chah táini ma jumuchah, meemdíh jwí wéina caá. Ma wūt chah yáaat caá jwiít jwí náahna caá. Meém maáh ma jummatdih jéihnit, nihat cáacwā í jepaha naáh.

³Yeó jáap jummat pah jwí jeémát pínahdih ma wúhuá.*

⁴Bitá jwiítidih í yéej chájatdih jwí yohat pah, meembát jwiít jwí yéej chájatdih ma yohoó.

Nemépwā í maáh jwiítidih ā

yéejafhichah, ma teo wáacá, jwí yéej chájat pínah niijná’, Diosdih ní niíj uúbú, ā bohénitdih Jesús āt niijíp wut jī.

⁵Páant niijnít, ded pah í uúbát pínahdih nin pahbut āt níj naóh bohénap wut jī:

—Ded chei tac yoób ā dée pebhna bejnit, ‘Némé, baini jeémátidih weemdíh ma wúhuá. ⁶Wā chéen yuúp jūóhni ā juyúchah, caandih wā wáhat pínah jeémát wā bíbohcan caá’, ā niijíchah, ⁷ā dée mué dítmant nin pah ā níj jepah bacacan níit. ‘Weemdíh tac bæugáca bojó. Jáantjeh jéc nem péanit, wā wehdih wáat numah áwup be. Meemdíh jeémát wáhat déedih, queétdih wā wuquhcan caá’, ā dée uúbhndih ā níj jepahcan níit. ⁸Yeébdih wā naóhna caá. Á dée tíccanjuh ā uúbúchah, jáanit dedé ā náahatdih ā wáhbipna caá. ⁹Pánihna, nindih ní tui náhninaá: Tíccanjuh ní uúbúchah, ded pah ní uúbátidih Dios yeébdih ā wáhbipna caá. Ded pah ní náahatdih bidna, ní bid cádahcah, ded pah ní bidatdih yeébdih ā wáhbipna caá. Jéc panihndih wuúmp mao cádahcah, Dios ā wátbipna caá. ¹⁰Det Diosdih tui uúbhnit, í uúbátjidih í bíbohbiipna caá. Det Diosdih bidnit, caandih í jwááhbipna caá. Det í wuúmp mawachah joinít, jéc panihndih Dios queétdih ā wátbipna caá. ¹¹¿Ní wúh yeébdih queejdih ā uúbúchah, bucdih níta wáh taniít? Níta wúhcan tagaá. ¹²¿Mujbai típdih ā uúbúchah, dáodih níta wáh taniít? Níta wúhcan tagaá. ¹³Yeéb cáacwā yéejnit jumna yuhna, ní wehdih táinidih nípi wáhna caá. Pánihna, Diosboó táini yoobát jumna, det Túini Espíritu ā waadát pínahdih í uúbúchah, ní íp jeáboó jumni caandih ā waadát táutbipna caá, Jesús āt niijíp wut jī.*

“Nemépwā í maáh ā wépatjih

Jesús ā booana caá”, í niiját

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴Biñ yeó jáap bíc newé wéheat táutcanni nemép jumni Jesús pebh āt

* 10.38-39 Jn 11.1 * 11.3 Pr 30.8-9 * 11.9-13 Jn 14.13-14; 15.7,16; 16.23-24; 1 Jn 3.21-22; 5.14-15

juibínap wut jī. Páant ā juibínachah, Jesús caán nemépdih áih bácahmant át bacat túutap wut jī. Páant ā bacat túutuchah, caán newé át jwáub wéhenap wut jī, páant muntih. Páant ā jwáub wéhenachah joinít, nihát en wáhi bejnit, búdí ít jenah joyóp wut jī.

¹⁵Obohjeéhtih, bita nin pah ít níj naáwáp wut jī: “Nemépwā ī maáh, Beelzebú wut jumni, ā wēpatjih caá Jesús nemépwādhíh ápi bacat túutap”, ít níijp wut yah jī.*

¹⁶Bitaboó, “Dios ā wēpatjihjeh nit ā yoób chājar”, níijná, bíh ā wēp chā jútatdih ítih bidip wut yah jī.*

¹⁷Obohjeéhtih, “Beelzebú ā wēpatjih nemépwādhíh ā bacat túutna caá”, ī níj jenah joyóchah jéihnit, Jesúsboó nin pah queétdih át níj naáwáp wut jī:

“Det bíic baácdih moonjéh yuhna míc maona, ítá wun beedáh bej tagaá. Ded tátchidih moón bíicwā yuhna, míc maona, queébtut ítá jweí peét bej tagaá.

¹⁸Pánihna, Satanás, nemépwā ī maáh áihwādhíh ā bacanachah, bíc yoobó muntih áta yap tagaá. Weém Satanáfh jumna nihna, áihwādhíh wāta bacacan tagaá. Ni naóh yacat yoobópdih nihcan caá. ¹⁹Nemépwādhíh bacanit, ī maáh Beelzebú ā wēpatjih wā wutuchah nihna, níijjéh jumnitboó údéhe ā wēpatjih tigeá ípi baca? Páant ī bacat túutuchah ennit, ‘Í túi chājna caá’, níipi níijná caá. Pánihna, weém páant wā bacanachah ennit, ‘Á túi chājan caá’, níi jéih níijcan caá. ²⁰Obohjeéhtih, Dios ā wēpatjih nemépwādhíh wā bacanachah, Dios ā maáh wēpat níi cáth ā jumna caá.

²¹“Wépép newé nihát áih tua nah déenadhíh bíbohni áih muúdhíh ā wapachah, nihát áih bíí dée ā túi jumnipna caá. ²²Obohjeéhtih, bíh caán chah wēpniboó juí míc mao yap yohnit, nihát ā wēp níihat tua nah déenadhíh déuc wái, bíí déedihbut déuc wáinit, ā pej jumnitdih ā páahbipna caá. Pánihat pah weém chah wēpni jumna, nemépwā ī maáhdih wā jéih yap yohna caá. Yap yohnit, áihwādhíh wā déuc wáibipna caá, wíhwa ī jumát pínah níijná.

²³“Ded wájeéh teocanni, weemdíh en jūihni, nemépwā ī maáhjeéh ā jumna caá. Pánih jumna, weemdíh jepahíhndih ā níiun yóhna caá”, Jesús queétdih át níijp wut jī.*

Bacaniji nemép ded pah

ā jwáub waadát

(Mt 12.43-45)

²⁴“Nemép ī bacaniji muú wihcapboó jibna, ā jumát pínah bíh muú pánihndih ā táoh bidna caá. Pánih bidna yuhna, jéih bid juicán, ‘Weemdíh ī bacaniji muúná wā jwáub bejbipna caá, páant muntih’, ā míc níj jenah joiná caá. ²⁵Páant níj jenah joinít, ā jwáub juí enechah, áih muújí túi tóodh ámohni panihni ā jumna caá. Obohjeéhtih, caán cáacboó ā túut muúmcáh, áih jéc páantjeh pāa lajni panihni ā jumna caá. ²⁶Páant ā jumuchah ennit, nemépwā bita siete ā chéenwā chah yeejép wutnitdih bid wáacnit, queétdih ā numah waadná caá. Páant yeejép ī wutuchah, ī waadní chah yeejép ā jumnipna caá”, Jesús queétdih át níijp wut jī.

Ded panihat tigeá weñat yoobát

²⁷Jesús páant ā níjít pónih, cáacwā cáthíh jumnih nin pah mit níj ejep wut yah jī:

—iMeemdíh weép jum noma behanih mi wéina nacaá! mit níj ejep wut jī.

²⁸—Obohjeéhtih, Dios naáwátdih jói jepahnitboó mi weñat chah ī wéina caá, Jesús caántdih át níijp wut jī.

Cáacwā Jesús ā wēpatdih

ī jútat túutat

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹Páant ā bohénachah, chah dawá cáacwā Jesús pebh ī míc wáac juibínachah, nin pah queétdih át níj naóh bohénap wut jī: “Yeéb muú láa moón tubit yeejépwā níi jumna caá. Pánihnit jumna, Dios ā wēpatjih níipi chā jútat túutna yah caá. Obohjeéhtih, yeebdíh páant wā chā jútcan níit. Jonásjidih Dios ā wēp chājat pahjeh muntih weemdíhbut chājnít, ā wēpat

* 11.15 Mt 9.34; 10.25 * 11.16 Mt 12.38; 16.1; Mr 8.11 * 11.23 Mr 9.40

yeebdíh ā jéutbipna caá. Páant bóojeh ā wépat jéutat ā jumbipna caá.*

³⁰Jonásjidih búdí queéj ā jeéméchah, bíc peihcanni yeó jáap túttimah, Dios caandíh jwáub ub bacanit, Nínive tútchidih moondíh át wahap wut jí.* Pánihna, ded pah caandíh ā yapatjidih ā naáwáchah joinít, Dios caandíh ā wahatjidih queét ít jéihyep wut jí. Páant ā yapatji pah muntih weém nihat cáacwā úud jeñé wənnit, bíc peihcanni yeó jáap túttimah wā jwáub boo pud júuwáchah, Dios weemdíh ā wahatjidih yeebbút ní jéihbipna caá. ³¹Jon játih Salomónjí ā túi jéihyat doonádih joinít, Sabá baácdih moón í maáh wiliji, yúap mífh baácmant ā naáwát dih joyódih mit juibínap wut jí. Obohjeéhtih, ninjīh weém Salomón chah jéihni wā jumuchah yuhna, yeéboó weemdíh ní joíhcan caá. Pánihna, Dios nihat cáacwā í yéejatji peéh chájat pínah yeó jáapdih Dios pebh caántboó yeéb bícdih nūhñit, yeebdíh nin pah mi níj naóh yacipna caá: ‘Wā joiníji Salomóndih chah jéihni Jesús ā jumuchah yuhna, údépanih tibeé yeéboó caandíh ní jepahcan?’ mi níj bípna caá.* ³²Jonásji Nínive tútchidih moondíh Dios naáwát dih ā naóh yapanachah, queét í yéejatdih búdí júinít, ít túut nūmép wut jí. Obohjeéhtih, Jonás chah wépní ninjīh wā jumuchah yuhna, weemdíh joíhcan, yeéboó ní túut nūmcáp be. Pánihna, ní túut nūmcátji jíib, peéh chájat pínah yeó jáapdih Dios pebh Nínive tútchidih moonjí yeéb bícdih nūhñit, queébtut yeebdíh í naóh yacipna caá”, Jesús queétdih át níjíp wut jí.*

Jesús jiiát déedih ā bohéat

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³“Ded jiiát dih jiiñt, jáh cáagcan, pamap dahjíhbut ápi páah jweican caá. Obohjeéhtih, caandíh japboó ápi jíi cáagna caá, nihat caán tólihboó waadnít í túi enat pínah níjná.* ³⁴Níih quíib dahna níih jiiát dah panihni caá. Á túi jumuchah, ded pah ní chájatdih ní túi

enna caá. Obohjeéhtih, yeejép jumna, dupúat dée ā jumuchah, ded pah ní chájatdih ní jéih encan caá. ³⁵⁻³⁶Pánihna, níih quíib dah panihni ā týuyachah, wā naáwát dih túi jenah joinít, táinidihjeh ní cháj bípna caá. Obohjeéhtih, ā táicah, wā naáwát dih jenah joicán, yeejépboodíh ní cháj bípna caá. Pánihna, níi túi chája chaáh! Wā naáwát dih túi jenah joinít ní jepahaá”, át níjíp wut jí.

Fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénitbut í táicat

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷Jesús queétdih ā naóh péanachah, bíc fariseo Jesús dih áih mūáboó numah jeémédih át bejep wut jí. Caanná waád juibínit, í jeémát túut níjná, Jesús wā ít juibí cháudap wut jí. ³⁸Dios queétdih ā túi wéi enat pínah níjná, queét judíowā í jeémát pínah játih í nuowā í wutatji pah ípí téih chocop wut jí. Obohjeéhtih, Jesúsboó waadnít, queét í wutatji pah téih choccanjeh ā jeéméchah enna, caandíh numah jeémppi fariseo boó búdí át en wúhi bejep wut jí. ³⁹Páant ā en wúhi bejehah ennit, Jesús nin pah caandíh át níj naáwáp wut jí:

—Yeéb fariseowā níih pamapnadih, níih babhbat dahnadíhbut jii mantjeh nípi chocna caá, ā túi jíghat pínah níjná. Páant ní chocochah yuhna, díitboó búdí queé í jumna caá. Caan pámap jii mantjeh ní chocat pah, yeebbát bíc yoobó ní jumna caá. Ní túi jíghohna yuhna, ní jenah joyát yeejép ā jumna caá. Ní weñat pínahdihjeh chájnit, túbit en ní nahnitbut ní jumna caá. ⁴⁰Yeéb jenah joicánnit caá! Í Pamap jii mant dée, Dios jwíih bácahdih chájni, pamap díitboó dée, jwíih caolihdihbut chájni nihcan níit? Pánih chájnit, jwiít dih jéih beedáni caá.

⁴¹Pánihna, pamap díitboobút chocat pah, níih caolihdih túut nūmñit, moh yéejnitdih ní teo wáaca. Pánih chájnit, pamap quei wíhcat pah, Dios ā enechah, ní túi jumbipna caá.

⁴²“Yeéb fariseowā búdí yeejép ní yapbipna caá! Dios ā wutatdih jepahna,

* 11.29 Mt 16.4; Mr 8.12 * 11.30 Jon 3.4 * 11.31 1R 10.1-10; 2Cr 9.1-12 * 11.32 Jon 3.5
* 11.33 Mt 5.15; Mr 4.21; Lc 8.16

ded chénat pah téihya chej jumni núonadih bíbohnt, bíc núodih caandíh ñipí wūhna yuh caá. Obohjeéhtih, pánih wūhna yuhna, bíh ā wutatnadih ñipí joyáh bojna caá. Cáacwādhíh tūi chājatboodíh ñi jenah joicán caá. Diosdih ñi oyatdihbut ñipí jenah joicán caá. Dios ā wutat pah, chej jumni núonadih caandíh ñi wūhachah, ā túina caá. Obohjeéhtih, bíh ā wutatdihbut jepahat caá náahap.*

⁴³“iYeéb fariseowā búdí yeejép ñi yapbipna caá! Jwiít judíowā jwí míc wáacat muúboó waád juibínit, waáwápna ñipí cháudna caá, nihat cáacwā yeebdíh í wēi enat pínah niijná. Tútchi tacboó bíf dee jíib chājat juhna bejnit, cáacwā yeebdíh í wēi jwááátdíh ñipí náahna caá.

⁴⁴“iYeéb fariseowā búdí yeejép ñi yapbipna caá! Yeéb cáac tacchiana panihnit ñi jumna caá. Cáacwā baác díftboó jéih en waadacán, caán tacchianajih yáac chūi bejna, í yohniji yagáp ā jumatdih í jéih encan caá. Caan pánihat pah cáacwā ñi bohéátdih jointf, ñíih caolihdih jéihcan, ñi jenah joyát yeejép ā jumatdih í jéihcan caá”, Jesús queét fariseowādhíh át niíf jūihñup wut jī.

⁴⁵Páant fariseowādhíh Jesús ā niíf jūihñachah jointf, Moisés ā wutatjidih túi jéihni jwuh nin pah Jesúsdih át niijíp wut jī:

—¿Bohéní, queétdih páant niíf jūihna, jwiítidihbut jūih níft ma chājap? át niijíp wut jī.

⁴⁶Páant ā niijíchah jointf, Jesús queét Moisés ā wutatjidih bohénitdih jwuh nin pah át jwáub niíf jūihñup wut jī:

—iYeebbút búdí yeejép ñi yapbipna caá! Yeéb cáacwādhíh búdí wái náah jumnidíh chājat túttna, bainíbtjeh í yapachah ennit, queétdih jígah encanjeh, búdí ñipí peéh chājna caá.

⁴⁷“iYeéb Moisés ā wutatjidih bohénit búdí yeejép ñi yapbipna caá! Dios naáwátidih naóh yapanitjidih ñi ñuowā ít mao yohop wut jī. Pánihna, queétdih ñi weñat júutat tút niijná, íih tacchianadih ñi túi ámohna caá. ⁴⁸Obohjeéhtih, pánih chājna yuhna, í bohéátjidih ñi jepahcan

caá. Pánih jepahcan, ñi ñuowā í chājatjí bíc yoobó ñi chājna caá.

⁴⁹“Dios, nihat jéihni jumna, nin pah át niíf naáwap wut jī: ‘Weém wā naáwátidih naóh yapanit pínahdih, wā naáwátidih bohénit pínahdihbut cáacwādhíh wā wahbipna yuh caá. Obohjeéhtih, cáacwāboó biquína queétdih í mao yohbipna caá. Bitadihbut yeejép í chājbipna caá’, Dios át niijíp wut jī. ⁵⁰⁻⁵¹Nihat Dios naáwátidih naóh yapanitdih í mao yohatjí peéh yeeb buu láa moondíh caán waó jíib ā jumbipna caá. Jwíih mao yohni Abeldih ā mao yohatjí jíib, púú sacerdote Zacaríasdih, Dioih muú coah tac yoob í mao yohatjí jíibbut, yeeb buu láa moondíh Dios ā peéh chājbipna caá. Queét í jepahcatjí pahjeh, yeeb bíc yoobó weemdíh ñi jepahcatjí jíib yeebdíhbut ā peéh chājbipna caá.*

⁵²“iYeéb Moisés ā wutatjidih bohénit búdí yeejép ñi yapbipna caá! ‘Jwiít Dios ā wutatdih bohénit caá’, niijná yuhna, ā naáwátidih cáacwā í jéihyat déedih ñi jāhna caá. Pánih jāhna, Dios pehbboó ñi wāt waadát déedih bíbohna yuhna, queétdih ñi wāt waadacán caá. Pánih chājna, yeebbút waadacán, queétdihbut ñi waadát tútcan caá”, Jesús queétdih át niíf jūihñup wut jī.

⁵³⁻⁵⁴Queétdih páant niíf jūih péanit, Jesús át bac bejep wut jī. Páant ā bac bejchah, fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénit bícdih Jesúsdih naóh yacat tút niijná, yeejép ā jepahachah joífhna, túbit caandíh ít uúbh joí ñuún pée bac bejep wut jī.

“Weém túini caá”,
niíf yee naóhcat

12 ¹Páant ā bohéat pónih dawá cáacwā Jesús pehb míc wáac juibínit, í míc tóo néeh chūi bejchah, Jesús ā bohénitdih nin pah át niíf naóh bohénap wut jī: “iYeéb ñi túi chāja chaáh! Fariseowā í jenah joyát pah ñi jenah joicá bojoó. ‘Weém túinijeh caá’, í niijíchah yuhna, íih caolih yeejép ā jumna caá. Páant í jumtat pah yeebboó ñi

* 11.42 Lv 27.30 * 11.50-51 Gn 4.8; 2Cr 24.20-21

jumca bojoó. Páant niíf jenah joyát, pan paáat panihni ā jumna caá. Jwíih jígohcanni ā jumuchah yuhna, túttimah ā jumatdih nihah í jéihbipna caá. ²Pánihat pah, ded pah caolih díitboó jumna, jwíih jígohcan yuhna, túttimah ā jígohbipna caá. Ded ñi bih chájnidihibut túttimah cáacwā í jéihbipna caá. ³Ded pah dupúnapboó ñi niijátjidih baabápboó cáacwā í joibípna caá. Ded pah yeéb ñíih tólihboó daocánnitdih ñi jéyé niijátjidih, túttimah dawá í míic wáacapboó í jwáub wépép naóh yapabipna caá, át niijíp wut jí.

Déhedih tiguaá úumat náah

(Mt 10.26-31)

⁴“Wā chéenwāá, yeebdíh nin wā naáwátidih ñi túi náhninaá: Ñíih bácahdih mao yohnit pínahdih ñi úumca bojoó. Páant í chájat túttimah, yeebdíh chah yeejép í jéih chájcan níit. ⁵Obohjeéhtih, ñi úumat pínahdih wā naóhna caá. í Diosboodíh búdí úumat caá náahap! Caanjéh ñi wunat túttimah, yeebdíh peéh chájna, iiguípna ā jéih wahbipna caá. Pánihna, caandíhjuh caá úumat náahap.

⁶“Ñi náhni dahwaca bojoó. Dios yeebdíh oinit, ā quíib buúdcán níit. Cinco jwébehwádih chéne júdubit yeéb ñipí jíib teona caá. Botonit í jumuchah yuhna, Diosboó bíic jwébehdíhjuh ā quíib buúdcán níit. ⁷Obohjeéhtih, jwébehwā chah yeebdíh Dios ā oina caá. Búdí oinit, ñíih waó yoócnafeh débóí ā jumatdih Dios ā túi jéihna caá. Páant ā oyatdih jenah joinít, ñi náhni dahwaca bojoó”, át niijíp wut jí.

“Weém Jesúfh caá”, úumcanjeh, niiját

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸“Cáacwā í joyóchah, ded ‘Weém Jesúfh caá’, ā niijíchah, weembát wā ípíh ángelwā í joyóchah, ‘Caánboó wíih caá’, wā niijbípna caá. ⁹Obohjeéhtih, cáacwā í joyóchah, ded ‘Weém Jesúfh nihcan caá’, ā niijíchah, weembát wā ípíh ángelwā í joyóchah, ‘Caánboó wíih

nihcan caá’, wā niijbípna caá. ¹⁰Ded weém nihah cáacwā úud jeñédih yeejép wéhenachah yuhna, ā túut nuumáchah, yeejép ā wéheatdih Dios ā yohbipna caá. Obohjeéhtih, ded Túini Espirituboodíh yeejép wéhenit, ā jéih túut nuumcát jíib, Dios ā yeejatdih ā yohcan níit.”

¹¹“Wíihwā ñi jumát jíib cáacwā yeebdíh teonit, naóh yacat túut niijná, ñi míic wáacat muúboó, peéh chájat túutni pehbboó, bita ñi maáta pehbboobát í ub bejehchah, ‘¿Ded pah wā niij jephahbí?’ ñi niij náhni dahwaca bojoó. ¹²Caanná ñi juibínachah, Túini Espiritubooó ded pah ñi jepahat pínahdih ā jéihyabipna caá”, Jesús át niijíp wut jí.”

Dawá bíí dée bíbohah ā tobohah

¹³Páant ā niij naóh péanachah, í cáfíh jumni Jesúsdih nin pah át niijíp wut jí:
—Bohéni, jwí íip báadhda áih bíí dée jwíitdih ā wúhuchah yuhna, wā úud jeñé nihahdih ébnit, wíih pínahdih ā wúhcap jí. Páant ā chájachah, weemdíh wíih pínahdih caandíh ma wúhat túutú, át niijíp wut yah jí.

¹⁴—Weém bíí déedih pááhni maáh nihcan caá. Pánih chájat wíih pínah nihcan caá, caandíh Jesús át niij jepahap wut jí.

¹⁵Páant caandíh niijnít, nihah ájeéh péenitdih nin pah át jwáub niij naáwáp wut jí:

—íÑi túi chája chaáh! Dawá bíí déedih ñi en ñinahca bojoó. ‘Dawá bíí dée bíbohna, wā túi jumipna caá’, ñi niijná yah caá. Obohjeéhtih, dawá bíí dée bíbohah jíib nihcan caá jeáboó ñi bejat pínah, át niijíp wut jí.

¹⁶Páant niij naóhniit, í túi beh joyát pínah niijná, nin ā jenah joiní naáwátjñh át jwáub bohénap wut jí: “Bíic newé dawá bíí dée bíbohni, áih wápchiboó pácahi ā momochah, dawá á quehep be. ¹⁷Dawá á quehechah ennit, nin pah ā míic niij jenah joyóp be: ‘¿Ded pah wā chájbí? Wíih pácahi wā ámohat pínah muú bainí ā jumuchah, ā yáo yapbipna caá. ¹⁸Nin pah wā chájbipna caá:

* 12.1 Mt 16.6; Mr 8.15 * 12.2 Mr 4.22; Lc 8.17 * 12.10 Mt 12.32; Mr 3.29

* 12.11-12 Mt 10.19-20; Mr 13.11; Lc 21.14-15

Caandíh ámohat m̄n̄nádih wai yoh jéena péanit, chah búdí ámohat pínah m̄n̄nádih wā chājipna caá. Pánih chājnit, nihat wíih pácahidih, wíih bí déedihbut wā ámohbipna caá. ¹⁹Pánih ámoh péanit, nin pah wā míic niijbípna caá: “Dawá jópchina túi jumat túut niijná, dawá bí déedih but wā bíbohna caá, buca. Pánih jumnit, choonít, babh jeémpnit, wā wēibipna caá”, wā míic niijbípna caá’, caán newé á niij jengah joyóp yuh be. ²⁰Obohjeéhtih, páant á niij jengah joyóchah jéihnit, Dios caandíh nin pah á niijjip be: ‘¡Jengah joicánniabe! B̄u cheijeh ma w̄n̄uchah, míih caolih á b̄uudbípna caá. ¿Páant ma w̄nat túttimah, nihat ma ámohniji bí dée deíh pínah tígá á jumbi? Meémo caandíh ma jéih ub bejcan níit’, Dios caandíh á niijjip be. ²¹Pánihna, ded áih pínahjeh dawá bí déedih en ñinah ub jwejnít, Dios á weñat pínahdih bidcanjeh, b̄uudní á jumbipna caá”, Jesús cáacwádih át niijjip wut jī.

Dios áihwádih á túi en dawát
(Mt 6.25-34)

²²Páant niij péanit, nin pah á bohénitboodíh át jw̄ub niij naóh bohénap wut jī: “Ded pah ñi jumadit ñi náhni dahwaca bojó. Ñi jeémát pínah, ñi d̄uwát pínah yéguehdihbut, ñi náhni dahwaca bojó. ²³Caandíh bidat chah Diosdih túi bícdih ñi jumat pínahboodíh ñi bidí. Páant ñi bidichah, caán yeebdíh oina, ñi jeémát pínah, ñi d̄uwát pínahdihbut á w̄h̄bipna caá, ñi túi jumat pínah niijná. ²⁴Jwébehwádih ñi jengah joyoó. Queét íj̄h jeémát pínahdih íp̄i momcan caá. Ílh jeémátidih ámohat pínah m̄n̄ná íp̄i bíbohcan caá. Pánihnit í jum̄uchah yuhna, Dios queétdih í jeémát pínahdih áp̄i w̄h̄na caá. Jwébehwádih oina, á en dawát chah, yeebdíh oinit, Dios á túi en daoná caá. ²⁵Yeeb búdí náhni dahwana yuhna, ñi w̄nat pínah yeó jáapdih ñi jéih túut n̄umcán níit. ²⁶Pánih jéih túut n̄umcán, búdí ñi náhni dahwana yuhna, bíih pínahdihbut ñi jéih túut n̄umcán níit. Pánihna, náhni

dahwaat dedé pínah nihcan caá.

²⁷Cháanadihbut ñi jengah joyoó. Caán cháana behna, á túi jígohat pínahdih áp̄i teocan caá. Pánih teocan yuhna, Maáh Salomóni áih túini yégueh chóo duonít, á túi jígohatjī chah, cháanaboó á túi jígohna caá.* ²⁸Caán cháanadih Dios á túi jígohat túatna caá. Obohjeéhtih, cháana b̄u déedih jum, cheibit déedih á diib téh bejna caá. Páant á diib téhechah, cáacwā íp̄i cáo yohna caá. Páant maátcanjeh á jum̄uchah yuhna, Dios caán cháanadih túi jígohni á chājna caá. Caán cháanadih túini yégueh dée pah á w̄h̄at chah, yeéboodíh Dios yéguehdih á w̄h̄bipna caá. Pánihna, caandíh náhni dahwacanjeh, Diosboodíh ñi túi jengah joyoó. ²⁹Ded pah ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínahdihbut t̄ubit náhni dahwa joi bídca bojó. ³⁰Nihat Diosdih jéihcannit bí déedih t̄ubit íp̄i náhni dahwa joi bídna caá. Obohjeéhtih, ñi íp̄boó ñi jeémát pínah, ñi d̄uwát pínahdihbut ded pah yeebdíh judhdadit ñi jéihna caá. Pánih jéihna, yeebdíh á teo wáacat pínahdih túi jengah joiná, búdí ñi náhni dahwaca bojó. ³¹Pánihna, bí déedih ñi bidat chah, Dios á maáh jumadit bidnit, caandíh ñi túi jepahaá. Pánih jepahnit, áih túini doonádih bitadihbut ñi naáwá, queébt̄w caandíh í jepahat pínah niijná. Páant ñi chājchah, Diosboó nihat ñi náahatdih á túi w̄h̄bipna caá”, Jesús át niijjip wut jī.

Jeáboo búdí jīb jumni panihnidih
jwí bíbohát
(Mt 6.19-21)

³²“Yeeb wíihwā daocánnit jumna yuhna, Diosdih túi jengah joinít, ñi úmca bojó. Páant ñi túi jengah joyóchah, Dios ñi íp̄ yeebdíh búdí oinit, wēinit, túinidih á w̄h̄bipna caá. Pánihna, yeebdíh á pehbóó á ub bejbipna caá, ájeéh ñi túi jumat pínah niijná. ³³Ñíih bí déedih jīb chāj w̄h̄na, caán jībdih ubnit, t̄ubit moh yéejnitdih w̄h̄at caá náahap. Páant ñi chājatjī jīb, Dios á jum̄p̄boó ñi juibínachah, yeebdíh túini yoobátdih á

* 12.27 1R 10.4-7; 2Cr 9.3-6

wūhbiḡna caá. Páant ā wūhni pínah ā buudcán níit. Ded nuumní caandíh ā jéih nuumcán níit. Pólohwaḡut ī jéih jeémp yéejacan níit. ³⁴Pániḡna, Dios pehbḡó níih búdí jīb jumni panihni ā jumuchah, Dios ā weñat pínahdih ní tūi jengah joibíḡna caá. Obohjeéhtih, nin baácboojéḡ níih búdí jīb jumnidih bíbohni, ní weñat pínahdihjeh ní jengah joibíḡna caá”, Jesús āt níijíp wut jī.

Jesúsdiḡ tūi jengah joí páñat

³⁵“Weemdíh ní jengah joyátdih ní tūi míic ámoh páñaa. Ded pah míic ámoh páñatdih ní beh joyát pínah níijná, nin bainí naawátidih yeebdíh wā naóhna caá:” ³⁶Biíc newé ā chéeníh téihya chéwat weñatdih numah jeémédiḡ ā bejep be. Páant ā bejat túttimah, chei ā jwáub juyát pínahdih páina, jécdih wépép ī jéih wátadih bejat túut níijná, caandíh teo wūhniḡboó íih yégueh chóodih wái aabá chéonit, íih jiiát dahnadibut ī jíi cáag páina caá. Páant ī chājat pah, wā jwáub dei jūúwát pínahdih yeebbút ní jengah joyátdih ní tūi míic ámoh páñaa. ³⁷Í maáh ā jwáub juyáchah, caandíh teo wūhniḡ tūi páinit, búdí ī wēibipna caá. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Páant ī tūi páñat jīb, ī maáhboó teo wūhniḡ ī dūwát dée chóodih duó péa, queétdih chúdat túutnit, jeémát ā wūhbiḡna caá. ³⁸Chei tac yoób, daa jūúwáchah, caán ā juyáchah yuhna, tūi páina, queé bainí ī wēican níit. ³⁹Nin bíih bainí naawátidibut yeebdíh wā naóhna caá: Nindihbut ní tūi jengah joyoó. Débólih nuumní cáac nuumúdiḡ ā juyát pínahdih muú mínahboó jéihna, nuumní ā jéih waadcát pínah níijná, tūi jáanit, áih muudíh áta tūi wap tagaa. ⁴⁰Pániḡhat pah, weema, nihāt cáacwā úud jeñé, ní jéihcat láa wā jwáub dei jūóhbiḡna caá. Pániḡ jéihcan, weemdíh tūi jwááat túut níijná, ní jengah joyátdih tūi túut nuúm páñat caá náahap”, Jesús āt níijíp wut jī.*

Tūi teo wūhni, tūi teo wūhcani naawát (Mt 24.45-51)

⁴¹Páant ā níijíchah joinít, Pedroboó nin pah Jesúsdiḡ āt níj wábh joyóp wut jī:

—Maá, páant níj naóhna, éjwíh pínahjeh níit? Énihāt cáacwáih pínah níit? āt níijíp wut jī.

⁴²Páant ā níijíchah joinít, nin naawátjīh queétdih Jesús āt jwáub bohénap wut jī: “Biíc teo wūhni tūi jengah joinít, ā maáhdih tūi jepahni ā jumup be. Páant ā jumuchah ennit, ā maáh ā bejat pínah játih, nihāt bita caandíh teo wūhniḡ ī maáh pínah caandíh ā waadánap be, queé ī jeémát pínahdih yoobópdih ā wūhat pínah níijná. Pániḡ waadá péanit, bíih baácboó ā bejep be. ⁴³Pániḡ bejniḡi áih muuná ā jwáub juyáchah, caandíh teo wūhni ā wutatjī pah ā chājachah ennit, caandíh búdí ā wēibipna caá.

⁴⁴Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Caandíh wēinit, nihāt áih bíi déedih en daoní maáh ā waadábipna caá. ⁴⁵Obohjeéhtih, bíih caandíh teo wūhni tūi jepahcan, ‘Wā maáh maatápdih jígochan, buutéḡ ā jwáub jūóhcan níit’, níj jengah joinít, bita teo wūhniḡ neoná yaádhidibut páinit, ā jeémp babh máihñap be. ⁴⁶Á náhnicaní yeó jáap, ā páicanni horadiḡ ā maáhboó ā jwáub juibíḡna caá. Pániḡ jwinít, caandíh ā jepahcatjī peéh, tūbit ā pūibipna caá. Pániḡ pūi péanit, Diosdiḡ jepahcannit bíicdiḡ iiguipna ā wahbiḡna caá.

⁴⁷Pániḡna, ded teo wūhni ā maáh ā weñat pínahdih jéihna yuhna, tūi ámoh páican, ā maáhdih jepahcah, ā maáh caandíh peéh chājna, búdí ā pūibipna caá. ⁴⁸Obohjeéhtih, ded teo wūhniḡboó ā maáh ā weñat pínahdih tūi jéihcan, yeejé ā chājachah, ā yéej chājat jīb búdí áta peéh chāj tagaa. Obohjeéhtih, ā tūi jéihcatdih ennit, caandíh peéh chājna yuhna, nump ā pūibipna caá. Pániḡna, deddiḡ tūi chājat pínahdih Dios búdí ā jéihyanachah, tūi jepahat caá náahap. Ded maáhdih cáacwā búdí wutat

* 12.35 Mt 25.1-13 * 12.36 Mr 13.34-36 * 12.39-40 Mt 24.43-44

wēpatdih ī wūhuchah, tūinijeh wutat caá caandíh náahap”, Jesús át niijíp wut jī.

**Jesús cáacwādih
chéne poómp ā chājat
(Mt 10.34-36)**

49“Ñi náahcannidih ñi cáo yohat pah, Dios yéej chājnitdih peéh chājna, iiguipna ā yohat pínah niijná, nin baáčboó wā dei jūúwúp jī. iJátih páant ā chājachah nihna, wāta wēi tagaá!
50Obohjeéhtih, páant ā peéh chājat pínah játih, weémboó búdí yeejép wā yapbipna caá. Pánih yeejép wā yapat pínahdih jéihnit, tabit wā jīgahna caá.* 51¿Ded pah weemdih ñi niij jengah jói? ‘Áih doonádih joinít, nihat cáacwā tūi bícdih ī jumbipna caá’, ¿ñi niij jengah jói níif? Obohjeéhtih, páant ā nihcan níif.
52Cáacwā wā naáwátidih ī joyát túttimah, bícwājeh jumna yuhna, bíc peihcannit weemdih jepahnitdih chénewā jepahcannitboó ī míic jūihbipna caá.
53Behē ā wūúhdih ā jūihñuchah, ā wūúhbat behedih ā jūihbipna caá. Beh wili mi nūumdih mi jūihñuchah, mi nūumbát beh wilidih mi jūihbipna caá. Beh wili mi wūúh áadih mi jūihñuchah, mi wūúh áabat mi chudhdih mi jūihbipna caá. Biquína weemdih ī jepahachah, biquína ī jepahcat jūib páant tabit ī míic jūihbipna caá”, Jesús át niijíp wut jī.*

**Ded pah ā yapat pínahdih
ī beh joicát
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)**

54Páant ā bohénitdih naóh péanit, nin pah Jesús íjeéh péenitdih jwuh át jwúub niij naáwáp wut jī: “Yeéboó yeó dei bejepmant mah tólihna ā jūúwúchah enna, ‘Mah búgát tútt caá’, ñipí niijná caá. Ñi niiját pah ápi búugná caá. 55Mah búgáp búwámant johlit ā jūúwúchah enna, ‘Chah chāhat tútt nihcan caá’, ñipí niijná caá. Ñi niiját pah tabit ápi chāhna caá. 56Obohjeéhtih, yeéb yeejép wā, ‘Wā jéih beedána caá’, niij jengah joiná yuhna, jéihcannit caá ñi jumap. Baácdih, jeádihbat ennit, ded pah ā yapat

pínahdih ñi jéihna yuh caá. Obohjeéhtih, wā chājatdih ennit, wā naáwátidih joiná yuhna, ded pah túttimah ā yapat pínahdih ñi jéihcan caá”, Jesús queét cáacwādih át niijíp wut jī.

**Yeebdih eníhcannitjeh
míic ámohat
(Mt 5.25-26)**

57“Ded pah ñi chājat pínahdih yeebjéh jengah joinít, ñi tūi chājaá. 58Yeebdih naóh yacni peéh chājat túttini pehbboó ā numah bejchah, ‘¿Majeéh tūi jumát tútt niijná, ded pah tigaá wā chājbi?’ caandíh ñi niijí, yeebdih peéh chājat túttini pebhna ā ub bejcat pínah niijná. Páant caanjíh ñi míic ámohach, peéh chājat túttiniboó yeebdih nemat muúboó ā nemat túttbipna caá. 59Páant ā nemechah, nihat ñi jūib buúdadátidih ñi jūib chāj péaat pínah játih, yeéb ñi baccan níif. Pánihat pah, Diosdih ‘¿Majeéh tūi jumát tútt niijná, ded pah tigaá wā chājbi?’ niijnít, caandíh ñi jepahaá, yeebdih ā peéh chājcat pínah niijná”, Jesús át niijíp wut jī.

**Yéej chājatdih cádahnit,
tútt nūmát**

13 1Caán láa biquína Jesúsdi joinít nin pah caandíh it niij naáwáp wut jī:

—Galilea baácdih moón Jerusalén tútchidih Dioíh muúboó ovejadih cáo wāhnit, Diosdih ī wēi uúúbchahjeh, Pilatoboó queétdih át mawat túttup wut jī. Pánih maonit, oveja meép, cáacwā ī maonitj meépjñh it widip wut jī. ¿Ded panih tigaá páant it yap? queét Jesúsdi it niij uúúbh joyóp wut jī.

2Páant ī niij uúúbh joyóchah joinít, nin pah át niij jepahap wut jī:

—¿Ded pah tigaá yeebjéh ñi niij jengah jói? ‘Páant queét tabit yeejép yapna, nihat bita Galilea baácdih moón ī yéejat chah níif it yéej chājap’, ¿yeéb ñi niij jengah jói níif? 3Nihcan caá. Dedé yéejatdih bíc yoobó Dios ā peéh chājbiipna caá. Yeéboó ñi yéejatdih cádahcan, tūiniboodíh ñi tútt nūmcátjī

* 12.50 Mr 10.38 * 12.53 Mi 7.6

jíib ā peéh chājachah, yeebbút iiguírna ñi bejbipna caá. ⁴Nindihbat ñi túi jenah joyoó: Siloé wút jumni jap bóo muú áac jéennit, dieciocho cáacwādhíh át tājap wut jī. ‘Pánih wūna, bita Jerusalén tūtchidih moón ī yéejat chah īt yéej chāj tagaá’, ĩñi níij jenah jói níit? ⁵Nihcan caá. Obohjeéhtih, yeéb ñi yéejatdih cádahcan, túiniboodhíh ñi túut nuumcán, yeebbút wūna, iiguírna ñi bejbipna caá, queétdih át níijip wut jī.

Quehe wihcanni higuera nah naáwát

⁶Páant níij péanit, nin naáwátjīh queétdih át jwáub bohénap wut jī: “Bíic newé áih wápchiboó higuera wūt jumni nah ā jumap be. ‘Caan nāh ā quehna nacaá’, níijnít, diquidih ā bejep yuh be. Obohjeéhtih, caan nāh ā quehcah, ā bid juicáp be. ⁷Pánih bid juicán, áih wápchidih teo wūhndih nin pah ā níijip be: ‘Weemdíh ma joyoó. Bíic peihcanni jópchi nin higuera nah quehedih wā bidip yuh caá. Obohjeéhtih, ā quehcan caá. Páant ā quehcat jíib ma tib yohoó. Nin nah wíih wápchidih ā jumachah, bíih nahdih wā jéih momcan caá. Á wihcah, bíih nahdih momnit, caan nāh quehedih wāta jeémp tagaá’, caandíh teo wūhndih ā níijip be. ⁸Páant ā níijíchah joinít, caandíh teo wūhni nin pah ā níij jepahap be: ‘Maá, nin jópchidih pohba ā jum jwuhu naáh. Nin nah púuj yehmant baád púuda péanit, nuúup jónópdiwā yacbipna caá, míih higuera nah ā quehat pínah níijná. ⁹Páant wā chājat túttimah, ā quehmi dée caá. Á quehcat ennit bácah, weemdíh ma yoób tib yohat tútutú’, ā maáhdih ā níij jepahap be. Pánihat pah, yeébbóo ñi túut nuumát pínahdih Dios ā páina caá. Maatápdih ā páina beé. Pánihna, ñi túut nuumcát ennit bácah, yeebdíh ā yoób peéh chājipna caá”, Jesús át níijip wut jī.”

Judíowā ī chooát yeó jáapdih wūnihdih Jesús ā booaat

¹⁰Bíih láa judíowā ī chooát yeó jáapdih ī míic wáacat muudíh Dios naáwátidih

Jesús át naóh bohénap wut jī. ¹¹Caanjíh nemép jumnih mit jumap wut jī. Nemépboó dieciocho jópchi caántdih ā jumachah, caantboó choyó bejnihjih mit jumap wut jī. ¹²Páant mi jummatdih ennit, Jesús caántdih át jūúwát tútutap wut jī.

—Némá, meemdíh wā booana caá, át níijip wut jī.

¹³Páant níijnít, caántdih ā teo jáhanachahjeh, yoobópdih mit ñuhap wut jī. Pánih boonit, Diosdih búdí mit wēi naáwáp wut jī.

¹⁴Obohjeéhtih, Jesús chooát yeó jáapdih caántdih ā booaat peéh, judíowā ī míic wáacat muudíh en daoní maáhbóo át níijip wut jī. Pánih níijnit, caanboó míic wáacantdih nin pah át níijip wut jī:

—Bíic semanadih seis yeó jáap jwípí teona caá. Pánihna, yeéb túbáp chūúhñit booaat tútutdih jūóhna, caan tewat yeó jáapnadihjih ñi jūúwá. Jwíit jwí chooát yeó jáapnadih páant ñi chājca bojoó, át níijip wut jī.*

¹⁵Páant ā níijíchah joinít, Jesúsboó queétdih nin pah át níij jūihñap wut jī:

—Yeéb yeenit caá. Yeebjéhbüt chooát yeó jáapdih yuhna, ñíih jiwidih, burrodihbüt ī jeémát tólihmant watnit, mah ī babhbat pínah níijná, ñípí wái bac bejna caá. Pánih chājna, teo tígaa ñi chājap. ¹⁶¿Nint Abrahamji ā jumadidih nemép dieciocho jópchi pohba chéonih dée át bíbohó be. Páant ā chéonihdih chooát yeó jáapdih wā watachah, ā túican níit? át níijip wut jī.

¹⁷Páant ā níijíchah joinít, tíficnit, queét it jepahcap wut jī. Pánihna, nihát cáacwā Jesús ā wép chājatdih ennit, búdí it weñep wut jī.

Mostaza tíib naáwát

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸Nin naáwátjīh cáacwādhíh Jesús át jwáub bohénap wut jī: “¿Dios ā maáh jumát ded pahna tígaa, yeéb ñi jenah joyóchah? ¿Caandíh ñi jéihyat pínah níijná, dedédih jenah joinít tígaa, wā naóhbi? ¹⁹Mostaza tíib ded pah ā jummatdih jenah joinít, Dios ā maáh jummatdih ñi beh joibipna caá. Caan tíib

* 13.6-9 Is 5.1-7; Jer 2.21; 8.13 * 13.14 Ex 20.9-10; Dt 5.13-14

caño t̄bih pah b́oó ā jumna caá. Momni áih wápchiboó caán t̄bihdih ā momop be. Á momat túttimah, chíihna, búdí nah ā behep be. Páant caan náh ā behechah, áih cácanaboó jwébehwá ī jaamáp be. Pánihat pah tigaá Dios ā maáh jummat. Áihwá daocánnit jwíih jumnit̄ji, túttimah ī dao béjbipna caá”, Jesús át niijíp wut̄ jī.

Pan paáani naáwát

(Mt 13.33)

²⁰“¿Dios ā maáh jummatdih nī jéihyat pínah niijná, dedédih jenah joinít tigaá caandih wá naóhbi? ²¹Pan paáat ded pah ā jummatdih wá naáwáchah, caandih nī beh joibípna caá. Pandih chájihna, yad wili trigo ojdih pamapdih yacnit, mahjīh wid, caandih paáani pínahdihbut mipí t̄uí widna caá. Pánihna, nihat mi widniji ā t̄uí paabípna caá. Páant ā jummat pah Dios ā maáh jummat doonádih joinít, cáacwá ī t̄úut̄ n̄um̄bípna caá. Pánihna, queét joinítboó bitadih ī jwúub naáwáchah, dawá joinít, queébt̄ut̄ ī t̄úut̄ n̄um̄bípna caá”, Jesús át niijíp wut̄ jī.

Bainí j̄ec naáwát

(Mt 7.13-14,21-22)

²²Túttimah, Jerusalén tútchina bejna, dahwani tútchina, botoni tútchinadihbut Jesús Dios naáwát̄dih naóh bejna át chájap wut̄ jī. ²³Páant ā bejehchah, bíc newé caandih nin pah át niij̄ úubh joyóp wut̄ jī:

—¿Maá, daocánnit̄jeh niit̄ iiguípna bejnit̄ déejidih Dios ā t̄uí ubnit̄ pínah ī jum̄p? át niijíp wut̄ jī.

Páant ā niijíchah joinít, nin naáwát̄jih Jesús át jwúub bohénap wut̄ jī:

²⁴—Yeéb dawá Dios ā jum̄pboó nī waádihna yuh caá. Obohjeéhtih, búdí nī yéejatdih cádahihcan, nī jéih waadacán caá. Bainí j̄ec panihnidih waádihna, nī yéejatdih cádahat caá naahap. Pánihna, yeéb waadát̄dih bidna, nī yéejatdih cádahnit, Diosboodih nī t̄uí jepahaá. ²⁵Nī beh joyát pínah niijná, mué mínah ded pah ā jummatdih wá naóh̄bipna caá. Chei caán mué mínah áih j̄ecdih ā nemna caá.

Páant ā nemat túttimah, yeéboó caán j̄ecdih juibí, wúump maonit, nin pah nī niij̄ ejbipna caá, ‘Maá, j̄ecdih ma wát j̄úúwá’, nī niijíchah, mué mínahboó díttmant̄ nin pah ā niij̄ b́acabipna caá. ‘Dedmant̄ nī j̄úúwát̄dih wá j̄éihcan caá. Yeéb wá j̄éihca naáh̄wádih wá wátcan caá’, ā niijbípna caá. ²⁶Páant ā niijíchah joinít, yeéboó nin pah nī jwúub niijbípna caá, ‘Majeéh jeémpnit, jwí babh̄ap jī. Jwíih tútchiboó jumna, ma naáwát̄dih jwíit̄dih ma bohénap jī’, nī niij̄ ejbipna yuh caá. ²⁷Yeéb páant nī niijíchah yuhna, caánboó nin pah ā jwúub niij̄ jepahbipna caá, ‘Obohjeéhtih, yeedih̄ yooob̄pdih wá j̄éihcan caá. Pánihna, nihat yéejnit̄ jumna, wá pebh̄ j̄úóhcanjeh, biáboó nī bejeé’, mué mínah ā niijbípna caá. Páant ā niiját pah Dios yeedih̄ ā niijbípna caá.* ²⁸Pánihna, Abraham, Isaac, Jacob, nihat Dios naáwát̄dih naóh̄ yapanit̄jibut, Dios pebh̄boó ī jum̄uchah ennit, yeéboó j̄éih waadacán, tubit̄ j̄ígahna, n̄íih maodih̄ nī néeh chác̄c̄ j̄uibípna caá. Pánih̄ j̄ígahna, j̄óocmant̄jeh nī ch̄aobípna caá.* ²⁹Caán láa nihat baác̄dih moón Dioih̄wá ā pebh̄boó ī juibínachah, caánboó queétdih̄ ā n̄umah jeémp̄bipna caá.* ³⁰Nin baác̄boó oboh jum̄nit̄ji Dios ā jum̄pboó maáta ī jum̄bipna caá. Ninboó maáta jum̄nit̄ji Dios pebh̄boó moh yéejnit̄ ī jum̄bipna caá, Jesús át niijíp wut̄ jī.*

Jerusalén tútchidih moondih

Jesús búdí ā oyat

(Mt 23.37-39)

³¹Páant ā niij̄ péanachahjeh, biquína fariseowá Jesús pebhna juibínit, nin pah īt̄ niijíp wut̄ jī:

—Herodes meemdih̄ ā mawíh̄ páina caá. Pánihna, biáboó ma jwei béjeé, caandih̄ īt̄ niijíp wut̄ jī.

³²Páant ā niijíchah joinít, nin pah queétdih̄ át niij̄ jepahap wut̄ jī:

—Nin pah caán yeej̄epabehdih̄ niij̄ naáwádih̄ nī bejeé: ‘Jesús nemép̄wádih̄ baca, wunnit̄dih̄but booana caá ā chájap. B̄ū yeó j̄áap, cheibit̄but páant ā

* 13.27 Sal 6.8 * 13.28 Mt 22.13; 25.30 * 13.28-29 Mt 8.11-12 * 13.30 Mt 19.30; 20.16; Mr 10.31

chāj bipna caá. Pánihna, cheibit daani á teo péabipna caá', Herodesdih ní niijí.
³³Buu bej, cheibit bej, daanibut bejnit, Jerusalén tútchina wá juibí bipna caá. Dios naáwát dih naóh yapanitjidih caán tútchidih mícjeh ípí mao yohop wut jí. Pánihna, caán tútchina wá juibínachah, weemdíhbut í mao yohbipna caá.

³⁴“Yeéb Jerusalén tútchidih moondíh búdí wá jígahna caá. Dios naáwát dih naóh yapanit dih maonit, ní pebhna bita á wah bojnitdihbut jeejíh yohnit, yeéb nípi maona caá. Ní nuowábut bíc yoobó í t chájap wut jí. Pánihnit ní jumuchah yuhna, yeebdíh búdí wá oina caá. Pánih oinit, māj baima mi wehdih mi páamat pah, wá pebh yeebdíh wá jumá túttna yuh caá. Obohjeéhtih, yeéboó weemdíh ní náahcan caá. ³⁵Páant ní náahcat peéh, buu níih tútchidih Dios á wap cádahbipna caá. Yoobópdih yeebdíh wá naóhna caá. Ninboó weemdíh ní jwáub encan níit. Túttnimah bóo láa nin baácna wá jwáub dei júwáchahjeh, weemdíh ní jwáub enbipna caá. Pánih ennit, ‘Dios á wahni, meemdíh búdí jwí wéina caá’, weemdíh ní niijbípna caá”,* Jesús á t niijíp wut jí.

Bácah chalanidih Jesús á booaat

14 ¹Bíih chooát yeó jáapdih fariseowá í maáh áih munná Jesús dih numah jeémédih á t bejep wut jí. “¿Ded pah caá á chájbi?” niijná, caán muedíh moón caandíh jeh í t tái en níunúp wut jí. ²Caán muedíh, bácah chalani á t jumup wut jí. ³Caandíh ennit, Moisés á wutatjidih bohénitdih, fariseowádihbut nin pah Jesús á t níj uúbh joyóp wut jí:

—¿‘Chooát yeó jáapdih tubúp chúh nitdih ní booaaná’, Moisés á t niijnít jíí? á t niijíp wut jí.

⁴Páant á niijíchah yuhna, queé t í jepahcap wut jí. Í jepahcat ennit, Jesús wunnidih teo jáha booaanit, á t jwáub bejat tútutap wut jí. ⁵Pánih booa péanit, queé t fariseowádih á t jwáub uúbh jói júihñap wut jí.

—Jwí chooát yeó jáapdih ní wúúh, níih momo jiwibut ítna á buug yác bejchah, yeéb níta ub páuh laabácan taniít. ¿Páant ní chájat, tewat nihcan níit? á t niijíp wut jí.*

⁶Páant á niijíchah, ded pah í t jepahcap wut jí.

Téihya chéwat numah jeémát
naáwát

⁷Jesús fariseoíh munná waadní, bita á numah jeémpnit pínahboó waád juibínit, waawápna í chúdat pínahdih í níwíchah, Jesús á t enep wut jí. Páant í níwíchah ennit, queé t nihadidih nin pah á t níj naawáp wut jí:

⁸—Téihya chéwat numah jeémát yeó jáapdih yeebdíh á bid bojochah, caanná juibínit, waawápna ní chúdca bojoó. Páant ní chúduchah nihna, ní chah maáh á juyáchah, ⁹‘Ma chúadni páhadih nindih ma chúdat tútut’, yeebdíh á niijbípna caá. Páant á niijíchah jointit, jwéejboó juibí chúadna, níta tíic tagaá.

¹⁰Obohjeéhtih, mué mínah yeebdíh á bid bojochah, jwéejdih bóo páhadih ní juibí chúdup. Yeéb páant ní chúduchah ennit, ‘Waawápboó ní chúd júwáú’, mué mínah yeebdíh á niijbípna caá. Pánihna, yeéb waawápboó ní bejchah, bita á bid bojnít yeebdíh í tái wéi enbipna caá.*
¹¹Ded caán mícjeh ‘Weemdíh dedé judhdát wihcan caá’, niijní dih Dios moh yéejni á cháj bipna caá. Obohjeéhtih, ded laihcanniboodíh Dios maáh á waadábipna caá. Pánihna, yeebjéh míc maáta ní waadaca bojoó. Diosjeh maáta pínahdih á jéih waadána caá, queé t jeémédih juibínitdih Jesús á t niijíp wut jí.*

¹²Páant níj péanit, Jesús mué mínahboodíh nin pah á t jwáub níj naawáp wut jí:

—Ma numah jeémíhna, ma pebh jumnitdih, búdí dinero bíboh nitdih, ma déewádih, ma pej jumnitdihbut ma bidca bojoó. Meém queétdih ma bidichah, ma tái chájat jíib, queé tbut meemdíh bíc yoobó í numah jeémpbipna caá.

* 13.35 Sal 118.26 * 14.5 Mt 12.11 * 14.8-10 Pr 25.6-7 * 14.11 Pr 29.23; Mt 23.12; Lc 18.14

¹³Obohjeéhtih, bitadiah ma numah jeémfina, moh yéejnit, jéih bejcanit, wio wilhcanit, jéih encannitdihbut ma bidíp. ¹⁴Queéto meemdíh bíic yoobó í jéih numah jeémpcan níit. Páant ma téhi chájtaji jíib, táinit í boo pud jéohni yeó jáapdih Diosboó meemdíh á téhi chájbipna caá, Jesús caandíh át níijíp wut jí.

Búdí numah jeémát naáwát
(Mt 22.1-10)

¹⁵Páant á níijíchah joinít, bíic íjeéh chúadni Jesúsdih nin pah át níijíp wut jí: —Dios pehbboó ded á numah jeémpni búdí á wéibipna caá, át níijíp wut jí.

¹⁶—Búdí numah jeémát chájni dawá cáacwáidih á bidip be. Páant á bidichah joinít, queét nihát í téhi wéi jepah jwuhup be. ¹⁷Caán á yoobó numah jeémát yeó jáapdih queétdih naáwát náahna, caandíh teo wühnidih wahnit, ‘Nihát jwí jeémát pínahdih ámoh péanit, yeebdíh á bidip be, buca’, á níij naáwát tútup be.

¹⁸Caandíh teo wühni páant á níij naáwáchah joinít, queét í jumat yoobó nin pah í níij jepahap be: ‘Weemdíh jéihcat dée caá. Butéh jáap wáapdih jíib cháj péanit, caandíh enedih bejat tút caá wá chájap. Pánihna, ma maáhdih ma naáwá, weemdíh á páicat pínah níijná’, á jwíih bidni á níijíp be. ¹⁹Bíhbut nin pah á níij jepahap be: ‘Weemdíh jéihcat dée caá. Butéh bíicjih bóo téihya máha jiwíwáidih wá jíib chájap be. Pánih jíib chájniji queétdih enedih bejat tút caá wá chájap. Pánihna, ma maáhdih ma naáwá, weemdíh á páicat pínah níijná’, caanbút á níijíp be. ²⁰Bíhbut nin pah á níijíp be: ‘Weém butéh wá téihya chéwep be. Pánihna, numah jeémátboó wá jéih bejcan caá’, á níijíp be. ²¹Páant í níijíchah joinít, caandíh teo wühni á maáh pebhna jwúub joinít, queét í níijátjidih á jwúub naoh yapanap be. Páant á naáwáchah joinít, á maáhboó tubit íjnit, nin pah á níijíp be: ‘Túttchi tac yoobó búdí namánadih, bainí namánadihbut bejnit, moh yéejnit, jéih bejcanit, jéih encannit, wio

wilhcanitdihbut jwááhnit, waícanjeh ma ub jwúwáp’, á níijíp be. ²²Pánih naáwáidih bejniji jwúub joinít, ‘Maá, ma níijátji pah wá chájap be. Páant wá chájachah yuhna, páantjeh chúdat á judhna caá’, á níijíp be. ²³Páant á níijíchah joinít, á maáh caandíh á jwúub wutup be. ‘Túttchi jwéejboó búdí namánaboó bejnitdih, bainí namánaboó bejnitdihbut ma jwúwát tútú, chúdatnadih í téhi yáwat pínah níijná. ²⁴Meemdíh yoobópdih wá naohna caá. Queét wá jwíih bidnitboó wá numah jeémátidih í jeémpcan níit’, á níijíp be. Pánihat pah, Dios áihwá pínahdih á bidichah yuhna, det í weñat pínahdihjeh chah jenah joiná, caandíh jepahcannit, ájeéh í jumcan níit. Obohjeéhtih, caandíh jepahnitjeh á pehbboó ájeéh í jumbipna caá, Jesús át níijíp wut jí.

Jesúsjeéh jwí jumíhichah, á buwat
(Mt 10.37-38)

²⁵Bíih láa dawá cáacwá Jesúsjeéh ít bejep wut jí. Pánihna, Jesús queétdih tac pud ennit, nin pah át níij naáwáp wut jí: ²⁶“Ded wá bohéni jumíhna, bita chah weémboodíh oyat caá náahap. Á ípdih, á índih, á áadih, á wehdih, á déewáidih, á déewa yaáhdihbut á oyat chah weémboodíh oyat caá náahap.” ²⁷Ded wájeéh péé bohéni jumíhna, ded pah á weñat pínahdih jenah joicát caá náahap. Pánih chájna, wíih á jumat jíib yeejéj yapna yuhna, weemdíh cádahcat caá náahap.” ²⁸Nindihbut níi jenah joyoó: Mué teoni jap bóo muudíh á chájat pínah játih, á jíib juyátdih jéihyat tút níijná, caán mué jíib pínahdih á jwíih jenah enna caá. ²⁹Á jíib pínahdih á jwíih jenah encan, áih muudíh á jéih péacah enna, bitaboó caandíh í deohbipna caá. ³⁰“Nin pohba áih muudíh teona, át péa tagaá’, í níij deohbipna caá. ³¹Nindihbut níi jenah joyoó: Maáh bíih maáhhíh í míic mawat pínah játih, nin pah á níij jenah joiná caá: ‘¿Weém diez mil soldadowá bíbohñit, caánboó veinte mil soldadowá á bíbohohchah, jwí míic maona, wáta jéih buájá taniit?’ á níij jenah joiná caá.

* 14.26 Mt 10.37 * 14.27 Mt 10.38; 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23; Jn 12.24

³²Páant niij jengah joinít, ā buujácat pínahdih jéihna, bíih maáh áih soldadowājih míic mawadih jǎóhnt, yuúpjeh í jum jwáhachah, ‘Jwí míic maoca boj jíih’, niiját tútnt, caandíh teo wáhnidih ā wah boj bipna caá. ³³Pánihna, wíihwā jumíhna, weemdíh ní jepahat pínah játih, ‘Nihat wā yéej chájatdih wā cádahbipna caá. Wíih bíí déedih jengah joicán, Jesúsboodíh jengah joiná, caandíhjuh wā jepahbipna caá. Páant wā jepahat jíib, yeejép yapna yuhna, caandíh wā cádahcan níit’, niij jengah joyát caá náahap. Páant niij jengah joinít jumna, wíihwā ní jéih jum bípna caá’, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

Buicánni núumni naáwát
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴Páant niij naóhnt, nin bíih naáwátjéh Jesús queétdih át jwúub bohénap wut jí, ā jwíih naáwátidih í beh joyát pínah niijná: “Núumni buiná, jeémátdih ā téi nuñana caá. Obohjeéhtih, núumni ā buyát beedéchah, ní jéih jwúub buyácan caá. ³⁵Pánih buicánni dedé pínah nihcah, caandíh yohatjeh caá náahap. Caán ā nihah pah yeéb ní jumca bojoó. Dios naáwátidih téi joinít, caandíh ní cádahca bojoó. ¡Ded molít jumna, ā téi joyó naáh!” Jesús át niijíp wut jí.

Buudní oveja naáwát
(Mt 18.12-14)

15 ¹Bíih yeó jáapdih dawá cáacwā, Romanowā í maáta í uébat tútntit dinerodih uéub wáhnit, bita Moisés ā wutatjidih jepahcannit “Yeejépwā”, niijnítbut Jesúsdiéh joyódih ít juibínap wut jí. ²Páant í juibínachah ennit, fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénitbut íjnit, queétdih nin pah ít míic niijíp wut jí:

—Nin newé yeejépwádih túi wéi jwááhnit, íjeéh ápi jeémpna caá, ít niijíp wut jí.*

³Páant í niijíchah jéihnit, Jesús nin naáwátjéh queétdih át bohénap wut jí: ⁴“Cien ovejawádih bíbohni, bíic oveja caandíh ā buudúchah ennit, ¿ded pah

tigaá ā chájbi? yeéb ní jengah joyóchah. Bitá noventa y nueve ovejawádih í jeémát yílip jumapboó jwejnít, caán buudnídih bididih ā bej bipna caá. Pánihna, caandíh bid juiñitna, ā cádahbipna caá. ⁵Caandíh bid jui wéina, áih daadjíh mao cáagnit, áih muuná ā ub jwúub bej bipna caá.* ⁶Pánih ub jwúub juibínit, ‘Wíih oveja buudnídih wā bid juyúp be. Pánihna, wájeéh ní wéi wáac júúwú’, niijnít, ā pebh jumnitdih, ā déewádhbut ā bid wáac bipna caá. ⁷Páant ā weñat pah, ded bíic cáac ā yéejatdih cádahnit, ā tút nuuméchah, Dios pebhboó jumnit búdí í wéibipna caá. Obohjeéhtih, noventa y nueve panihnit ‘Weemdíh yéejat wihcan caá. ¿Dépanih tigaá wáta tút nuúm?’ niij jengah joinítidih Dios pebhboó jumnit í wéican níit”, Jesús át niijíp wut jí.

Buudní dinero júdu naáwát

⁸“Diez dinero júdu bíbohni bíic júdu caántdih ā buudúchah ennit, ¿ded pah tigaá mi chájbi? Jiiát dahjíh juiñit, muudíh mi téi tóodh bid beedábipna caá. Caán júduidih bid juiñitna, mi cádahbipna caá. ⁹Caán júduidih bid juiñit, ‘Weemdíh buudní dinero júduidih wā bid juiñit beé. Pánihna, wájeéh ní wéi wáac júúwú’, niijnít, mi pebh jumnitdih, mi déewádhbut mi bid wáac bipna caá. ¹⁰Yoobópdiéh yeedíh wā naóhna caá. Páant mi weñat pah, bíic yéejni ā yéejatdih cádahnit, túiniboodíh ā tút nuuméchah, Dioíh ángelwábut búdí í wéibipna caá”, Jesús át niijíp wut jí.

Buudní á wáuh naáwát

¹¹“Bíic newé chénewā ā weh jumap be. ¹²Éudyiboó ā ípdih nin pah ā niijíp be: ‘Wáñna, meemdíh wā wáuh bipna caá”, ma niijnídih buu ma wáuhé, Paá’, ā niijíp be. Páant ā niijíchah joinít, ā íp áih bíí déedih ā wehdíh ā pááap be. ¹³Daocánni yeó jáap túttimah, éudyiboó nihah áih bíí déedih ubnit, yuúp bíih baácboó jibidih ā bejep be. Caán baácboó jumna, cheha náahdih jíib cháj, yaádh metat jíib wáuh, numah jeémát jíib wáuh, búdí ā jíib chájap

* 15.1-2 Lc 5.29-30 * 15.4-5 Is 40.11; Ez 34.11-12; Jn 10.1-16; He 13.20

be. Pánih jíib chájna, áih dinerodih á yoh beedánap be. ¹⁴Páant á yoh beedáát túttimah, caán baácboó jeémát wihcah, nuugúp láa á jumup be. Caanbút nuugúpjih diib wúnna á chájap be. ¹⁵Páant jeémát á wihcah, tewat bididih á bejep be. Páant á bid bejchah, bíic newé caandih í náah jumni tewat wühnit, áih momo muuwā jumni wáihyat júduboó caandih á wahap be, queétdih jeémát á wúhat pínah niijná. ¹⁶Pánih queétdih inna, queét muuwādhí wühni jeémátdih bádí á jeémíhip yuh be. Obohjeéhtih, á maáa caandih á jeémát tútcach, bitabut caandih dedé jeémát í wúhcap be. ¹⁷Páant á yapat túttimah, á jwúb náhninap be, ‘Nihat wá ípdih teo wühnit jeémát bíboh, í judh jeémpni jeémátbut ápi jumna beé. Obohjeéhtih, nin baácboó jumna, weemdih jeémát wihcah, wúnna caá wá chájap. ¹⁸Pánihna, wá íp pebhna wá jwúb bejbipna caá. Caanná jwúb juióbini, wá ípdih nin pah wá niijbipna caá: “Diosdih bádí wá yéej chájna beé, Paá. Meemdihbut wá yéej chájna beé. ¹⁹Pánihna, í ‘Wúuhú’, buu weemdih ma niijcá bojó! Meemdih teo wühnijeh wá jumnipna caá”, wá ípdih wá niijbipna caá’, caán míicjeh á níj, jenah joyóp be. ²⁰Páant níj jenah joinít, á íp pebhna á jwúb bejep be.

“Pánih jwúb bejna, á ípíh muúdhí á toáh bejchah, á ípboó caandih yúipmah á jwááh enep be. Pánih jwááh enna, áih caolihjih bádí jíghnit, á wúúhdih jwááádih á náo nah bejep be. Jwááhnit, caandih bádí wéina, á pin tewep be. ²¹Páant á pin tewechah, á ípdih nin pah á níj naáwáp be: ‘Diosdih bádí wá yéej chájap be, Paá. Meemdihbut wá yéej chájap be. Pánihna, “Wúuhú”, weemdih ma niijcá bojó’, á níjip be. ²²Obohjeéhtih, páant á niijíchah yuhna, á ípboó caandih teo wühnitdih nin pah á níj wutup be: ‘Waicanjeh túini yéguéh chóodih ub júóhnit, wá wúúhdih ní yacaá. Túini téihya yacat júduúdhí áih téih tíbdihbut ní yacaá. Áih jítcadhíbut túini zapatos ní yacaá. ²³Jwí túi in débehani momo jiwí wúúhdih ub júóhnit, ní mawaáp. Mao péa, quibh péanít, ní ruúbú. ²⁴‘Wá wúúh á wunah bejna

nacaá”, wá níj jenah joyóp yuh be. Buúdní déeji buu á túi jwúb juná caá, buca. Bádí wéinit, chóbe jeémpjih’, caandih teo wühnitdih á níjip be. Pánihna, queét nihat bádí wéinit, í jeémép be.

²⁵“Obohjeéhtih, úudyi á jwúb juyáchah, weép jeñéboó momo jiwíwā jumni wáihyat júduboó á jumup be. Pánihna, á ípíh muúdhí toáh bejna, í wéi ewechah, á joyóp be. ²⁶Pánih joinít, teo wühnidih nin pah á níj úúbh joyóp be: ‘¿Dépanih eo tigaá queét í cháj?’ á níjip be. ²⁷Páant á níj úúbh joyóchah joinít, teo wühni caandih nin pah á níj jepahap be: ‘Ma úud á jwúb juná beé. Á túi juyáchah, ma íp jwí in débehani momo jiwí wúúhdih á mawat tútup be. Pánih maonijidih jwí ruúb péanachah, numah jeémp wéi eona caá í chájap’, caandih á níjip be. ²⁸Páant teo wühni á níj naáwáchah joinít, weép jeñé á ípdih túbit á íjip be. Íjnit, á waádíhcap be. Páant á waádíhcah enna, á ípboó bac bejnit, ‘Wúuhú, ma waád júúwá’, caandih á níjip yuh be. ²⁹Obohjeéhtih, á ípdih nin pah á níj jepahap be: ‘Maatápdih meemdih bádí teo wühnit, ma naáwáchah wá yap yohcah yuhna, wá pej jumnitdih wá numah jeémát déedih cabra wúúhbitdih weemdih mapí wúhcan beé. ³⁰Obohjeéhtih, buu yeejéj ma wúúh á jwúb juyáchah, yaádh metat jíib míih dinero yoh beedánidih bádí wéinit, meém ma numah jeémpna caá. Jwí in débehani momo jiwí wúúhdih maonit, caandih ma numah jeémpna caá’, á ípdih á níj júihñup be.

³¹“Páant á níj júihñuchah joinít, á íp caandih nin pah á níj jepahap be: ‘Wúuhú, meém wájeéh mapí jumna caá. Nihat wíih bíí déedih míih mun caá. ³²Obohjeéhtih, ma úud wunni déeji buu á túi jwúb juyáp be. Pánihna, wéinit, jwí numah jeémp ewechah, á túina caá’, á íp weép jeñéédih á níjip be”, Jesú queétdih á níjip wut jí.

Dinero en daoní ded pah á chájat naáwát

16 ¹Bíih láa Jesús nin naawátjih á bohénitdih át jwúb bohénap wut jí: “Bíic newé bádí dinerodih

bíbohni, áih dinerodih en daoníboó ā tūi en daocát ennit, bífh teo wūhniboó ī maáhdih ā naóh yacap be. ²Páant ā naóh yacachah, ī maáhboó áih dinerodih en daonídh ā bid bojop be. Páant ā bid bojni ā juyáchah, nin pah caandíh ā niijíp be: 'Wíih dinerodih ma tūi en daocát doonádih wā joyóp be. Pánihna, wíih dinerodih tūi en daocát jíib weemdíh ma jwáub teo wūhcan níit. Ded pah wíih dinerodih ma chājatjídh weemdíh ma naóh daác beedánaá', ā maáh caandíh ā niijíp be. ³Páant ā niijíchah joinít, en daoníjiboó caanjéh nin pah ā niij jengah joyóp be: 'Wā maáh weemdíh yohat tūut caá páant ā niijíp. Weém wēpcanni jumna, baác baadát tewatnadih wā buujácan níit. Weém bitadih dinero wā uúbhna, tíic náah jumni wāta uúbh tac buugá tagaá. Pánihna, ¿ded pah tigaá weemdíh chājat náah? ⁴Buu, wā chājat pínahdih wā jéihna caá, buca. Nin pah wā chājachah, wā teo cádahat túttimah, wā maáhdih jíib buudánit weemdíh ī oibipna nacaá. Pánih oinit, jígah ennit, weemdíh ī teo wáacpina caá', caanjéh ā niij jengah joyóp be. ⁵Páant niij jengah joinít, nihāt ā maáhdih jíib buudánit yoobó ā bid bojop be. Páant ā jwíih bid bojni ā juyáchah, nin pah caandíh ā niij uúbh joyóp be: '¿Wā maáhdih débóo tigaá meém ma jíib buudá?' ā niij uúbh joyóp be. ⁶Jeémát chājat yíi cien dahwani quiítnadih caandíh wā jíib buudána caá', ā niij jepahap be. 'Ninboó ma jíib buudáátdih daácni néo ā jumna caá. Waicanjeh jui chúudnit, ma jíib buudáátdih jwáub deyanit, tac yoobjéh ma daacá', teo wūhni ā niijíp be. ⁷Páant niij péanit, bífh jíib buudánidih bid bojnit, nin pah caandíhbut ā niij uúbh joyóp be: '¿Débóo tigaá wā maáhdih ma jíib buudá?' ā niijíp be. 'Cien trigo wah wuáhnadih wā jíib buudána caá', ā niijíp be. 'Ninboó ma jíib buudáátdih daácni néo ā jumna caá. Ochentajeh ma daacá', ā niijíp be. ⁸Páant ā chājatdih jéihnit, ā maáhboó áih dinerodih en daoníjdih nin pah ā niijíp be: 'Meém yeeni yuhna, ded pah

túttimah ma tūi jumāt pínahdih mat jengah joyóp taga', ā niijíp be. Páant ā chājat pah, Diosdih jéihcannit, túttimah tūi jumāt tūut niijná, bíí déenadih ī tūi jéih uána caá. Ded pah ī bíbohāt pínahdih Dioíhwbóodíh chah ī tūi jéihna caá.

⁹'Yeébbóodíh nin pah wā naóhna caá: Moh yéejnitdih jígah ennit, níih bíí déejíh queédíh ní tūi teo wáacá. Páant ní teo wáacajah, queébtat Diosdih jepahnit, ā pebhboó ní juibínachah, yeebdíh ī wēi jwááhbipna caá.

¹⁰'Ded bainíbit bíbohna yuhna, caanjíh bitadih tūi teo wáacni jumna, túttimah búdí bíbohna, caanjíhbut ā tūi teo wáacpina caá. Obohjeéhtih, ded bainí ā bíbohātíh tūi chājcan, túttimah búdí ā bíbohnbūt, bíic yoobó ā tūi chājcan níit. ¹¹Níih bíí déejíh ní tūi chājcat enna, Diosboó ā wēpatjíh yeebdíh ā teo wáaccan níit. ¹²Pánihna, nin baácboó jum jwuhna, Dios yeebdíh ā wūhni bíí déejíh ní tūi chājcat enna, jeáboó ní juibínachah, táini yoobátdih ā wūhcan níit. ¹³Ded Diosdih tūi jengah joinít jumna, áih bíí dée pínahdih tūbit ā jengah joicán níit. Obohjeéhtih, bíí déedih tūbit bidni jumna, Diosboodíh ā jéih jengah joicán níit. Pánihna, Diosdih bíí déedihbut chénat pah bíicdih ní jéih jengah joicán níit. Diosdihjeh bidat caá náahap', Jesús át niijíp wut jíi.*

¹⁴Páant ā niijíchah joinít, fariseowā dawá bíí déedih bidnit jumna, caandíh īt dehwep wut jíi. ¹⁵Páant ī dehwechah ennit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jíi: 'Cáacwā ī enechah pohba, yeéb túinit pah tigaá ní jígohop, 'Nit tūi chājnit caá', yeebdíh ī niij jengah joyát pínah niijná. Obohjeéhtih, dawá bíí déedih ní bid jengah joyátdih Dios ā jéihna caá. 'Nit táinit caá', cáacwā ī niij ennitdih Diosboó 'Yeiejpwa caá', ā niij enna caá', Jesús át niijíp wut jíi.

**Moisés ā wutatjdih, Dios ā maáh
jumatdihbut Jesús ā bohéat**

¹⁶'Juan Daabáni ā jumāt pínah játih, Diosjeéh tūi jumāt tūut niijná, Moisés ā

* 16.10 Mt 25.21; Lc 19.17 * 16.13 Mt 6.24

wutatjidih, Dios naáwátdih naóh yapanit í daacátjidihbüt cáacwádh jepahat caá áthi náahap. Obohjeéhtih, Juanboó Dios á máah jumat téini doonádh cáacwádh á jwíh naáwáp jí. Bwú weem jwáh caán téini doonádh yeebdíh wá naóhna caá. Pánihna, yéejatdh cádahnit, Diosdh jepahat á bwúchah, det jepahíhnitboó Diosdh búdí bidat caá náahap.* ¹⁷Jeá, nin baácbut á bwúducháh yuhna, Moisés á wutatjiboó á bwúdcán níit”, Jesús át niijíp wut jí.*

Yad wilidih yohcat

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸“Ded ájeéh bólidih yohnit, bífh wilidih jwúub áa jumna, yeejép á chájna caá. Ded bífh áajidih jwúub túnt nuúm áa jumna, caántjīh á yéej chájna caá”, Jesús át niijíp wut jí.*

Moh yéejni Lázaro,

dawá bí déedih bíbohni naáwát

¹⁹“Dawá bí déedih bíbohni, dinerobut búdí bíbohni newé á jumup be. Búdí jíib jumni téini chíth jumni yégueh chóodih ápi dúwúp be. Yeó jáap jumat pah téini jeémátdih múic ápi jeémép be. ²⁰Áih muú jéc pebh moh yéejni, Lázaro wūt jumni, ápi nájap be. Nihat áih bácah áoh peétni á jumup be. ²¹Páant á ñajachah, mujjiowá áih áhwatnadh déebedih ípi juibínap be. Dawá bí déedih bíbohniiboó á jeémp jéenanidih Lázaro á jeémíhip yuh be. Obohjeéhtih, caandíh ápi wúhat túntcap be. ²²Bíic yeó jáap, Lázaro á wunup be. Abraham á juima yoobát á jumuchah, Diofh ángelwá Abraham pebhna áih caolihdh í ub bej wahap be. Cúbuchah, dawá bí dée bíbohniibut á wunup be. Obohjeéhtih, á wunat túttimah, cáacwá áih bácahjdh í yohochah, áih caolih iiguírna á bejep be. ²³Caánboó jumna, túbit á tabanap be. Pánih tuba chéi enna, Abrahamdh, Lázaro á pebh á ñuhuchah, á enep be. ²⁴Pánih ennit, Abrahamdh nin pah á niij ejev be: ‘Nawá, weém nin iiguírhoó wá jumuchah, weemdh túbit á tubna caá. Páant á tubuchah, weemdh jíjgah ennit,

ma teo wáacá. Lázarodih áih téih tíbjīh mahdh taj daabánit, wíih nuúcdih á cámahat pínah niijná, ma chíiaat tútúá’, Abrahamdh á niij ejev yuh be.

²⁵Obohjeéhtih, páant á niijíchah yuhna, Abraham caandíh nin pah á niij jepahap be: ‘Juimá, meém baáchoó jum jwuhna, nihat ma náahatdh ma bíboh beedánap jí. Obohjeéhtih, Lázaroiboó á moh yéejep jí. Bwú Lázaro ninjīh á túi jumuchah, meemdh caá túbit an tubup. ²⁶Jwí cáth jéih bejcat dée á jumuchah, ded ninmant conna á jéih dei bejcan caá. Ded conmant ninnabut á jéih aáb juóhcan caá’, Abraham caandíh á niij jepahap be.

²⁷⁻²⁸“Páant á niijíchah joinít, dawá bí déedih bíbohniini nin pah á jwúub niijíp be: ‘Nuwah Abraham, wá íp pebhboó bícjīh bóo téihya wá úudwá páantjeh í jumup be. Pánihna, wá úudwádh naáwát náahna, Lázarodih ma wahaá, queébtut nin iiguírna í juóhcat pínah niijná’, Abrahamdh á niijíp yuh be.

²⁹Obohjeéhtih, Abraham caandíh nin pah á niij jepahap be: ‘Dios naáwátdih Moisésji, bita á naáwátdih naóh yapanitji í daacni néonadhíbut ma úudwá í bíbohna caá. Caán naáwátdih ma úudwádh jepahat caá náahap’, Abraham á niijíp be. ³⁰Páant á niijíchah joinít, iiguírhoó jumni nin pah á jwúub niijíp be: ‘Yoobópdh tigaá ma niijíp, Nawah Abraham. Obohjeéhtih, bíic wunniiji í pebhna á jwúub bejchah, queét caandíh joinít, ita túnt nuum tágaá’, Abrahamdh á niijíp yuh be. ³¹‘Queét Moisés á daacátjidih túi joicán, bita naóh yapanit í daacátjidihbüt túi joicán, wunniiji á boo pud juúwúcháh yuhna, queét caandíhbut í joibícan nacaá’, Abraham caandíh á niijíp be”, Jesús át niijíp wut jí.

Jwí yéej chájat tútat á tobahat

(Mt 18.6-7,21-22; Mr 9.42)

17 ¹Bífh láa, Jesús nin pah á bohénitdh át niij naáwáp wut jí: “Dawá yeebdíh yéej chájat tútutnit í jumipna caá. Obohjeéhtih, í yéej chájat tútatjti jíib, Dios queétdih búdí á peéh chájbipna caá. ²Nin wébít panihni

* 16.16 Mt 11.12-13 * 16.17 Mt 5.18 * 16.18 Mt 5.32; 1Co 7.10-11

weemdíh jáap jepahnitdih ded ā yéej chājat tútatji júb Dios caandíh yeejép pohba ā peéh chājbiḡna caá. Pánihna, caán ā yéej chājat tútat pínah játih, áih butdih búdí jeé júdujih chéó búudhnit, búdí mājna caandíh ī yohochah, āta túi taga. Páant ī chājachah, caán wébít panihnidih ā yéejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandíh āta peéh chājcan taga. ³Ded pah nī chājat pínahdih nī tūi jenah joyó. Nī dée yeebdíh ā yéej chājachah, ‘Páant ma chājatdih ma cádaaha’, caandíh nī niijí. Páant nī niijíchah joinít, túinidih ā tút nūmúchah, yeebboó ā yéej chājatjidih nī jwúb náhnica bojó. ⁴Pánihna, nī déeboó bíic yeó jáapdihjeh siete láa yeebdíh yéej chājnit, ‘Páant wā chājatjidih wā jíghna caá. Chéneji wā jwúb chājcan níít’, ā niijíchah, páant bóo láa ā yéej chājatjidih ma jwúb náhnica bojó”, Jesús āt niijíp wut jí.

Ded pah caá Diosdih túí jenah joyát

⁵Páant ā niijíchah joinít, Jesús ā bohénit caandíh nin pah ít niijíp wut jí:
—Meemdíh chah jwí jenah joyát pínah niijná, jwiítidih ma teo wáacá, ít niijíp wut jí.

⁶—Mostaza bainí túbih jumna yuhna, chíhna, búdí nah ā behna caá. Pánihat pah, Dios ā wēpatdih bainíjeh jenah joiná yuhna, nin pah nī jéih chājbiḡna caá: Can búdí máa nahdih ‘Máa nahaá, meemjéh dug nah bejnit, búdí mājna ma juibí nūhú’, nī niiját pahjeh ā bejbiḡna caá, Jesús queétdih āt niijíp wut jí.

Teo wūhni ā tewat naáwát

⁷—¿Yeebdíh teo wūhni wápchidih teo, owejawādih en daoníji ā jwúb juyúchah, ded pah tigaá caandíh nīta niijí? ‘Ma jeém jūúwú. Ma jeémát pínahdih niníh wā pūb pánap be’, ¿nīta niijtá níít? ⁸Páant nīta niijcán tagaá. Nin pahjeh caá caandíh nīta niijíp: ‘Wā jeémát pínahdih ma pūbbí jwuhú. Wā jeémp babhbachah, weemdíh ma pái jwuhú. Wā jeémp peaat túttimah, meem jwúh jeémpnit ma

babhbaá’, yeebdíh teo wūhnidih nīta niij tigaá. ⁹Yeebdíh teo wūhni nī wutatdih ā chājachah, caandíh ‘Túina caá’, nīta niijcán tagaá. Páant nī niijátidih bidcan, ā tewatdihjeh caá ápi chāap. ¹⁰Pánihna, teo wūhni ī jumap pah mún tigaá yeebbát nī jumap. Dios ā wutatdih jepahnit, ‘Túina caá’, ā niiját pínahdih bidcanjeh, nin pah yeebdíh niij jenah joyát caá náahap: ‘Meemdíh teo wūhniḡ mún tigaá wā jumap. Ma wutatdihjeh tigaá wápi tewep’, nī niij jenah joyó”, Jesús āt niijíp wut jí.

Diez bácah moópnitdih Jesús ā booaat

¹¹Bíih yeó jáapdih Jesúswā Jerusalén tútchina bejna, Samaria baác, Galilea baác cáth ít bejep wut jí. ¹²Bainí tútchidih ī waadáchahjeh, diez bácah moópnitboó yúp caandíh ít en nūhup wut jí. ¹³Pánih ennit, nin pah ít niij ejep wut jí:

—Maá Jesús, jwiítidih ma jígh eneé, ít niijíp wut jí.

¹⁴Páant ī niij ejechah, Jesús queétdih ennit, nin pah āt niijíp wut jí:

—Moisés ā wutatji pahjeh sacerdotewādih níih bácahdih jútuđih nī bejeé, caán moopát ā nūmátidih ī jéihyat pínah niijná,* āt niijíp wut jí.

Páant ā niijíchah joinít, ī bejchahjeh, íih bácah moopát āt nūmáh bejep wut jí.

¹⁵Bíic íjeéh jumni áih bácah ā nūmúchah ennit, Jesús pebhna āt jwúb bejep wut jí. Pánih jwúb bejnit, Diosdih búdí āt wēi ejep wut jí. ¹⁶Pánih wēnit, Jesúh jítcha pebh bóđicha caj yoh nānit, “Túina caá, Maá”, āt niijíp wut jí. Caán bácah moópniji Samaria baácđih bóo júđo nihcan wut jí.

¹⁷—¿Yeeb boonit diez nihcannit beé?

¿Bita nueve dépanih tigaá weñedih ī jwúb júóhcan? ¹⁸Nin bíicjeh, júđo nihcan yuhna, Diosdih ‘Túina caá’, niijíđih ā jwúb jūúwú be. ¿Dépanih tibeé bita ī júóhcan? Jesús āt niijíp wut jí.

¹⁹Páant niijnít, bóđicha caj yoh nānjidih

* 17.3 Mt 18.15 * 17.14 Lv 14.1-32

—Ñah ñahnit, ma jwáub bejeé. Wã wêpatdih ma túi jenah joyát jíib ma boonap be, át niijíp wut jí.

Ded pah caá Dios á maáh jumát
(Mt 24.23-28,36-41)

²⁰Biíh yeó jáapdih fariseowã Jesúsdih nin pah ít niij úbhb joyóp wut jí:

—¿Débólih tigaá nin baácboó Dios á maáh jum jwíhbi? ít niijíp wut jí.

—Dios á maáh jumát dih yeéb cáacwã ñi jéih encan caá. ²¹‘Jáaj, ninjih caá á jumup’, ‘Jáaj, cõj caá á jumup’, ñi jéih niijcán caá. Obohjeéhtih, weém Dios á wêpatjih yeebdíh wã teo wáacachah, Dios á maáh jumát ñi cãtíh á jumna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

²²Páant niij péanit, Jesús á bohénitdih jwuh nin pah át niij naáwáp wut jí:

—Túttimah, búdí yeejép yap láa á jumuchah, nin baácboó wã jwáub dei jüúwát pínahdih búdí ñi bidbipna yuh caá. Obohjeéhtih, wã jígoh jwuhcan niít. ²³Candih eneé. Can Dios á wahni Cristo caá’, niij, ‘Nin Cristodih eneé’, bita yeebdíh í niijbírna yuh caá. Páant í niijíchah yuhna, yeéboó queétdih ñi joyáh bojó. ²⁴Wedónachah, nihat yuúp jumna yuhna, í enat pah, weém nihat cáacwã úud jeñé, wã jwáub dei jüúwáchah, nihat í enbipna caá.

²⁵Obohjeéhtih, páant wã jwáub dei jüúwát pínah jãtíh, buú láa moón weemdíh náahcan, tubit yeejép í chãjipna caá. ²⁶Weém, nihat cáacwã úud jeñé wã jwáub dei jüúwáchah, Noéwã jum láa í jumátji pahjeh cáacwã í jwáub jumtipna caá.* ²⁷Caán láa moón nihat jeémp babhnit, téihya chéona ít chãjap wut jí. Pánih chãjna, Diosdih ít jenah joicáp wut jí. Páant í jumuchah, Noéwãji búdí jááj chóoboó í waadát túttimah, Dios pobyit wahnit, caandíh náahcannitdih át mao beedánap wut jí. Páant í jumátji pahjeh mun tigaá wã jwáub dei jüúwát pínah jãtíh cáacwã í jumtipna caá.*

²⁸Lot jum láa í jumátji pahjeh, wã jwáub dei jüúwát pínah jãtíh, cáacwã í

jumtipna caá. Caán láa moón jeémp, babh, jíib chãj, wápchidih taj, muú ít chãjap wut jí. ²⁹Páant í chãjat pónih, Sodoma tútchimat Lotwãji í jwei béjehahjeh, tuú iigát panihni iigní jee dáhna jeámant át buúg jéenep wut jí. Nihat caán tútchidih moondíh yohna, Dios caán iigát dih át wahap wut jí.* ³⁰Páant í jumátji pahjeh mun tigaá weém nihat cáacwã úud jeñé, wã jwáub dei jüúwáchah, cáacwã í jumtipna caá.

³¹“Caán yeó jáapdih ded áih muú chahmant bóo coahboó jumni dei bejna, áih bií déedih ubudih waadcánjeh, yoobópdih á jwei béje naáh. Wápchiboó jumniubet áih yéguenadih ubudih á jwáub beja bojo naáh.* ³²Lot áaji ded pah mi yapatdih ñi náhninaá. Dios á wutajidih jepahcan, miíh bií déedih oinit, tac páud enna, núumni nah mit wééep wut jí.* ³³Pánihna, ded á weñat pínahdihjeh jenah jói chãjni, iiguipna bejni á jumtipna caá. Obohjeéhtih, ded á weñat pínahdih joyáh bojni, wã weñat pínahboodíh chãjni, á buúdcán niít.*

³⁴“Yeebdíh yoobópdih wã naóhna caá. Wã jwáub dei jüóhni yeó jáapdih chénewã íih muú dífna bícdih í úwuchah, weemdíh jepahnidihjeh wã ubbipna caá. Weemdíh jepahcanniboó á chãóbipna caá. ³⁵Chénewã yaádh bícdih í tewechah, weemdíh jepahnidihjeh wã ub bejehah, biíh wili chãóbipna caá. ³⁶Wápchiboó chénewã teonit í jumuchah, weemdíh jepahnidihjeh wã ubbipna caá. Biíh á chãóbipna caá”, Jesús át niijíp wut jí.

³⁷Páant á niijíchah joinít, á bohénit caandíh nin pah ít úbhb joyóp wut jí:

—¿Dedboo tigaá páant á yapbi? ít niijíp wut jí.

—Jóopwã í jíij júuduchah ennit, nuñúp á moopópbóo jéihna, biáboó ñi bidcan niít. Páant ñi jéihyat pah, dedjih wã jwáub dei jüúwáchah jéihna, biáboó bidcat caá náahap, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

* 17.26 Gn 6.5-8 * 17.27 Gn 7.6-24 * 17.28-29 Gn 18.20—19.25 * 17.31 Mt 24.17-18; Mr 13.15-16 * 17.32 Gn 19.26 * 17.33 Mt 10.39; 16.25; Mr 8.35; Lc 9.24; Jn 12.25

**Ēemp wunnih
mi uúbh tac buugáat naawát**

18¹Túttimah, Diosdih í uúbh cádahcat pínahdih bohéna, nin pah Jesús á bohénitdih át níj naawáp wut jí: ²“Bíic tútchidih yéejat peéh chájat túttni á jumup be. Caán Diosdih úmcan, cáacwádhíbut ápi túi chájcap be. ³Caán tútchidih éemp wunnihbut mi jumup be. Pánihna, peéh chájat túttni pebhna juibínit, ‘Weemdíh eníhcan, yeejép chájnidih ma peéh chájat tútut’, mi níjíp be. ⁴Páant mi níjíchah yuhna, dawá láa caánboó ‘Wá peéh chájcan níit’, caántdih á níjíp be. Páant á níjíchah yuhna, caántboó caandíh chah mi uúbh tac buugánap be. Páant mi uúbh tac buugánachah yap joiná, caanjéh nin pah á níj jenah joyóp be: ‘Weém Diosdih, cáacwádhíbut wá úmcan caá. ⁵Páant wá jumuchah yuhna, nintboó mi uúbh tac buugána, weemdíh mi chuúabipna caá. Pánihna, caántdih yeejép chájnidih wá peéh chájat túttipna caá’, á níjíp be”, Jesús át níjíp wut jí.

⁶Páant níjnit, Jesús queétdih nin pah át níj jéhiyanap wut jí: “Caán yéejat peéh chájat túttni ded pah á chájatdih ní túi jenah joyóo. ⁷Caán túicanni yuhna, caandíh uúbh tac buugánihdih á teo wáacap be. Diosboó túini jumna, á nífonit á teo wáacat pínahdih búdí í bidichah, queétdih maatápdih á páñat túutcan níit. ⁸Pánih túi teo wáacnit, queétdih yeejép chájnitdih waícanjeh á peéh chájipna caá. Pánih túi jepahni á jumuchah yuhna, weém nin baácboó juúub dei júóhna, daocánnit Diosdih túi jenah joinítdih wá bid juimí dée caá. Pánihna, yeebboó caandíh ní túi jenah jói cádahca bojóo”, át níjíp wut jí.

Chénewá Diosdih uúbhni naawát

⁹Páant níj péanit, “Jwiítboó túinit caá. Bitaboó yeejépwá caá”, níj jenah joinítdih Jesús nin pah át níj naawáp wut jí: ¹⁰“Chénewá Diosdih uúbhna í chájap be. Bíic fariseo á jumup be. Bíih Romanowá í maáh á wutni dinerodih

uúbhni á jumup be. ¹¹Pánihna, fariseo níhnit, nin pah Diosdih á níj uúbúp be: ‘Weém bíi déedih nuumní, yaáhdhíh yeej chájni nihcan caá. Nin Romanowá í maáh á wutni dinerodih uúbhni á yeej chájat pahbut wá chájcan caá. Bitá í yeej chájat pah wápi chájcan caá. Pánih túi jumna, “Túina caá”, meemdíh wá níjíná caá. ¹²Weém semana jumat pah chéne yeó jáap jeemp jwuhcanjeh, wápi uúbhna caá. Ded cien dinero júúdhíh wá jíib ubna, diez júúdhíh meemdíh wápi wúhna caá. Ma wutat pahjeh wápi túi chájna caá’, fariseo á níj uúbúp be. ¹³Obohjeéhtih, dinerodih uúbhnioboó á yeej chájatdih jígahna, yúapbit yaíh dao níhnit, japboó en náhacanjeh, Diosdih nin pah á níj uúbúp be: ‘Dios, weém yeejni caá. Weemdíh jígah ennit, ma teo wáacá’, á níjíp be. ¹⁴Yoobópdih yeebdíh wá naóhna caá. Caán dinerodih uúbhni áih muuná á juúub bejehchah, ‘Caán túini caá’, Dios caandíh á níj enep be. Obohjeéhtih, fariseobodíh ‘Caán túini caá’, Dios á níj encap be: ‘Weém túini, dedé yeejat wihcanni caá’, níjínídh ‘Meém túicanni caá’, Dios á níj enna caá. Obohjeéhtih, ‘Meemjéh caá túini. Weém yeejni wá jumuchah, weemdíh ma jígah en teo wáacá’, níjíniboodíh Dios á wéi enna caá”, Jesús át níjíp wut jí.*

**Jesús wébitdih á uúbat
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)**

¹⁵Bíih láa, cáacwá í túuhnitdih á teo jáha uúbat pínah níjíná, Jesús pebhna ít ub juibínap wut yuh jí. Obohjeéhtih á bohénitboó queétdih ennit, ít jípónih júihñup wut jí. ¹⁶Páant í júihñuchah ennit, Jesús wébitdih júúwát túutnit, á bohénitboodíh nin pah át níjíp wut jí: —Queét wébit wá pebhna í júúwá naáh. Í júúwát déedih ní jáhca bojóo. Queét paníhnit Diosdih chah í túi jenah joiná caá. Páant moonájeh Diofhwá í jéih jumna caá. ¹⁷Yoobópdih yeebdíh wá naóhna caá. Nit Diosdih í túi jenah joyát pahjeh yeebboó ní jenah joicáh, Dios ní maáh á nihcan níit, át níjíp wut jí.

* 18.14 Pr 29.23; Mt 23.12; Lc 14.11

**Dawá bíí déedih bíbohni
Jesúsdih á wúbh joyát
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)**

¹⁸Páant niijníji Jesús á bohénit bícdih á bejehchah, judíowá í maátajeéh jumni caandíh wúbh joyódih át jwíbínap wut jī.

—¿Tái Bohení, páantjeh Diosjeéh táí jumíhna, ded pah tigaá wá chájbi? át niijíp wut jī.

¹⁹—¿Dépanih tigaá ‘Táini’, weemdíh ma níj? Diosjeh caá táini. ²⁰Dios á wutatnadih ma jéihna caá. ‘Ma áa nihcannihjīh ma yéej chájca bojoó.’ Cáčcdih ma mao yohca bojoó.* Ma nūmcá bojoó.* Ma yeeca bojoó.* Ma mánadih táinijeh ma chájáp’,* Dios á niijíp jī. Caán á wutatnadih jepahat caá náahap, Jesús át niijíp wut jī.

²¹—Wébít jumna, wá yap yohcatji pah, buubut bíic yoobó wá yap yohcan caá, Jesúsdih át niijíp wut jī.

²²—Diosjeéh ma táí jumat pínah, bainí meemdíh á judhna caá. Nihat míih bíí déedih jíib chájadih ma bejeé. Pánih jíib chájnit, caán jíibdih moh yéejnitdih ma wúhúú. Páant ma wáhuchah, nin baácboó ma bíbohatji chah táini míih pínah Dios pehbboó á jumbipna caá. Wá niiját pah cháj péa, wájeéh ma péé jūúwá, Jesús caandíh át niijíp wut yah jī.

²³Obohjeéhtih, páant á niijichah joiná yuhna, caánboó dawá bíí déedih bíbohni jumna, áih bíí déedih jíib cháj wúhíhcan, búdí át jígahap wut jī.

²⁴Páant á jepahcatdih ennit, Jesús nin pah át niijíp wut jī:

—Ded dawá bíí déedih bíbohni Diosdih á jepahfichah yuhna, caandíh á buona caá. ²⁵Camelloboó awí fitbitdih á waad yábac bejhichah nihna, áta buo tagaá. Pánihat pah, dawá bíí déedih bíbohni Dios á maáh jumupboó á waadíhichah, búdí á buona caá, át niijíp wut jī.*

²⁶Páant á niijichah joinit, bita caandíh nin pah ít niijíp wut jī:

—Páant ma niijichah bácah, Dioíh pínah ded á jéih jumcan níit, ít niijíp wut jī.

²⁷—Cáacwá ded pah í jenah joyátjīhjih í táí chájíhna yuhna, Dios pehbboó í jéih bejcan níit. Diosjeh caá iiguípná bejnit déedih á táí ubup. Caanjéh tigaá nihatdih cháj beedáni. Dedé jéihcat pínah caandíh á wihcan caá, Jesús át níj jepahap wut jī.

²⁸Páant á niijichah joinit, Pedroboó caandíh nin pah át niijíp wut jī:

—Weemdíh ma joi jwúhúú. Majeéh péeat túut niijná, jwíitboó nihatdih jwí cádahap jī, át niijíp wut jī.

²⁹⁻³⁰—Yoobópdih yeedbíh wá naóhna caá. Diosdih jepahni áih mūddíh, á mánadih, á déewádh, yaddih, á wehdih cádah bejnit, nin baácboó á jum jwúhuchah, Dios chah dawá caandíh á wúhbipta caá. Pánihna, á wunat túttimahbut, Diosjeéh páantjeh á jumbipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

**Jesús á wunat pínahdih
á jwúub naáwát**

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹Páant níj péanit, Jesús doce á bohénitdih chibít yúúp buéj át numah bejep wut jī. Pánih bejnit, nin pah queétdih át níj naáwáp wut jī: “Bainí yeedbíh wá naáwíhna caá. Buu Jerusalén tútchina bejna caá jwí chájap. Caanná jwí jwíbínachah, Dios naáwátdih naóh yapanit jon játih í daacátji bíic yoobó weém nihat cáacwá úud jehé wá yapbipna caá. ³²Weemdíh teonit, judíowá nihcannitdih í jwúub wáh yapabipna caá. Páant í wúh yapanachah, queétdih weemdíh deoh naóhnt, mao mác cóí jáha, yeejép wéhe, péinit, í mao yohbipna yah caá. ³³Obohjeéhtih, bíic peihcanni yeó jáap túttimah, wá jwúub boo pud jūóhbipta caá”, queétdih át niijíp wut jī.

³⁴Páant á niijichah joiná yuhna, á bohénit ded pah á naáwátdih ít beh joicáp wut jī.

**Jéih encannidih Jesús á booaat
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)**

³⁵Jesús wá Jerusalén tútchina bejna, Jericó tútchina ít tóah jwíbínap wut jī.

* 18.20 Ex 20.14; Dt 5.18 * 18.20 Ex 20.13; Dt 5.17 * 18.20 Ex 20.15; Dt 5.19
* 18.20 Ex 20.16; Dt 5.20 * 18.20 Ex 20.12; Dt 5.16 * 18.24-25 Pr 11.28

Caanjíh jéih encanniboó namá jwéejdih chúudnit, dinero uúbhna át chājap wut jī.
³⁶Pánih chúudnit, dawá ā pebh ī yap bejchah joinít, queédih nin pah át niij uúbh joyóp wut jī:

—¿Dépanih tigaá dawá cáacwā ī yap bej? át niijíp wut jī.

³⁷—Jesús, Nazaret tútchidih bóo ā yap bejna caá, caandíh ít niij jepahap wut jī.

³⁸Páant ī niijíchah joinít, caán át ej jwíhip wut jī.

—iJesús, David juima, Dios ā wahní, weemdíh ma jíghah eneé! át niij náac ejep wut jī.

³⁹Páant ā niij náac ejchah joinít, Jesúsdi h waóhñitboó, nin pah ít niijíp wut jī:

—iMa laihca bojoó! caandíh ít niij jípnih jūihñap wut jī.

Páant ī niij jūihñuchah yuhna, caánboó chah át wēp ejep wut jī.

—iDavid juima, Dios ā wahní, weemdíh ma jíghah eneé! át jwáub niij náac ejep wut jī.

⁴⁰Páant ā niij náac ejchah joinít, Jesúsboó chāo nūhñit, caandíh ā pebhna át ub bejat tútup wut jī. Páant ā bejat tútuchah joinít, jéih encannidih Jesús pebhna ít ub bejep wut jī.

Á pebhna ī ub juibínachah, nin pah caandíh át niij uúbh joyóp wut jī:

⁴¹—¿Ded pah wā chājat tigaá ma náah? át niijíp wut jī.

—Maá, jéih enatdih caá wā náahap, át niij jepahap wut jī.

⁴²—iMa eneé! Weemdíh táí jenah joiná, ma boona caá, Jesús caandíh át niijíp wut jī.

⁴³Páant ā niijíchahjeh, jéih encanniji át yoób enep wut jī, buca. Pánih ennit, Jesúsjeé h bejna, Diosdih bádí át wēi naáwáp wut jī. Pánihna, bita caán jéih encanniji ā enechah ennit, queébtut Diosdih bádí ít wēi naáwáp wut jī.

Zaqueo Jesúsdi h ā jwááat

19 ¹Jesús wā Jericó tútchihna juibínit, bac bejat tút ít chājap wut jī. ²Caán tútchidih Zaqueo wūt jumni át jumup wut jī. Caán

Romanowā ī maáta dinerodih uúbat túttnit ī maáh jumna, bádí dinero át bíbohóp wut jī. ³“Caán dedna tigaá”, niijnít, Jesúsdi h át eníhip wut yah jī. Oboghéehñit, ā eníhñichah yuhna,

japcanni dahbit ā jumuchah, dawá cáacwā caandíh ít jāhap wut jī.

⁴Pánihna, Jesús ā yap bejchah, táí enat tút niijná, cáacwádi h nāo yap bejnit, sicómoro wūt jumni nahdih aab béjnit, caanjíh Jesúsdi h át pái lajap wut jī. ⁵Caanjíh ā pái lajachah, caan náh páujdih Jesús juibí nūhñit, Zaqueodih chéi ennit,

—iZaqueo, waicanjeh ma dei jūáwá! Buu míh muúboó wā chāo jwúhñipna caá, Jesús caandíh át niijíp wut jī.

⁶Páant ā niijíchah joinít, Zaqueoboó wēpép dei jūóh, bádí wēinit, áih muuná Jesúsdi h át numah bejep wut jī. ⁷Jesús caandíh ā pej jum bejchah ennit, ni h cáacwā íijnit, queéjeh nin pah ít míc niijíp wut jī:

—Jesús tabit yéejniíh muuná ā bejna caá, ít niijíp wut jī.

⁸Áih muuná numah juibínit, queédih át numah jeémép wut jī. Pánih jeémép chúudniji Zaqueoboó nāh nūhñit, Jesúsdi h nin pah át niijíp wut jī:

—Maá, meemdíh bainí wā naáwát tút caá. Wā yéejatdih cádah, túiniboodíh tút nuumnít, moh yéejnitdih ni h wíh bíí déedih tac yoób wā wúhñipna caá. Ded dinero wā yee uúbhñidih cuatro láa wā jwúhñabipna caá, át niijíp wut jī.

⁹Páant ā niijíchah joinít, nin pah caandíh Jesús át niijíp wut jī:

—Abrahamji Diosdih ā jepahat jíib, Dios caandíh át túi ubup wut jī. Buu meembát Diosdih ma jepahat jíib, Abrahamji ā juima yoobát ma jumna caá. Páant ma jumuchah, meém, majeéh jumnitbút iiguípna bejnit déejidih Dios ā táí ubna caá. ¹⁰Weém ni h cáacwā úud jeé, buudñit panihñitdih bidnit, táí ubat tút niijná, wā jūáwáp be, Jesús át niijíp wut jī.*

* 19.10 Ez 34.16; Mr 18.11

Dinero júduna naáwát
(Mt 25.14-30)

¹¹Páant ā niijchah jointiboó Jerusalén tútchi pebhjeh jumna, caanná juibínit, “Maáh ā waadbípna nacaá”, ī niij jengah joyátdih jéihnit, nin pah queétdih át niij bohénap wut jī: ¹²“Áih baácdih moondíh wutat túut niijná, ī maáh wúuh bíih baáboó maáh waad jwáhudih ā bejep be. ¹³Á bejat pínah játih, chénat pah téihya caandíh teo wúhndih ā bid wáacap be. Ī wáac juyúchah, queét nihatdih bíic yoobó bádí júb jumni míc dinero júdanadih ā wúhup be. Wúhndit, ‘Wá jwúub júúwát pínah játih, nin dinerojih ní júb chāj teo pánaá’, ī maáh pínah queétdih ā niijp yuh be.

¹⁴Obohjeéhtih, áih cáacwá caandíh eníhcan, ā maáh jummatdih náahcan, biquínadih chah maáhdih naáwádih ī bejat tútup be. ‘Jwíitboó caán ā maáh jummatdih jwí náahcan caá’, ī niij naáwát tútup yuh be.

¹⁵“Obohjeéhtih, caánboó maáh waadníit, ā jwúub juyúp be. Jwúub junínit, ī tewatdih jéihyat túut niijná, caandíh teo wúhndih ā jwúub bid wáacap be.

¹⁶Jwíih waóh junínit nin pah ā niijp be, ‘Maá, ma wúhni júdujih júb chāj teonit, diez júdudih wá jwúub júb ubup be’, ā maáhdih ā niijp be. ¹⁷Páant ā niijchah jointit, ‘Ma táí chājap be. Weemdíh táí teo wúhni ma jumna caá. Bainíbitíjhjeh ma táí chājat júb, diez tútchinadih moondíh ī maáh meemdíh wá waadána caá’, ā maáh caandíh ā niijp be. ¹⁸Caán túttimah junínboó ‘Maá, ma wúhni júdujih júb chāj teonit, cinco júdudih wá jwúub júb ubup be’, ā maáhdih ā niijp be. ¹⁹Páant ā niijchah jointit, ‘Meém ma táí chājat júb, cinco tútchinadih moondíh ī maáh meemdíh wá waadána caá’, ā niijp be.

²⁰“Obohjeéhtih, túttimah junínboó ‘Maá, ma eneé. Weemdíh ma wúhni júdudih yégueh chóojih wá táí tai jwej ámohop be. ²¹Meém túbit úm náah jumni caá. Bitadih momat túut, dicat tútutnit, meemjéh caán júbndih mapí ubna

caá. Páant ma chājatdih jéihnit, meemdíh wá úmup be’, ā maáhdih ā niijp be. ²²Páant ā niijchah jointit, ‘Meém weemdíh ma táí teo wúhcap be. Ma niijátíjhjeh meemdíh wá jwúub naóh yacbipna caá. ¿Weém úm náah jumni níit? ¿Bitadih momat túutni, dicat túutni níit? ²³Páant wá jumuchah nihna, wíih dinerodih dinero jwejap múná ma ámohochah, áta táí tagaá. Páant ma chājachah, caán múndíh teonit weemdíh chah ita wúh tagaá’, ā niijp be. ²⁴Páant niij péanit, pehbbit núhndih nin pah ā niijp be: ‘Caandíh wá wúhni júdudih dúuc wáinit, chénat pah téihya júdujih táí teoniboodíh ní wúhúá’, queétdih ā niijp be. ²⁵Páant ā niijchah jointit, ‘iObohjeéhtih, Maá, caánboó chénat pah téihya júdu jántjeh ā bíbohna caá!’ caandíh ī niijp be. ²⁶Páant ī niijchah jointit, ‘Ded ā bíbohnijih táí teonidih chah wá wúhbiipna caá. Obohjeéhtih, ded ā bíbohna yuhna, ā táí teocat júb, ā bíbohndih wá dúuc wáibipna caá.’ ²⁷Weemdíh eníhcanntit, ī maáh wá jummatdih náahcannitdih, ninna ub júóhntit, wá enepdih ní mao yohoó’, ī maáh ā niijp be”, Jesús át niijp wut jī.

Jesús wá Jerusalénna ī waadát
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸Páant niij péa, cáacwádih chibít yúúpbít waóh bejnit, Jerusalén tútchina Jesús wá it toáh púuh laab béjep wut jī. ²⁹Pánih toáh púuh laab béjnit, Betfagé wút jumni, Betania wút jumni tútchina pebh, Olivo Jeé púujdih it juibínap wut jī. Pánih juibínit, Jesús chénewá ā bohénitdih wahnit, nin pah queétdih át niijp wut jī:

³⁰—Con jígohni tútchibitdih ní bejeé. Waad juibínitjeh, burro wúuh cáacwádih duo jwúhcannidih ní jwááhbiipna caá. Caandíh ī chéwat tópdih watnit, ní ub jwúub júúwú. ³¹Yeebdíh enni ‘¿Dépanih caandíh watnit, ub bej tigaá ní chāj?’ ā niij úubh joyóchah jointit, ‘Jwí Maáh ā náah jwúhna caá’, ní niij jepahaá, Jesús queétdih át niijp wut jī.

* 19.26 Mt 13.12; Mr 4.25; Lc 8.18

³²Páant ā niijíhchah joinít, ít bejep wut jī. Caanná juibínit, Jesús ā niijátji pahjeh ít jwááap wut jī. ³³Pánihna, burro wúhhdih í watachah ennit,

—¿Dépanih caandíh wat úb bej tigaá ní chāj? ā monó ít níj úúbh joyóp wut jī.

³⁴—Nindih jwī Maáh ā náah jwúhna caá, ít níj jepahap wut jī.

³⁵—Páant ta tigaá. Ní úb bej jwúhúú, í níj jepahachah joinít, Jesús ā páñapboó ít úb jwúúh bejep wut jī. Pánih úb juibínit, Jesús ā chúúdat pínah niijná, íh jih bóo yégueh chóonadih too dūgnit, burro wúhhdih ít cáagap wut jī. ³⁶Pánih púúh laáb chúúdnit, ā bejchahjeh, ā játih waóhñit, caán í maáh pínahdih í weñat júutna, íh jih bóo yégueh chóonadih too dūgnit, namádih ít jwe j waáwáp wut jī. ³⁷Pánih bejnit, Jerusalén tútchina toáh juibí, Olivo Jeé páújdih dei juibínit, Jesús ā wép chájatjinadih náhnit, Diosdih búdí wéina, nin pah ít níj ejep wut jī:

³⁸—iTáina caá, Dios! iMeém caá nin jwī Maáh pínahdih mat wahap taga! iNin ma wahnidih ma túi teo wáaca! Páant jwī maáh ā jumuchah, majeéh jwī túi jumbipna caá. iNin baácđih jumnit jeáboó jumnitbút meém chah wépní Maáhdih í wéi naáwá naáh! ít níj wéi ejep wut jī.*

³⁹Páant í níj wéi ejechah joinít, íjeéh péenit fariseowā nin pah Jesúsđih ít níj júihñup wut jī:

—iBohéní, páant bóojeh! Ma bohénitđih ma ej cádahat tútú, ít niijíp wut yuh jī.

⁴⁰Obohjeéhtih, Jesús queéđđih nin pah át níj jepahap wut jī:

—Yoobópđih yeebdíh wā naóhna caá. Queéđ í yayáchah, nin ñajni jee dáhnaboó áta wéi ej tagaá, át niijíp wut jī.

⁴¹Pánihna, Jerusalén tútchina toáh juibínit, caandíh enna, caán tútchidih moondíh jígahna, át juñup wut jī.

⁴²Pánih júinít, nin pah át niijíp wut jī: “Yeéb Jerusalén tútchidih moón buu yeó jáapna ded pah ní túi jumát pínahdih jéihna nihna, áta túi tagaá. Obohjeéhtih, weemdíh jepahcan, ní túi jumát pínahdih

ñi beh joicán caá. ⁴³Maátcanjeh yeebdíh enñcannit níh tútchidih í túi bóod chúi ñuh púúđ bejyipna caá, yeéb tútchi díttboó jumnit ní jéih jwei báccat pínah niijná. ⁴⁴Pánih chájna, níh tútchidih í túi boto mao jéena beedábipna caá. Nihat yeéb díttboó jumnitđih, ní wehdihbút í mao yoh beedábipna caá. Dios yeebdíh teo wáacni pínah weemdíh ā wahachah yuhna, ní jepahcatji jiiib páant yeejép ā yapbipna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

Jíib chájnitđih Dioh muumánt

Jesús ā ñuun bácaat

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵Jerusalén tútchidih waád juibínit, Dioh muú jóocmant bóo juúhdih Jesús wā ít waad béjep wut jī. Pánih waad béjnit, Diosdih í wúhat pínah nuñupwáđih jíib chájnitđih Jesús át ñuun bácanap wut jī. Pánih ñuun bácanit, queéđđih nin pah át níj júihñup wut jī:

⁴⁶—Dios naáwáđđih naóh yapani nin pah át níj naóh daacáp tají: ‘Wíih muú weemdíh úúbat muú pínah caá’, Dios ā niijná caá,* át níj daacáp tají. Obohjeéhtih, yeébbó Diosdih úúbáđih júóhñitđih yeenit, chah ní jíib waadá úúbhna, nuumñit í wáac juyát muú pínah ñit cháap taga,* át niijíp wut jī. Queéđđih júih péanit, át bac bejep wut jī.

⁴⁷Yeó jáap jumát pah Jesús Dioh muuná bohénadih ápi bejep wut jī. Páant ā bohénachah ennit, sacerdotewā í maáta, Moisés ā wutatjidiđ bohénit, bita maátabút caandíh ít mao yohíhip wut yuh jī.* ⁴⁸Obohjeéhtih, ā bohénachah joinít, nihat cáacwáboó búdí ít weñep wut jī. Páant í weñechah jéihñit, í mao yohat tút niijná yuhna, ít jéih teo jwuhcap wut jī.

Jesús ā wépat

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20 ¹Biéh yeó jáap Jesús Dioh muú jóocmant bóo juúhboó cáacwáđđih át bohénap wut jī. Páant ā bohénachah, sacerdotewā í maáta, Moisés ā wutatjidiđ bohénit, bita

* 19.38 Sal 118.26 * 19.46 Is 56.7 * 19.46 Jer 7.11 * 19.47 Lc 21.37

maátabut caandíh nin pah ít níj úúbh joyóp wut jí:

²—Jwiít dih ma naáwá. ¿Defh wēpatjíh tibeé jwíin páant ma chá? ¿Déhe tibeé meemdíh páant á wut? ít níjíp wut jí.

³Páant í níjíchah joinít, Jesúsbut nin pah át níj úúbh jói jwúubanap wut jí:

—Weembát yeebdíh wá úúbh joibípna caá. ⁴¿Juan Daabánidih déhe tigaá át daabáát túutji? yeé ñi jenah joyóchah. ¿Dios át wutjican taniít? ¿Cáacwájuh níít ít daabáát túutji? Jesús queétdih át níjíp wut jí.

⁵Páant á níjíchah joinít, queétjeh nin pah ít míc níjíp wut jí: “¿Ded pah tigaá jwí níj jepah bí? ‘Dios caandíh át wutap taga’, jwí níj jepahachah, caánboó ‘Páant á jumúchah yuhna, ¿dépanih tí caandíh ñi jepahcan?’ jwiít dih á níj jühbipna caá. ⁶Obohjeéhtih, ‘Juan Dios naáwát dih naóh yapani yoobát á jumup jí’, nihah cáacwá í níj jenah joiná caá. Páant í níj jenah joyóchah, jwiítboó ‘Cáacwájuh caandíh ít daabáát túutji taga’, jwí níj jepahachah, queétjee dáhnajíh yohnit, jwiít dih í maobipna caá”, ít níjíp wut jí.

⁷Pánih míc wéhe péanit,

—Jwí jéihcan caá, ít níjíp wut jí.

⁸—Caán láa bácah weemdíh wutnidih weembát yeebdíh wá naóhcan níít, Jesús queétdih át níjíp wut jí.

Jiwá iguúhadih yeejép teo wühnit naáwát

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹Páant níj péanit, nin naáwátjíh cáacwádih át bohénap wut jí: “Bíic newé jiwá iguúhdih á momop be. Mom péanit, bitadíh áih iguúhadih en dawá túutnit, bíh baácboó jib jwuhádih á bejep be. Pánih bejniji maatáp dih á jgohcap be.*

¹⁰Túttimah, iguúh ei láa, áih iguúh jíibdih náahna, caandíh teo wühnidih áih iguúhana á wah bojop yuh be. Obohjeéhtih, caanná á jwibínachah, iguúhadih en daonítboó caandíh teonit, í maáih pínahdih wühcanjeh, í pñi ñuun yóh jwúaba bojop be. ¹¹Túttimah, iguúha mínah bíh caandíh teo wühnidih á jwúub wahap yuh be. Obohjeéhtih, á

jwibínachah enna, caandíhbut bíic yoobó yeejép níjnit, jíib wühcanjeh, í maó ñuun yóh jwúaba bojop be. ¹²Páant í chájat túttimah, bíhdih jwuh á jwúub wahap yuh be, páant muntih. Obohjeéhtih, caandíhbut bíic yoobó í maó ñuun yóh jwúaba bojop be.

¹³“Páant í chájatjidih ennit, iguúha mínah nin pah caanjéh á níj jenah joyóp be, ‘Buu bíic peihcanni láa wá wahnitjidih ít yeejép chájar tagaá. ¿Buu ded pah tigaá wá chájbi? Wá wúúh wá oinidih wá wahachah, caánboodíh yeejép chájat úumnit, í jepahmi nacaá’, á níj jenah joyóp yuh be. ¹⁴Obohjeéhtih, iguúhadih teonitboó í maáh wúúh á juyúchah ennit, nin pah í míc níjíp be: ‘Jwí maáh á wunúchah, ninboó iguúha mínah á jumipna caá. Pánihna, nin iguúhadih jwiítjeh bíbohah túut níjina, ¿caandíh jwí maó yoh jíih?’ í míc níjíp be. ¹⁵Páant níjnit, í maáh wúúhdih teonit, iguúhamant ub bac bejnit, í maó yohop be.

“Pánih maó yohat doonádih joinít, í maáhboó ¿ded pah tigaá queétdih á chájbi? ¹⁶Áih iguúhana jwúub jwibínit, á wúúhdih í mawatji peéh queét teonitdih á maó yohbipna caá. Queétdih maó yoh péanit, áih iguúhadih bitaboodíh á wühbipna caá”, Jesús cáacwádih át níjíp wut jí.

Páant á níjíchah joinít,

—iMa níjít pah á yapca bojo naáh! cáacwá ít níjíp wut jí.

¹⁷Páant í níjíchah joinít, Jesús queétdih ennit, nin pah át níjíp wut jí: —Obohjeéhtih, caan páh tigaá á jumipna caá. Caandíhjuh muntih Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át níj naóh daacáp tají:

“Múú teonit túini jee dáhnadih ñíonit, í náahcanni dahdih í yohop yuh be. Obohjeéhtih, queét í yohni dahdihjuh tigaá Dios á ñíwip. Caandíh ñíonit, áih muu pánihnidih chájna, caán muudíh túi jenah enat túut níjina, choójboó caan dáhdih á jwíih jwejep be. Caán jee

* 20.9 Is 5.1

pánihni Dios ā wahní pínah tígaa', āt níj daacáp tají.

(*Sal 118.22*)

¹⁸Pánihna, ded jéih encanni dée pah caan dáhdih tóoc buúgní áih bácah dajni ā jumbipna caá. Obohjeéhtih, deddih caan dáh ā buúg jéen néehnit, ā boto yoh bojipna caá. Páant ā yapat dée, ded weém Dios ā wahnidih jepahcan, buudní ā jumbipna caá", Jesús queétdih āt niijíp wut jī.

¹⁹Jesús caán naawátjīh ā bohénachah joinít, "Jwiítdih niijná caá ā chājap", Moisés ā wutatjidih bohénit, sacerdotewā ī maátabut it níj jéihyep wut jī. Pánih jéihnit, Jesús ā naóh péanachahjeh, itih tewíhip wut yuh jī. Obohjeéhtih, cáacwáboodíh úmna, Jesúsdi h it jéih teo jwuhcap wut jī.

Romano maáta

ī úbát túatni dinero júdu

(*Mt 22.15-22; Mr 12.13-17*)

²⁰Pánih jéih teo jwuhcan, débólih teonit, ī maátadih wúhat túat niijná, caandíh encanni pahjeh, it en űúún péenap wut jī. Pánihna, bita túnit pah jígohndihbut Jesús pebh it wahap wut jī, mácah ā jepahachah, ī naóh yacat túat niijná. ²¹Queét yeenitboó Jesúsdi h nin pah it níj úb h joyóp wut yuh jī:

—Bohéní, yecanni jumna, Dios ded pah jwiítdih ā chājat tútatdih yoobópdih ma bohéatdih jwí jéihna caá. Ded pah cáacwā jwí niijíchah, maáta ī jumuchah yuhna, úmcanjeh yoobópdih mapí naóhna caá. Páant yoobópdih naóhni jumna, nin jwí úb h joyátdih ma jepahaá: ²²¿Roma baácdih moón ī maáh César ā úbát túatni dinero júdu di h caandíh jwí wúhuchah, ā táí níit? it niijíp wut jī.

²³Páant ī niijíchah, ī yeeatdih jéihnit, nin pah queétdih Jesús āt níj úb h joí jwúubanap wut jī:

²⁴—Dinero júdu di h weemdíh űi júutá. ¿Caán júdu di h deih móot, deih wút tígaa' ā jum? āt niijíp wut jī.

—Césari h móot, áih wútbu t ā jumna caá, it níj jepahap wut jī.

²⁵—Caán láa bácah caán júdu Césari h pínah caá. Pánihna, áih pínah ā jumuchah, caandíh wúhat caá náahap. Obohjeéhtih, Dioíh pínah mácah ā jumuchah, Diosboodíh űi wúhúú, Jesús queétdih āt niijíp wut jī.

²⁶Páant ā níj jepahachah joinít, queét caandíh mácah jepahat túatíh nitboó joí yai űúh bejnit, it jéih jwúub yee úb h joicáp wut jī.

Cáacwā ī jwúub boo pu d júúwát pínah

(*Mt 22.23-33; Mr 12.18-27*)

²⁷Páant queétdih ā jepahat túttimah, biquína saduceowā jwuh Jesús pebh it jwibínap wut jī. Queét saduceowā "Cáacwā wunna, ī jwúub boo pu d júóhcan níit", niijnít it jumup wut jī.*

²⁸Pánih jenah joinít, nin pah Jesúsdi h it niijíp wut jī:

—Bohéní, nin pah Moisés āt níj daacáp tají: 'Weép jeñé weh wihcanjeh ā wunuchah, ā úudboó weép jeñé áajidih jwúub áa jumap caá náahap. Pánihna, ā úudboó áa wih jwuhcanni jumna, éemp wunnidih ā bíboho naáh, ā úud jeñé báadhda weh pah ī weh jumap pínah niijná', jwiítdih Moisés āt níj daacáp tají.* ²⁹Bíic weh setewā ī jumup be.

Weép jeñéboó áa jum, weh wihcanjeh ā wunup be. ³⁰Á úudboó weép jeñé áajidih ā jwúub áa jumup yuh be. Páant áa jumap túttimah, weép jeñé pahjeh muntih, weh wihcanjeh caanbút ā wunup be.

³¹Túttimah bóobut weép jeñé áajidih jwúub áa jumna yuhna, caanbút weh wihcanjeh ā wunup be. Páant mícijeh queét ni hat ī buú d beedép be. ³²Páant mi weha mána ī wun beedát túttimah, ī áajibut mi wunup be. ³³Pánihna, queét ni hat ī áa jumnihji, ni hat cáacwā ī jwúub boo pu d júúwúchah, ¿ded áa tígaa' mi yoób jumbi? saduceowā Jesúsdi h it níj úb h joyóp wut yuh jī.

³⁴Páant ī niijíchah joinít, Jesús nin pah āt níj jepahap wut jī:

—Nin baáboó jumna, yad pínahdi h ípí úbna caá. Í weh yatádi hbut ípí wúhna caá. ³⁵⁻³⁶Obohjeéhtih, wunnitji ī jwúub

* 20.27 Hch 23.8 * 20.28 Dt 25.5

boo pud jūúwát túttimah, Dios weh jumna, jeáboó jumnit, ángelwā pah ī jwúub wuncan níft. Pánih jwúub wuncan, ī jwúub áa jumcan níft.

³⁷Obohjeéhtih, wunnitji ī boo pud jūúwát pínahdih yeéb nī jéihyatdih náah yacna, nin pah wā níj naóhna caá: Moisésji iigní chálíhdih ā enatjidih nin pah āt níj daacáp taji: ‘Dios nin pah weemdíh ā níijp jī: “Weém Abraham, Isaac, Jacob ī Maáh caá”, ā níijp jī’, Moisés āt níj daacáp taji.’ ³⁸Ī wunat túttimah yuhna, ‘Ī Maáh caá’, Dios āt níijp wut jī. ‘Ī Maáh caá’, ā níjátjidih jéihnit, báadhnit ī jumtadīh jwī jéihna caá. iDios báadhnitdihjeh Maáh ā jumna caá! Pánihna, cáacwāh bāchā ā wunuchah yuhna, íih caolih páantjeh ā báadhna caá, Jesús āt níijp wut jī.

³⁹Páant ā níjíchah joinít, bita Moisés ā wutatjidih bohénitboó,

—Ma táí jepahap be, Bohéní, ĩt níijp wut jī.

⁴⁰Páant ā jepahachah joinít, úmna, bitabat caandíh ĩt jwúub úbh joicáp wut jī.

¿Cristo déhe ā jumna tigaá?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹Jesús queétdih nin pah āt jwúub níj úbh joyóp wut jī:

—‘Dios ā wahni pínah Cristo David jumna ā jumtipna caá’, ĩ níj naóhna caá. ¿Páant níj naóhna, ded pah níj bohé tigaá ĩ chāj? ⁴²Davidjijeh Salmos ĩ níjní tólihdih nin pah āt níj daacáp taji:

‘Wā Maáhdih Dios nin pah ā níjní caá: “Wā jéihyepmant bóo bawámant ma chúudá.

⁴³Pánih chúudnit, nihadīh ma wutuchah, meemdíh en jéihnitdih wā yap yohat tútbitna caá”, ā níjní caá’, Davidji āt níj daacáp taji.

(Sal 110.1)

⁴⁴Páant níj daácnit, Davidji Cristodih ‘Maá’, āt níijp wut jī. Páant ā níjíchah yuhna, ¿ded pah Cristo David jumna āt jumji? Jesús āt níijp wut jī.

Moisés ā wutatjidih bohénit ĩ táicat

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵Páant níj péanit, nihat ájeéh péanit ĩ joyóchah, nin pah ā bohénitboodíh Jesús āt níj naáwáp wut jī: ⁴⁶“iMoisés ā wutatjidih bohénitdih nī táí chāja chaáh! Queét maátni yégueh túini chóo duonít, cáacwā ĩ enepdih ĩpí táoh jib bejna caá. Bíí dée jíib chājapboó bita queétdih túi wēi jwááh úbátidih ĩpí náahna caá. Jwíit judíowā jwī bohéat mūdíh waáwápboó ĩpí chúudna caá, nihat cáacwā queétdih ĩ túi wēi enat pínah níjní. Numah jeémépboobút bejnit, waáwápboó míicjeh chúudna, ĩpí wēina caá.

⁴⁷Obohjeéhtih, queét éemp wunnit yaádíh múnadíh ĩpí déuc wáina caá. Páant queét yaáhdíh ĩ déuc wáina yuhna, cáacwā ĩ enepdih Diosdih maatápíh ĩpí úbhna caá, queétdih ĩ wēi enat pínah níjní. Páant ĩ chājat jíib Dios queétdih búdí ā peéh chājipna caá”, Jesús āt níijp wut jī.

Éemp wunnih Diosdih mi wūhat

(Mr 12.41-44)

21 ¹Jesús ā enechah, Dioíh mūdíh jumni dinero júduna ámohat pahidih búdí dinero bíbohnitboó Diosdih ĩ wūhni júdnadih ĩt yacap wut jī. ²Páant ĩ yacachah, éemp wunnihbut chéne júdubitdih mi yacachah, āt enep wut jī.

³Páant ĩ yacachah ennit, nin pah ā bohénitdih āt níj naáwáp wut jī:

—Nint éemp wunnihboó moh yéejnih yuhna, queét chah mi wūhap be. ⁴Queét búdí dinero bíbohnit, ĩ náahcanni júdnadih Diosdih ĩ wūhap be. Obohjeéhtih, caántboó bainíbit bíbohni nihat bíh pah bóonadih mi jíib chājat déedih Diosdih mi wūh beedánap be, āt níijp wut jī.

Dioíh mūdíh bita ĩ yohat pínah

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵Biquína ā bohénit Dioíh mūdíh wēi ennit, nin pah ĩt níj míic wéhenap wut jī:

* 20.37 Ex 3.6

—Nin muá túini caá. Túini jee dáhnajih it chájjip taga. Nin díftboó cáacwá Diosdih i wáhnibut túini caá, it niijíp wut jī.

⁶Páant i niijíchah joinít, nin pah queétdih Jesús át niijíp wut jī:

—Maátcanjeh, nihat buu ni wēi ennidih yeebdíh eníhcannitboó i boto mao jéna beedábipna caá. Biíc jee dáh bih dahjih lajni ā wihcan niít, át niijíp wut jī.

**Péeni yeó jáap játih
ded pah ā yapat pínah
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)**

⁷Páant ā niijíchah joinít, queétdboó nin pah it niij wábh joí enep wut jī:

—Bohéní, páant ma niiját édbólih tigaá ā yapbi? ÉDed pah tigaá jwiít jwī jéihbi? it niijíp wut jī.

⁸Páant i niijíchah joinít, nin pah át niij jepahap wut jī: “iYeéb ni túi chája chaáh! Bitā i yeeatdih ni joicá bojoó. ‘Weém Cristo caá’, niij yeenit, dawá i jōhóhbirna caá. ‘Yeejépwā ni maáta i wēpat déuc wáinit, yeebdíh túi ubni pínah ā jumna caá’, i niijíchah yuhna, yeébbóo ni joyáh bojoó. ⁹Dawá baácdih moón i míic mawat doonádih joinít, bih baácdih moón i maátadih yohíhna, i míic mawat doonádihbut joiná, ni éumca bojoó. Péeni yeó jáap játih páant ā yapbipna caá. Obohjeéhtih, caán péeni yeó jáap caán láajeh ā nihcan niít.

¹⁰“Caán láa biíc baácdih moón bih baácna bejnit, i míic maobipna caá. Pánihna, nihat baácboó búdí míic mawat ā jumbipna caá. ¹¹Dawá pehbóo búdí baác méméat, nuugúp láa, wépép wunat ā jumuchah, dawá i wunbipna caá. Nin baácboó tubit yeejép ā yapachah, jeámantbut éum náah jumni ā jíoghbirna caá. ¹²Obohjeéhtih, páant ā yapat pínah játih, yeebdíh eníhcannitboó teonit, yeejép i chájbipna caá. Pánih chájnít, ni míic wáacat muúdh moón maátadih naóh yacnit, nemat muúboó i nemat túutbipna caá. Wíihwā ni jumat jíib dawá baácdih moón i maátadihbut yeebdíh i naóh yacbipna caá. ¹³Yeebdíh páant yeejép i chájachah, wíih doonádih

queétdih ni naóhbirna caá. ¹⁴Páant ā yapat pínahdih jéihnit, i naóh yacachah, ded pah ni jepahat pínahdih játih ni jenah joicá bojoó. ¹⁵Weémboó ded pah ni naáwát pínahdih wā jéihyabipna caá. Páant ni naáwáchah joinít, yeebdíh naóh yacnit i jéih niij jwáubacan niít. ¹⁶Ni mána, ni éudwā, ni déewā, ni pej jumnitbut yeebdíh naóh yacnit, ni maátadih i tewat túutbipna caá, nemat muúboó i nemat pínah niijná. Biquínadih nemat muúboó nem, bitadih i mao yohbipna caá. ¹⁷Pánihna, wíihwā ni jumt jíib, nihat yeebdíh i en jáihbirna caá. ¹⁸Páant i chájachah yuhna, Dios yeebdíh ā túi wapbipna caá, ni buúdcát pínah niijná. ¹⁹Páant yeebdíh yeejép i chájachah yuhna, Diosdih cádahcan, wunna yuhna, Diosjeéh páantjeh ni túi jumbipna caá.

²⁰“Biíh baácdih moón soldadowá Jerusalén tátchidih i nuh púada bojipna caá, díftboó jumnit i jéih jwei báccat pínah niijná. Páant i nuh púada bojochah ennit, ‘Nin tátchi buúdná caá ā chájar’, ni niij jéihbirna caá. ²¹Pánih jéihnit, Judea baácdih jumnit jeená i jwei béje naáh. Jerusalén tátchi díftna jumnitboó i jwei béc beje naáh. Wápchiboó jumnit jweiná, tútchina i jwáub waad béjca bojo naáh. ²²Páant ni jweicáh, caán láa Diosdih jepahcannit judiówádih i yap yohatji jíib ā peéh chájachah, yeebdíhbut ā chūúhbirna caá. Páant i yéjeat peéh ā chájachah, jon játih Dios naáwátidih naóh yapanit i daacátjidih biíc yoobó ā jumbipna caá.* ²³Dedh wudu jumnidih, weh túuhnidihbut jweyát chah ā buobipna caá. Caán láa Dios judiówā i yéjeatdih búdí íjnit, queétdih búdí ā peéh chájbipna caá. Páant ā chájachah, nin baácdih moón tubit i jíghbirna caá. ²⁴Biquínadih i mao yohbipna caá. Bitaboodíh teonit, íih baácna jumt yoobó i ub bejbipna caá. Jerusalén tátchidih moondíh beedánit, queétd judiówā nihcannit caán tátchidih waadní, maáta i jumbipna caá. Táttimah, Dios ā jenah joyátji pah,

* 21.14-15 Lc 12.11-12 * 21.22 Os 9.7

maáta ī jummatdih ā jwúub dúuc wáibipna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

**Nihat cáacwā úud jeñé
ā jwúub dei jūúwát pínah**
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵“Caán péeni yeó jáap tóah jūúwáchah, yeó, widh, cáiwábut mácah ī jígohbipna caá, Dios ded pah ā chājat pínahdih cáacwā ī jéihyat pínah niijná. Búdí muj ā nolihat yáaati pah ā yáabipna caá. Pánihna, jeáboó jumni mácah jígohatdih ennit, búdí yáaatdihbut joiná, nihat baácdih moón túbti úumnit, búdí ī náhni dahwabipna caá.” ²⁶Pánih úumnit, nin baác ded pah ā yapat pínahdih búdí jenah joinít, jeámant jumni ā túut nuumúchah enna, náhni joicánnit pah ī jumbipna caá. ²⁷Páant ā yapachah, weém nihat cáacwā úud jeñé, maáh waadniji, mah tólihjih, búdí yeh iigátjihbut wā jwúub dei jūóhbirna caá. Páant wā jwúub dei jūúwáchah, nihat cáacwā ī enbipna caá.” ²⁸Pánihna, wā jwúub dei jūúwát pínahdih ded pah ā jút waawátidih ennit, úumcan, ni náhni dahwaca bojóo. Yeebdíh túi ubni waícanjeh wā jūóhbirna caá.

²⁹“Higuera nah, bih nahbut ded pah ā jummatdih ni náhninaá. ³⁰Caan nah jáap wawá ā jumúchah ennit, jópchi ā tóah jūúwátidih nípi jéihna caá. ³¹Pánihat pah wā niijátji bíic yoobó ā yapachah ennit, ‘Jesús nin baácboó maáh jumúdh ā jwúub dei jūúwát pínah bahnijeh ā júdhna caá’, ni níj jéihbirna caá.

³²“Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Wā niijátji bíic yoobó ā yapat pínah játih, nihat caán jút waawátidih ennitboó ī wuncan níit. ³³Nihat nin baác jeábut ā buudbipna caá. Obohjeéhtih, wā naawátboó buudcánjeh, nihat bíic yoobó ā yarpipna caá.

³⁴“Iyeéb ni túi jenah joyó chaáh! Búdí numah jeémátidih chāj, babh máihnit, dawá bíi déedih bíbohathdihjenah jenah joiná, wā jwúub dei jūúwát pínahdih ni jenah joicán níit. Pánih jenah joicán, ni jéihcat láa yeebdíh ni yeejat peéh

chājadhíh wā jūóhbirna caá. ³⁵Nihat baácdih moonbút ī jenah joicát láa wā jwúub dei jūóhbirna caá. ³⁶Pánihna, yeó jáap jummat pah tái jenah joinít, Dios ā teo wáacatdih ni úúbú, yeejép ā yapachah yuhna, weemdíh ni cádahcat túut niijná. Pánih yap yohnit, weemdíh cádahcan, weém nihat cáacwā úud jeñé pebh tíiccanjeh ni nuhbirna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

³⁷Yeó jáap jummat pah Dioíh muúboó bohénit, cheyeh jummat pah tútchimant jwúub bac bejnit, Olivo Jeéboó Jesús wā ípi jumap wut jī.” ³⁸Pánihna, cáacwáboó Jesús ā naawáchah búdí joíhnit, chebitjeh jáanit, Dioíh muúboó ípi juibí pánap wut jī.

Judas maátajih ā míic wéheat
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11;
Jn 11.45-53)

22 ¹Paacánni pandih jeémát yeó jáap, Pascua ī niijní, bahníbit át júdhup wut jī. Caán yeó jáapnadih dawá cáacwā Jerusalén tútchina ípi míic wáacap wut jī.” ²Caán láa sacerdotewā ī maáta, Moisés ā wutatjidih bohénit bíicdih, Jesúsdih ī tewat pínahdih it míic wéhenap wut jī. Obohjeéhtih, ī tewechah, nihat cáacwā íjnit, queétdih ī míic mawat pínahdih it úumap wut jī. Pánih úumna, cáacwā ī encah, ded pah Jesúsdih teonit, ī mawat pínahdih it bidip wut jī.

³Páant ī bidat pónih, nemépwā ī maáh, Judas, Iscariote ī niijnídh át waadáp wut jī. Caán Judas, Jesús ā bohéni ā jumúchah yuhna, áih jenah joyátidih át túut nuumúp wut jī. ⁴Pánih jenah joyát túut nuumníji Jesús pebh queétdih dúo wáyat túut niijná, sacerdotewā ī maáta, Dioíh muúdhíh wapnit ī maátadhíbut naawádih át bejep wut jī.

⁵Páant ā naawáchah wéi joinít, —Cáacwā ī encah, ded pah soldadowá Jesúsdih ī tewat pínah niijná, ma dúo wáyat pínah júb, meemdíh jwí júb chājbirna caá, Judasdih it niijíp wut jī.

⁶Páant ī niijíchah joinít, jepahna, cáacwā ī encah, Jesús pebhna ā dúo

* 21.25 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.31; Ap 6.12-13 * 21.27 Dn 7.13; Ap 1.7 * 21.37 Lc 19.47
* 22.1 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

wáyat pínahdih Judas át jenah joi bídip wut jī.

**Jesús ā bohénit bícdih
ā pée jeémát**

(Mt 26.27-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30;
1Co 11.23-26)

⁷Paacanni pandih jeémát yeó jáap, oveja wūhhdih ípī maoni yeó jáap, Pascua ī niijní yeó jáapdih, ⁸Pedro, Juandihbut ā numah jeémát pínah mūdđh bidat túttna, Jesús át wahap wut jī. Pánih wahnit, nin pah queétdih át niijíp wut jī:

—Pascua yeó jáapdih bícdih jwī jeémát pínahdih, nī ámohbi jwuhú, át niijíp wut jī.

⁹Páant ā niijíchah joinít,
—¿Dedjīh tigaá ámohodih jwī bejbi? Ít niij úabh joyóp wut jī.

¹⁰—Jerusalén tútchidih nī waadáchah, wáam dahjīh mah beoni yeebdíh ā jwááhbipna caá. Ájeéh bejnit, ā waadní mūdđh yeebbát nī pée waadá.

¹¹Waadní, caán muú mínahdih nin pah nī niij úabh joyoó: “¿Deyoob tigaá Pascua jeémátđih wā bohénitđih wā numah jeémát tólih pínah ā jum?” Bohéni ā niijná beé’, caandíh nī niijí. ¹²Páant nī niijíchah joinít, búdí chah bóo tólih, nihát jwī náahat jum beední tólihdih ā júutbipna caá. Caán tólihboó Pascua jwī jeémát pínahdih nī chājáa, queét chénéwádih át niijíp wut jī.

¹³Páant ā niijíchah joinít, Jerusalén tútchina ít bejep wut jī. Caanná juibínit, nihát Jesús ā niijátjī pah ít jwááap wut jī. Pánihna, queétdih júutni tólihdih waadní, Pascua í jeémát pínahdih ít chājap wut jī.

¹⁴Í jeémát hora ā juyáchah, í ámohni tólihna juibínit, Jesús ā bohénitđih át numah jeémép wut jī. ¹⁵Páant í jeéméchahjeh, nin pah queétdih át niijíp wut jī:

—iWā wunat pínah játīh, nin Pascua jeémátđih yeebdíh búdí wā numah jeémíhip be! ¹⁶Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Dios pehbhoó jwī jumát pínah játīh, chéneji nindih wā jwúub

jeémp jwuhcan niít. Dios ā jenah joyátjī pah ā maáh jumapboó bícdih jwī jwúub jeémpbipna caá, queétdih át niijíp wut jī.

¹⁷Páant niij péanit, jiwá iguúh mac jumni pamapdih úbnit, “Táina caá, Paá”, Diosdih niij péanit, ā bohénitđih át wūhup wut jī.

—Dáa, yeebjéh nī babhbaá. ¹⁸Weém páant bóojeh wā babh péa jwuhna caá. Dios ā maáh jumapboó bícdih jwī jwúub babhbipna caá, Jesús át niijíp wut jī. Páant ā niijíchah joinít, ít babhbar wut jī.

¹⁹Páant í babhbat túttimah, pandih úbnit, “Táina caá, Paá”, Diosdih niij péanit, ā bohénitđih át daj wūhup wut jī.

—Nin pan wíih báach panihni caá. Nindih wā dajat pah, weemdíh í maobipna caá, yeebdíh wā táí ubat pínah niijná. Pánihna, yeebdíh wā wun wūhatdih náhninit, nindih nī jeémé, queétdih át niijíp wut jī.

²⁰Pascua jeémátđih jeémp péanit, Jesús bíh pamapdih jwúub úbnit, nin pah queétdih át niijíp wut jī:

—Nin iguúh mac wíih meép panihni caá. Wíih meépjīh nī yéejat jīb būdádátdih jīb chájna, Dios bícdih nī táí jumát pínah niijná, yeebdíh wā wun wūhbipna caá. * ²¹Obohjeéhtih, nī joyoó. Weemdíh enfhcannitđih duó wáini pínah wā pebh ā chéudna caá. * ²²Wā íp jon játīh weemdíh ā wutatjī bíic yoobó wā wunbipna caá. Obohjeéhtih, weemdíh enfhcannitđih duó wáiniboodíh Dios búdí ā peéh chājibipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

²³Páant ā niijíchah joinít, “¿Déhe tigaá ā duó wáibi?” queétejh ít míic niij úabh joyóp wut jī.

**“¿Déhe tigaá maáh panihni
ā jumbi?” í míic niiját**

²⁴Pánih jeémpnajah, ā bohénitboó nin pah ít míic niij úabh joyóp wut jī: “¿Jwíjeéh jumni déhe tigaá maáh panihni ā jumbi?” Ít niijíp wut jī.*

²⁵Páant í míic niijíchah joinít, Jesús nin pah queétdih át niijí naawáp wut jī: “Judíowā nihcannit í maáta íih

* 22.20 Jer 31.31-34 * 22.21 Sal 4.9 * 22.24 Mt 18.1; Mr 9.34; Lc 9.46

cáacwādih tubit wətnit caá. Pánih chājna, ‘Yeedíh wā tui teo wáacna caá’, queétdih ípí niijná yuh caá.

²⁶Obohjeéhtih, queét í chājat pah, yeéb ñi chājca bojó. Ded chah jumíhna, údyi pah ā jumə naáh. Maáh jumíhna, teo wūhni pah ā jumə naáh.* ²⁷Jeémp chūdnitdih teo wāhnitboó jeémátdih ípí cáagna caá. Pánihna, jeémpnitboó maáta paníhni í jumna caá. Obohjeéhtih, weémboó ñi Maáh jumna yuhna, teo wūhni pah wā jumna caá.*

²⁸‘Yeéb wājeéh pée cádahcan, yeejép ā yapachah yuhna, ñi jweicáp be.

²⁹Páant ñi juməchah, wā íp weemdíh maáh ā waadát pah muntih, yeedíhbut maáta wā waadábipna caá, ³⁰doce judíowā poómp í maáta ñi jumət pínah niijná. Páant bólihna yeedíh wā jwúub numah jeémp babhípna caá’, Jesús queétdih át niijíp wut jí.’

Pedro ā yeeat pínahdih Jesús ā naáwát

(Mt 26.30-35; Mr 14.26-31; Jn 13.36-38)

³¹Páant queétdih niij naóh péanit, Pedroboodíh nin pah át jwúub niij naáwáp wut jí:

—Simón, Simón, meemdíh bainí wā naáwíhna caá. Yeéb nihat weemdíh ñi cádahat pínah niijná, Satanás Diosdih át úbúp wut yuh be. ³²Obohjeéhtih, ma cádahcat pínah niijná, weémboó meemdíh búdí wā úbúp be. Pánihna, jwúub tui jenah joint, bita wíhwādhí ma teo wáacá, queétdih biic yoobó í jwúub tui jenah joyát pínah niijná, Pedrodih át niijíp wut jí.

³³—Maá, majeéh weemdíhbut nemat mūúboó í nemechah, í mawachah yuhna, weémboó meemdíh wā cádahcan níit, Pedro át niijíp wut yuh jí.

³⁴—Pedro, meemdíh yoobópdih wā naóhna caá. Būjeh mujbai ā ewat pínah játih, biic peihcanni láa ‘Caandíh wā jéihcan caá’, ma niij yeebipna caá, Jesús caandíh át niijíp wut jí.

Caandíh í tewat pínahdih Jesús ā naáwát

³⁵Pedrodih páant niij péanit, nihat ā bohénitdih nin pah Jesús át jwúub niij úbuh joyóp wut jí:

—Wíih doonádih naáwát túutna, yeedíh wā wahachah, dinerodih úbcan, bí déedih yacat pínah wuh wūúdhíh úbcan, zapatosdihbut úbcah yuhna, únáahat yeedíh ā jumnit jí? át niijíp wut jí.*

—Jwíítdih náahat ā wihcan jí, ít niij jepahap wut jí.

³⁶—Obohjeéhtih, buú láa ded dinero bíbohni, bí dée yacat pínah wuh wūúdhíh bíbohni but ā ub beje naáh. Íibat naadíh bíbohcani áh jih bóo yégueh chóodih jíib chāj wūhni, caán jíibjíh íibat naadíh ā jíib chāja naáh. Tubit tobohah láa jūóhna caá ā chājar. ³⁷Dios naáwátdih naóh yapanit nin pah weemdíh ít niij daacáp tají. ‘‘Yeejép chājni caá’’, niijnít, caandíh í peéh chājípna caá’, ít niij daacáp tají.’ Yoobópdih yeedíh wā naóhna caá. Páant í niij daacátji biic yoobó weemdíh eníhcannit í chājípna caá, Jesús át niijíp wut jí.

³⁸—iMaá, ma eneé! Ninjíh chéne íibat naá ā jumna caá, queét ít niijíp wut jí.

—iPáant bóojeh! Caandíh ñi jenah joí cádahaá, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

Getsemaní pácahi jumupboó Jesús ā úbát

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹Páant niij péa, bac bejnit, cheyeh jumət pah ápí bejepboó Olivo Jeená át jwúub bejep wut jí. Á bohénitbut ájeéh ít bejep wut jí. ⁴⁰Caanná juibínit, Jesús nin pah queétdih át jwúub niijíp wut jí:

—Yeedíh Satanás ā yéjeaat túutəchah, caandíh jepahcat túut niijná, Diosdih úbát caá náahap, át niijíp wut jí.

⁴¹Páant niij péa, chibít yuúrbít bej, bódicha caj yoh ñajnit, ⁴²‘Paá, ma náahna, weemdíh ma wunət túutca bojó. Obohjeéhtih, weém wā wuníhcah

* 22.25-26 Mt 20.25-27; 23.11; Mr 9.35; 10.42-44 * 22.27 Mt 20.28; Mr 10.45; Jn 13.12-15

* 22.30 Mt 19.28 * 22.35 Mt 10.9-10; Mr 6.8-9; Lc 9.3; 10.4 * 22.37 Is 53.12

yuhna, meémboó páant ma náah yacachah, wā wun wāhbiḡna caá”, át niijíp wut jī.

⁴³Páant ā niij wābúchahjeh, Dios ā wahni ángel caandíh jígoḡnit, át teo wáacap wut jī. ⁴⁴Tubit jígahnit, Jesús ā ípdiḡ búdí át wābáp wut jī. Pániḡ wābḡnit, búdí tūp bejna, meéjḡiḡ widni át chínap wut jī.

⁴⁵Pániḡ wābḡ péa, jwáub ḡah ḡuhnit, ā bohénit pebh át jwáub juibínap wut jī. Páant ā jwáub juibínachah, búdí jígahnit, tubit chūná, ítát āwah bejep wut jī.

⁴⁶Páant í āwuchah ennit, Jesús queétdiḡ nin pah át niij wācup wut jī:

—ḡi jaa bojoó. ¿Dépaniḡ āo tigaá ḡi cháj? Yéejatdiḡ túi yap yohat túut niijná, Diosdiḡ wābát caá náahap, át niijíp wut jī.

Jesúsdiḡ eníhcannit caandíh í tewat

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷Jesús páant ā niijíchahjeh, dawá cáacwā ít juibínap wut jī. Judas, Jesús ā bohéniji, queétdiḡ át duó wái juibínap wut jī. Pániḡ duó wái juibínit, Jesúliḡ páo tíbdiḡ nomnit, caandíh át wābáp wut jī.

⁴⁸Páant ā wābúchah, Jesús caandíh nin pah át niij wābḡ joyóp wut jī:

—¿Judas, weém niḡat cáacwā āud jeñédiḡ páo tíb nomnit wābhna, weemdiḡ eníhcannitdiḡ júut niif ma chájap? át niijíp wut jī.

⁴⁹Páant ā niijíchah, Jesús ā bohénit ded pah ā yapat pínahdiḡ jéihnit, nin pah caandíh ít niijíp wut jī:

—¿Maá, nin jwí bíbohni íibat naajíh queétdiḡ jwí mao jíiḡ? ít niijíp wut jī.

⁵⁰Páant í niijíchahjeh, bíc Jesús ā bohéniboó sacerdotewā í maáhdih teo wāhniḡ jéihyepmant bóo moli chóodih át dúuc bóod yohop wut jī. ⁵¹Páant ā dúuc bóod yohochah ennit,

—Páant ḡi chájca bojoó, Jesús queétdiḡ át niijíp wut jī.

Páant niijnít, áih moli chóo jumḡjiboó teo jáhanit, booaachah, jáap chóo át jígoḡhop wut jī. ⁵²Pániḡ booaanit, sacerdotewā í maáta, Dioiḡ mūdiḡ

wapnit soldadowā í maáta, bita maáta bícdiḡ caandíh tewediḡ juibínitdiḡ nin pah át niij wābḡ joyóp wut jī:

—¿Dépaniḡna ḡūmniḡdiḡ tewat pah íibat naaná, máa quiítnadiḡbat ūbnit, weemdiḡ tewediḡ ḡi jūóh? ⁵³Yeó jáap jumat pah Dioiḡ mūboó ḡijeéḡ wā jumuchah yuhna, weemdiḡ ḡi teocap be. Obohjeéhtiḡ, būu nemépwā í maáhdih jepahnit, ded pah ḡi weñat pínahdiḡ Dios ā chájat túatna caá, Jesús queétdiḡ át niijíp wut jī.*

Pedro ā yeeat

(Mt 26.57-58,69-75; Mr 14.53-54,66-72;

Jn 18.12-18,25-27)

⁵⁴Pániḡ Jesúsdiḡ teonit, sacerdotewā í maáih mūná ít ūb bejep wut jī. Páant í ūb bejehchah, Pedroboó wājḡjeh át en péenap wut jī. ⁵⁵Maáih mūná waád juibínit, Jesúsdiḡ teonitji soldadowā wáihyat jádu díftboó tūu ít cáo jwejep wut jī. Pániḡ cáonit, ít mée chúud páuda bojop wut jī. Pedrobat í cátiḡ át mée chúudap wut jī. ⁵⁶Páant ā chúudachah ennit, bíc teo wāhniḡ queétdiḡ nin pah mit niijíp wut jī:

—Ninbat Jesúsjeéḡ jumni beé, mit niijíp wut jī.

⁵⁷Obohjeéhtiḡ, Pedro nin pah át niij yeenap wut jī:

—Caandíh wā jéihcan caá, át niijíp wut jī.

⁵⁸Táttimah, bíh jwuh Pedrodih ennit, —Meembát íjeéḡ jumni caá, át niijíp wut jī.

—Niḡcan caá, Pedro át jwáub niij yeenap wut jī.

⁵⁹Bíic hora táttimah, bíh jwuh bitadiḡ nin pah át niijíp wut jī:

—Yoobópdih tigaá ninbat Jesúsjeéḡ jumni caá. Caandíh péenit Galilea baácdih moón míicjeh caá. Ninbat Galilea baácdih bóo jumna, ájeéḡ péeni mūn tigaá, át niijíp wut jī.

⁶⁰—iMa niijnídiḡ wā jéihcan caá! Pedro át jwáub niij yeenap wut jī.

Páant ā niijíchahjeh, mūjbai át ewep wut jī. ⁶¹Páant ā ewechahjeh, Jesús Pedrodih át tac páud enep wut jī. “Būu

* 22.53 Lc 19.47; 21.37

chei mujbai ā ewat pínah játih, ‘Weém nin newédih wā jéihcan caá’, bíc peihcanni láa ma níj yeebipna caá’, Jesús ā niijátjidih Pedro át náhninap wut jī. ⁶²Pánih náhninit, bac bej, búdí át juñép wut jī.

Jesúsdih deohnit, ī puñat

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³Jesúsdih wapnit soldadowā caandíh yeejép deohnit, ít puñep wut jī.

⁶⁴Pánih pūinit, áih quíibdíh nem chéonit, nin pah ít níj uúbh joí dehwep wut jī:

—¿Déhe tibeé meemdíh pūi? ít niijíp wut jī. ⁶⁵Pánih chājnít, Jesúsdih yeejép ít níj jūihñep wut jī.

Maáta Jesúsdih ī naóh yacat

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶Baáb jéenechah, judíowā ī maáta, sacerdotewā ī maáta, Moisés ā wutátjidih bohénitbut ít míic wáacap wut jī. Páant ī míic wáacachah, soldadowā Jesúsdih ít ub waad béjep wut jī. ⁶⁷Caanná ī ub waád juibínachah, queét míic wáacnitboó nin pah Jesúsdih ít níj uúbh joyóp wut jī:

—Jwiítidih yoobópdih ma naáwá. ¿Meém Dios ā wahní Cristo níit? ít niijíp wut jī.

—Yeebdíh wā naáwáchah yuhna, ‘Yoobópdih nihcan caá’, ñi niijbípna caá. ⁶⁸Yeebdíhbut wā uúbh joyóchah, ñi jepahcan níit. ⁶⁹Obohjeéhtih, Dios chah wépní ā jéihyepmant bóo buwámant weém nihát cáacwá úud jeñé chūudnit, nihatdih wā wutbipna caá, Jesús queétdih át níj jepahap wut jī.

⁷⁰—Páant niijná, ¿Meém Dios wúúh níit? ít níj uúbh joyóp wut jī.

—Caan tígaá weém, Jesús át níj jepahap wut jī.

⁷¹Páant ā níj jepahachah joinít, queétdih nin pah ít míic níj wéhenap wut jī:

—Nin Diosdih búdí ā yeej naáwáchah, jwí joiná caá. Pánihna, bíh naóh yacni pínahdih bidat náhcan caá, ít niijíp wut jī.

Maáh Pilato pebhna

Jesúsdih ī ub bejat

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

23 ¹Queét maátajeh míic wéhe péanit, Jesúsdi Pilato pebhna ít ub bejep wut jī. ²Á pebhna ub juibínit, Jesúsdi nin pah ít níj naóh yacap wut jī:

—Nin newé jwí déewádhí ā yee naáwáchah, jwiít jwí joyóp be. Jwí maáh Césardih dinero ā wúhat túutcap be. ‘Weém Dios ā wahní Cristo ñi maáh caá’, ápi niijíp be, Pilatodih ít niijíp wut jī.

³Páant ī niijíchah joinít, Pilato Jesúsdih nin pah át níj uúbh joyóp wut jī:

—¿Meém judíowā ī maáh níit? át niijíp wut jī.

—Ma niiját pahjeh tígaá, Jesús át níj jepahap wut jī.

⁴Páant ā niijíchah joinít, Pilato sacerdotewā ī maátadhí, bita en ñuhnitdihbut nin pah át niijíp wut jī:

—Nindih dedé peéh mawat wihcan caá, át niijíp wut jī.

⁵Obohjeéhtih, páant ā niijíchah joinít, queét chah ít naóh yacap wut jī.

—Caán nihát ā bohénitdih yeejép ā chājat túutna caá. Galilea baácdih moondíh jwíh bohénit, Judea baácdih moondíh, nin tátdhidih moondíhbut yeejép ápi bohéna caá, ít niijíp wut jī.

Herodes Jesúsdih ā uúbh joyát

⁶Páant ī niijíchah joinít, Pilatoboó queétdih nin pah át níj uúbh joyóp wut jī:

—Galilea baácdih moondíh jwíh bohéna, ¿nin Galilea baácdih bóo níit? át niijíp wut jī.

⁷—Caán baácdih bóo tígaá, ít níj jepahap wut jī.

Páant ī níj jepahachah joinít, Galilea baácdih moondíh Herodes maáh ā jumuchah, Pilato Herodes pebhna Jesúsdi át wahap wut jī. Pascua yeó jáapnadhí Herodes Jerusalén tútchiboó juibíní át jum jwuhap wut jī. ⁸Páant ā wahní Herodes pebhna ā juibínachah, Herodesboó caandíh ennit, búdí át weñep wut jī. Jesús ded pah ā chājat doonádhí joiníji maatápdih Jesús ā wép chājatdih

bádí át eníhip wut jī. ⁹Pánihna, Jesús Herodes pebhna ā juibínachah, Herodes maatápdih átiḥ úbḥ joí ñunáp wut yuh jī. Obohjeéhtih, caandíh Jesús át jepahcap wut jī. ¹⁰Sacerdotewā ī maáta, Moisés ā wutaḥjidiḥ bohénitbut, Herodes pebhna juibí ñuhnit, Jesúsdiḥ chah yeejép it naóh yacap wut jī. ¹¹Táttimah, Herodes áih soldadowā bíicdiḥ yeejép niijníḥ, Jesúsdiḥ it dehwep wut jī. Pánih deohnit, táini yégueh chóo, maáh ā dewát dée chóodih yacnit, Pilato pebhna it wah jwáuba bojop wut jī. ¹²Pánihna, caán yeó jáapjeh Jesúsdiḥ ī míic wah jwáuba boj ñuhna, Herodes Pilatojīḥ it míic wēi jwíhip wut jī. Páant ī chājat pínah játiḥ it míic eníhcap wut jī.

Jesúsdiḥ ī mao yohat túatut

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.38|19.16)

¹³Jesúsdiḥ Pilato pebhna ī jwáub ub juibínachah, Pilatoboó sacerdotewā ī maatadiḥ, judíowā ī maatadiḥ, cáacwādiḥbut át míic wáacat túatut wut jī. ¹⁴Páant ī míic wáacat táttimah, nin pah queétdih át niij naáwáp wut jī: —Nindiḥ weemdíḥ ub jūóhniḥ, ‘Cáacwādiḥ yeejép chājat túatni caá’, ñi niij naóh yacap be. Páant ñi niij naóh yacachah joinít, yeéb ñi enechah, caandíḥ wā úbḥ joí beedánap be. Obohjeéhtih, dedé peéh mawat caandíḥ ā wihcan caá. ¹⁵Herodesbut caandíḥ úbḥ joí ennit, dedé ā yeejatjidiḥ bid juicánjeh, jwí pebhna át jwáuba bojop taga. ¹⁶Pánihna, caandíḥ puñat túatnitjeh, wā bacabipna caá, Pilato queétdih átiḥ niijíp wut yuh jī.

¹⁷Pascua jummat pah nemat muúboó jumni ī náahnidih Pilato apí bacanap wut jī. ¹⁸Pánihna, “Jesúsdiḥ wā bacami caá”, ā niijíchah joinít, nihát cáacwā nin pah it niij ñaacáp wut jī:

—iCaán newedíḥ bacacánjeh, ma mao yohat túatut! iBarrabásboodíḥ jwiítdih ma baca wūhuú! it niijíp wut jī.

¹⁹Jerusalén táttchiboó jumnit Romano maatadiḥ ā yohíhatji juib, bitadiḥ ā mao yohatji juiḥbut, Barrabás nemat muúboó át jumap wut jī. ²⁰Pánihna, Pilato

Jesúsboodíḥ bacañnit, cáacwādiḥ át jwáub úbḥ joyóp wut jī, páant muntih. ²¹Obohjeéhtih, páant ā bacafichah joinít, —iCruzboó péoh dodhniḥ, caandíḥ ma mao yohat túatut! it niij ñaacáp wut jī.

²²Páant ī niij ñaacáchah joinít, —Yeéb páant ñi niij ñaacáchah, ¿dedé tiguaá caán ā yeej chājatji jum? Obohjeéhtih, dedé ā yeejat peéh mawat ā wihchah, caandíḥ wā mao yohat túatutcaan niit. Pánihna, puñat túatnitjeh, wā bacabipna caá, Pilato queétdih át niij jepahap wut jī.

²³Obohjeéhtih, páant ā niijíchah joinít, chah it yoób ñaacáp wut jī, baca.

—iJesúsdiḥ cruzboó péoh dodhniḥ, ma mao yohat túatut! it niijíp wut jī.

Páant túbit ī niij ñaacáchah joinít, Pilato ā jenah joyát túat muumnít, ²⁴ī niiját pah át chājat túatut wut jī. ²⁵Pánih jepahniḥ, cáacwādiḥ mao yohni, nemat muúboó jumni, cáacwā ī úbḥni Barrabásboodíḥ Pilato át bacanap wut jī. Jesúsdiḥ cruzboó át yoób mao yohat túatut wut jī, baca.

Jesúsdiḥ cruzboó péoh dodhniḥ, ī mawat

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶Jesúsdiḥ soldadowā cruzdih bewanit, caandíḥ mao yohat túat niijná, it ub bejep wut jī. Pánih ub bejniḥ, Simón wát jumni, Cirene táttchidih bóodih it jwááap wut jī. Jerusalén táttchidih ā waád juibínachah, caandíḥ Jesúsdiḥ cruzdih it bewat túatut wut jī. Pánih bewat túatnit, Jesús táttimah caandíḥ it peeat túatut wut jī.

²⁷Jesúsdiḥ ī ub bejehchah, dawá cáacwā caandíḥ it en péenap wut jī. Yaádhbut caandíḥ bádí it ñaac jui péenap wut jī. ²⁸Páant ī ñaac jui péenachah, tac péud ennit, Jesús queét yaádhdiḥ nin pah át niijíp wut jī:

—Yeéb Jerusalén táttchidih moón yaadá, weemdíḥ ñi juicá bojóo. Yeéb míicjeh, ñi wehdihbut juñát caá náahap.

²⁹Biḥ yeó jáap yeebdíḥ yeejép ā yapachah, ‘Weh wihcannit yaádh chah wēniti ī jumna caá’, ñi niijbípna caá.

³⁰Pánihna, um jweíḥna, ‘iJeená jwiítdih ma jáh jūwú!’ ñi niijbípna caá. * ³¹Ñi

* 23.30 Os 10.8; Ap 6.16

jenah joyoó. Weém táini wā jumchah yuhna, weemdíh yeejép chájnít, yeéb yéejnitboodíh bácah, chah yeejép í chájbipna caá, át niijíp wut jī.

³²Jesúsdi, chénewā yéej chájnítidihbat ájeéh mao yohat túut niijná, Waó lidíp Dah wūt jumni jeéboó soldadowā ít ub bejep wut jī. ³³Caán jeená juibínit, Jesúsdih cruzboó péohnit, ít pud dodhdop wut jī. Yéejnitidihbat bihíh cruznadíh péohnit, ít pud dodhdop wut jī. Bíf yéejnidíh Jesús á jéihyepmant bóo búwámant, bihídhíh á wáyámant bóo búwámant, Jesúsdih tac yoób ít dodhdop wut jī. ³⁴Páant í péoh dodhdát túttimah, cruzboó ñuhnit, Jesús á ípídhíh nin pah át niij yúábup wut jī: “Weemdíh mao yohnit í yéejnatíh ma yohoó, Paá. Ded pah í chájatdíh í beh joicán caá”,* át niijíp wut jī.

Cruzboó ñuhnitíh wapnit soldadowā Jesúsíh yégueh chóojidíh “¿Defh tigaá á jumbi?” míic niijnít, tíhwat júdénabitíh ít yoh tíhwiip wut jī.

³⁵Dawá cáacwā pehbít ít en ñuhup wut jī. Judíowā í maátabat en ñuhnit, Jesúsdih nin pah ít niij deoh naáwáp wut jī:

—Cáacwádhíh táí teo wáacni jumna, Dios á wahni Cristo nihna, caanjéhub á míic teo wáaca naáh, ít niijíp wut jī.

³⁶Soldadowábút caandíh deoh naóhnit, á pebh juibínit, bijni iguíh macdíh Jesúsdih babhbat túutna, ítíh toonap wut yuh jī. ³⁷Páníh toonit, queébtut nin pah ít niij deoh naáwáp wut jī:

—ÍMeém judíowā í maáh jumna nihna, ma wēpatíhjah ma míic táí teo wáacá! ít niijíp wut jī.

³⁸“NIN JUDÍOWÁ Í MAÁH CAÁ”, í niij daacni núodíh Jesúsíh wao cháhh cruzboó ít nah péoh búudhdup wut jī.

³⁹Bíic péoh dodhni Jesúsdih nin pah át niij júihñup wut jī:

—ÍMeém Dios á wahni Cristo jumna nihna, ma wēpatíhjah ma míic teo wáacá! íJwiítidihbat ma teo wáacá! át niijíp wut jī.

⁴⁰Obohjeéhtíh, páant niij júihnidíh bihíh yéejnitboó nin pah át niij júih jwáubanap wut jī:

—ÍCaandíh páant ma niijcá bojoó! ¿Páant niijná, Diosdi, ma éumcan níit? Meemdíh peéh mawat bíic yoobó caandíh á jumna caá. ⁴¹Jwiít yéej chájnítíh í peéh mawachah, yoobópdíh caá. Obohjeéhtíh, nin á yéej chájcah yuhna, caandíh í peéh maona caá, át niijíp wut jī.

⁴²Páant niij péanit, Jesúsdih nin pah át niijíp wut jī:

—Jesús, meém maáh waadná, weemdíh ma táí náhninaá, át niijíp wut jī.

⁴³—Yoobópdíh meemdíh wā naóhna caá. Búu yeó jáapjeh Táini Pebhboó wájeéh ma jumbipna caá, Jesús caandíh át niijíp wut jī.

Jesús á wunat

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴Páant í péoh dodhdát túttimah, yeó jáap tac yoób át dupúáh bejep wut jī. Pánihna, niहत baác dupániji bíic peihcanni horas túttimah át jwáub baabáh bejep wut jī, páant muntíh.

⁴⁵⁻⁴⁶Páant á jwáub baabáh bejat pínah játíh, Jesús nin pah át niij ñaacáp wut jī:

—Wííh caolihdíh ma ubuá, Paá, át niijíp wut jī.*

Páant niij péanit, át wunah bejep wut jī. Páant á wunuchahjah, Dioíh muá díftboó í jáh yaíhni búdí wúupni chóo yeo dei bejna, chéne chóo pah át cháwáp wut jī.*

⁴⁷Páant niijnít, Jesús á wunuchah ennit, pebh ñuhni soldadowā í maáhboó Diosdih wéinit,

—Nin yéejniji át nihcan tagaá, át niijíp wut jī.

⁴⁸Pánihna, niहत enedíh wáac juibínitji Jesús á wunuchah ennit, búdí jíghnit, ííh muanáboó ít jwáub bejep wut jī.

⁴⁹Obohjeéhtíh, niहत Jesúsdih jéihnit, Galilea baácmant ájeéh júóhnit yaádhbat Jesúsdih yuápbít ít en ñuhup wut jī.*

* 23.34 Sal 22.18 * 23.45-46 Sal 31.5; Hch 7.59 * 23.45-46 Ex 26.31-33; 2Cr 3.14
* 23.49 Lc 8.2-3

Jesúh bácahjidih í yohat

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Caán láa José wüt jumni, Judea baácdih bóo, Arimatea títchimant Jerusalén títchina juibíniji át jumup wat jí. Yoobópdih chájni, Dios á maáh jumatdih páini wat jí. Judfowá í maátajeéh jumna yuhna, Jesúsdi h í mao yohat títatdih át náahcap wat yuh jí. ⁵²Pánihna, José Pilato pebhna Jesús h bácahjidih uúbúdi át bejep wat jí. ⁵³Pánih uúbh péanit, Jesús h bácahjidih ub deya, túini yégueh chóojih tainit, wunnitdih í yoh jwuhca naáh jeé ítboó át yohop wat jí. ⁵⁴Jesús á wunni yeó jáap judfowá í chooát pínahdih í ámohat yeó jáap wat jí. Pánihna, í chooát pínah hora játihbitjeh á jumuchah, Jesús h bácahjidih túi ámohcanjeh át yohop wat jí. Chooát yeó jáap títtimah át túi ámoh péahip wat yuh jí.

⁵⁵Galilea baácmant Jesúsjeéh jüóhnit yaádh, á yohat pínah ítboó Jesús h bácahjidih á ub bejehah, Joséjeéh ít en péenap wat jí. Pánihna, caán jeé íitna juibínit, áih bácahjidih á yohochah, ít enep wat jí. ⁵⁶Pánih en péa, íih muuná jwúub bejnit, Jesús h bácahjidih í náñat pínah chej jumni núona, chej jumni macdihbut í ámohop wat jí. Pánihna, chooát hora á juyúchah, Moisés á wutatji pahjeh ít choonáp wat jí.*

Jesús á boo pud jüúwát

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

24 ¹Domingo yeó jáap baáb jéenechah, queé yaádh í ámohni chej jumnidih ubnit, Jesús h bácahdih í yohopjiboó caandih náñadih ít bejep wat yuh jí. ²Caandih í yohopji íitna juibínit, caán ítdih nematji jeé júdudih bita í pütú dodhdatji pah á jumuchah, ít enep wat jí. ³Pánih ennit, caán ítdih waad béjnit, í Maáh Jesús h bácahjidih ít bid juicáp wat jí. ⁴Pánih bid juicán, “¿Ded pah tigaá át bej?” ít níj jenah joyóp wat jí. Páant í níj jenah joi nüuhchah, chéne neoná yeh iigné yégueh chóo dwonít, queé yaádh

pebh ít jígoh nüuhup wat jí. ⁵Páant í jígoh nüuhchah ennit, búdí úmna, queé yaádh ít páah yoh ñajap wat jí. Páant í páah yoh ñajachah ennit, ángelwá queétdih nin pah ít níj uúbh joyóp wat jí:

—¿Dépanih tigaá wunnitdih í yohopboó Jesúsdi h í bid? ⁶Caán ninboó á wihcan caá. Jáantjeh á boo pud jüúwáp be. ¿Galileaboó ñijeéh jum jwuhna, yeebdih á níj játjidih ní náhnican níit? ⁷Weém nihat cáacwá úd jeéndih yeejépwádh í wühuchah, cruzboó péoh dodhnit, í mao yohbipna caá. Páant í mawachah yuhna, bíc peihcanni yeó jáap títtimah, wá jwúub boo pud jüóh bipna caá, yeebdih á níj naáwátjidih chí náhnican níit? ít níj jip wat jí.*

⁸Páant í níj jíchah joinít, Jesús á níj játjidih ít náhninap wat jí. ⁹Pánih náhninit, Jesús once á bohénitji, bita bícdih í jumupna í enatjidih naáwádh ít jwúub bejep wat jí. ¹⁰Queé yaádh María Mágdala títchidih bóli, Juana, bíh wili María Santiago íin, bita yaádhbut íjeéh bejnit Jesús á bohénitjidih ít naáwáp wat jí. ¹¹Obohjeéhtih, í naáwáchah joiná yuhna, “Nih yána caá. Déhenit yaadábeh caá”, níj jenah joinít, queé yaádhdih ít joyáh bojop wat jí.

¹²Obohjeéhtih, Pedroboó í naáwáchah joinít, Jesús h bácahjidih í yohopjina át ñáo ñah bejep wat jí. Caanná juibínit, jeé ít díitna péeb jéen ennit, Jesús h bácahjidih í pinni chóojijeh á ñajachah, át enep wat jí. Pánih en, búdí jenah joinít, áih muúboó át jwúub bejep wat jí.

Emaús títchina bejnitdih

Jesús á jígohat

(Mr 16.12-13)

¹³Caán yeó jáapjeh chénewá Jesúsjeéh péenitji Emaús títchina ít bejep wat jí. Jerusalén títchimant Emaús títchina once kilómetros wat jí. ¹⁴Pánih bejna, nihat Jesús ded pah á yapatjidih queétjeh míc wéhe bejna ít cháap wat jí. Jesús cruzboó nühnit, á wunatjidih, á jwúub

* 23.56 Ex 20.10; Dt 5.14 * 24.6-7 Mt 16.21; 17.22-23; 20.18-19; Mr 8.31; 9.31; 10.33-34; Lc 9.22; 18.31-33

boo päd jüüwátji doonádihbut míc wéhe bejna it chäjap wut jī. ¹⁵Páant ī míc wéhe bejehchah, queétdih ñuún jwááh juibínit, ijeéh Jesússeh át bejep wut yuh jī. ¹⁶Obohjeéhtih, caandíh it beh encap wut jī.

¹⁷Pánih ñuún jwááh juibínit, Jesús queétdih nin pah át niij wúbh joyóp wut jī:

—¿Dépanihatdih míc wéhe bej tigaá ñi chäj? át niijp wut jī.

Páant ā niijchah, chāonít, wéicanjeh, caandíh it en ñuhup wut jī. ¹⁸Pánih en ñuhnit, Cleofas caandíh nin pah át niij jepahap wut jī:

—¿Meém Jerusalén tútchidih nih jibni níit? ¿Buu yeó jáapna caán tútchiboó ded pah ā yapatjidih ma jéihcan níit? át niijp wut jī.

¹⁹—¿Dedé ā yapatjidih niij tigaá ñi chäj? Jesús át niij wúbh joyóp wut jī.

—Jesús, Nazaret tútchidih bóodih ā yapat. Caán Dios naáwátidih naóh yapani jumna, ā naáwát wépní, ā chäjatbut wépní beé. Páant ā jumatdih Dios ā enechah, nihat cáacwábut ī enep be. ²⁰Túttimah, Dioíh muúdíh en daonít maáta, bita jwí maátabut caandíh peéh mawat pínah niijná, Romanowádih ī wühuchah, queét cruzaboó péoh dodhnit, ī mao yohop be. ²¹Romanowā ī wutatdih Jesús jwiít judfowádih ā túi ubbipna caá', niij jenah joinít, búdí wéina jwí chäjap yuh be. Obohjeéhtih, ā wunup be. Buu ā wunat túttimah bíic peihcanni yeó jáapjeh ā yapna caá. ²²Biquína jwiít bíicdih Jesús báadhajeéh péenit yaádh jwiítidih ī naáwáchah, jwí jwí wáhi bejep be. Buu cheibitjeh Jesúsdih ī yohopji jeé íitna juibínit, ²³áih bácahjidih it bid juicáp wut be. Bid juicánjeh, jwí pebhboó jwáub juinít, ángelwádih ī enatjidih jwiítidih ī naáwáp be. 'Jesús ā boo päd jüüwáp be', ángelwá queétdih ī niij naáwátjidih jwiítidih ī jwáub naóh yapanap be. ²⁴Bitá jwíjeéh jumnitbut Jesúsdih yohopji jeé íitna it bejep wut be. Caanná juibínit, queét yaádh ī naáwátji pah it enep wut be. Obohjeéhtih, Jesúsdih it encap wut be, Emaús tútchina bejnit Jesúsdih it niij naáwáp wut jī.

²⁵Páant ī niijchah joinít, Jesús nin pah queétdih át niij naáwáp wut jī:

—Yeéb túi jenah joicánnit jumna, Dios naáwátidih naóh yapanit nihat ī daacátjidih páantjeh ñi joyáh bojna caá. Páant ñi joyáh bojat jíib, ñi beh joicán caá. Túi joinít, ñi beh joyóchah, áta túi tagaá. Nin pah Dios naáwátidih naóh yapanit it niij daacáp tajī. ²⁶Dios ā wahni pínahdih cáacwá búdí yeejép chäjnit, ī mao yohbipna caá. Páant ī mawat túttimah, Dios caandíh boonanít, ā pebhboó maáh ā waadábipna caá', naóh yapanit it niij daacáp tajī, Jesús át niijp wut jī.

²⁷Túttimah, Dios ā wahni Cristodih ded pah ā yapat pínahdih nihat Dios naáwátidih naóh yapanit ī daacátjidih Jesús queétdih át beh joyánap wut jī. Moisés ā daacátjidih jwíih bohé, túttimah nihat bita naóh yapanit ī daacátjidihbut át bohénap wut jī.

²⁸Páant ī míc wéhe bejna, ī juibíat pínah tútchidih ī toáh bejehchah, Jesús caán tútchidih yap bejni pah át niij wut jī. ²⁹Páant ā yap bejíchah ennit, "Jwíjeéh ma chāo jwúhuú. Tōo ñáh jüóhna caá ā chäjap", Jesúsdih it niijp wut jī.

Páant ī niijchah joinít, ijeéh át chāo jwúhup wut jī.

³⁰Pánihna, ī jeéméchah, Jesús pan dahdih ubnit, Diosdih nin pah át niij wúbhup wut jī: "Jeémát ma wúhat túina caá, Paá", niij péanit, queétdih át daj wühup wut jī. ³¹Páant niij wúbhnit, ā daj wühuchahjeh, caandíh it yoób beh enep wut jī, buca. Í beh enechahjeh, Jesús át buúdáh bejep wut jī.

³²Á buúdáh bejehchah ennit, nin pah it míc niijp wut jī:

—Namáboó jwiítidih jwááhnit, Dios naáwátidih ā bohé jüüwáchah, jwíih caolih bainí ā wéican beé, it míc niijp wut jī.

³³Pánihna, jeémp péanitjeh, Jerusalén tútchina waicanjeh it jwáub bejep wut jī. Caanná juibínit, Jesús once ā bohénitji bita ī chéenwábut ī míc wáacapoó it juibínap wut jī. ³⁴Játhi jwíih míc wáac juibínitboó queét chénewá jáap

juibínitdih nin pah it jípónih jwááh naáwáp wut jî:

—iJwî Maáh át boo púd jüóh tagaá! Pedrodih át jígohop wut be, buca, it niijíp wut jî.

³⁵Páant î niijíchah joinít, queét jáap juibínitbüt namádih î bejehchah, queétdih ded pah á yapatjidih it naáwáp wut jî. Jesús pan dahdih wúbhniit, á dajachah, caandíh î beh enatjidihbüt it naáwáp wut jî.

Jesús á bohénitjidih á jígohat
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶Páant î naáwát tacjeh, î cátlh Jesús át jígoh ñuhup wut jî.

—¿Ñi jum caá? Dios á túyat ñijeéh á jumú naáh, queétdih át niijíp wut jî.

³⁷Páant á niijíchah joinít, “Áih dadahjidih enna caá jwî cháap”, niij jengah joinít, tubit it úumup wut jî.

³⁸Páant î úumuchah, queétdih nin pah át jwúb niijíp wut jî:

—¿Dépanih tigaá ñi úum? ¿Dépanihna ‘Nin Jesús nihcan caá’, ñi niij jengah joi?

³⁹Wíih téihyanadih, wíih jítchanadihbüt î pèhwatjí ítnadih ñi eneé. Weemdíh ñi teo joyoó. Pánih teo joinít, ñi jéihbipna caá. Dadahjeh wá jumuchah nihna, ñita jéih teo joicán tagaá. iWeemjéh tigaá! Jesús queétdih át niijíp wut jî.

⁴⁰Páant niijnít, áih téihyana, jítchanadihbüt, queétdih át júutup wut jî.

⁴¹Obohjeéhtih, páant á júutuchah yuhna, bádí wéina, en wúhi bejnit, páantjeh it téi jengah joi jwúhcap wut jî. Páant î téi jengah joicátdih ennit,

—¿Jeémát ñi bíbohcan níit? Jesús át niijíp wut jî.

⁴²Páant á niij wúbúchah joinít, diibáni queejdíh caandíh it wúhup wut jî.

⁴³Páant î wáhuchah ubnit, queét nihát î enechah, át jeémép wut jî. ⁴⁴Pánih jeémép péanit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jî:

—Ñijeéh jum jwuhna, ded pah wá yapat pínahdih yeebdíh wá naáwáp jî.

Moisés á daacátji, Dios naáwátdih naóh yapanit î daacátji, David Salmos î niijní á daacátjidihbüt bíic yoobó weemdíh yapat á náahap be, át niijíp wut jî.

⁴⁵Páant niijnít, Dios naáwátdih jwúb bohénit, nin pah át níj beh joyánap wut jî:

⁴⁶—Dios naáwátdih daácnit nin pah it níj naóh daacáp tají. ‘Dios á wahni pínah Cristo yeejép yapnit, bíic peihcanni yeó jáap túttimah, á jwúb boo púd jüóhbipna caá.’ ⁴⁷Páant, á boo púd jüúwát túttimah, cáacwá î yéejatdih cádahnit, téiniboodíh î túut nuumát pínah niijná, nihát baácdih moondíh áih téini doonádih î naóh peét bejbipna caá. Páant î túut nuumúchah, Diosboó î yéejatdih á yoh wúhbipna caá. Jerusalén tútchidih moondíh î jwíih naóhbipna caá. Túttimah, nihát baácdih moondíhbüt î naóh peét bejbipna caá’, it níj daacáp tají. ⁴⁸Pánihna, yeéboó ded pah weemdíh á yapatdih ennitji, bitadih téi naáwát caá náahap. ⁴⁹Dios á niijníji yeebdíh teo wáacni pínah Túini Espíritudih weémboó yeebdíh wá wahbipna caá. Pánihna, wá wahni pínahdih nin tútchidih ñi pái jwuhú, Jesús á bohénitdih át niijíp wut jî.*

Jesús jeáboó á púuh laab béjat
(Mr 16.19-20)

⁵⁰Páant níj péanit, Jesús Jerusalén tútchimant Betania tútchi pebh queétdih át numah bejep wut jî. Caanná juibínit, áih téihyájih júut ñahanit, “Dios yeebdíh á téi teo wáaca naáh”, queétdih át niijíp wut jî. ⁵¹Páant níj péanitjeh, jeáboó át púuh laab béjep wut jî.* ⁵²Páant á púuh laab béjehchah ennit, caandíh it wéi naáwáp wut jî. Túttimah, bádí wéinit, Jerusalén tútchiboó it jwúb bejep wut jî. ⁵³Pánihna, caanjíh jumna, yeó jáap jumap pah Dioh munná bejnit, Diosdih ípí wéi naáwáp wut jî.

Páant bóojeh tigaá weém Lucas wá daacát.

* 24.46 Is 53.1-12; Os 6.2 * 24.49 Hch 1.4 * 24.50-51 Hch 1.9-11